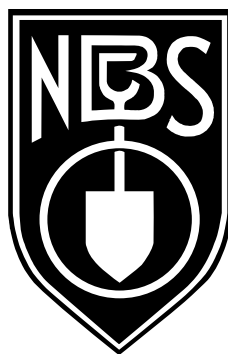

Årsmelding

2008 – 2009

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Oslo, oktober 2009

1	RAPPORT FRA STYRET	6
2	MEDLEMSKAP	10
2.1	Æresmedlemmer	10
2.2	Medlemstall	10
2.3	Kontingentsatser	11
3	TILLITSVALGTE OG ANSATTE	12
3.1	Styret pr. 30.06. 2009	12
3.2	Representantskapet	13
3.3	Fylkeslag	13
3.4	Lokallag i Norsk Bonde og Småbrukarlag	15
3.5	Interne utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag	16
3.6	Eksterne utvalg/arbeidsgrupper 2008-2009	17
3.7	Sekretariatet	22
4	MØTER I ORGANISASJONEN	24
4.1	Landsmøtet 2008	24
4.1.1	Lovendringsforslag	24
4.1.2	Behandling av forslag til nytt prinsipp-program	28
4.1.3	Årsmelding 2007-2008	37
4.1.4	Innkomne forslag	37
4.1.5	Andre uttaler fra landsmøtet	46
4.1.6	Kontingentsatser for 2009	51
4.1.7	Resultat av valgene	52
4.2	Møter i representantskapet	53
4.2.1	Representantskapsmøte 2/2008	53
4.2.2	Representantskapsmøte 1/2009	54
4.3	Møter i styret	55
5	POLITISKE ARBEIDSOMRÅDER	56
5.1	Jordbruksforhandlingene	56
5.1.1	Innledning	56
5.1.2	Hva forhandler vi om?	56
5.1.3	Justeringsforhandlinger 2008	57
5.1.4	Jordbruksforhandlingene 2009	58
5.1.5	Partenes hovedprioriteringer:	62
5.2	Næringsutvikling	66
5.2.1	Tradisjonelt jordbruk	66
5.2.2	Verdiskapingsprogrammet for mat	67

5.2.3	Faglig møtearena Reiseliv FMR.	68
5.2.4	Inn på tunet	69
5.2.5	Møtearena for økologisk produksjon og forbruk	70
5.3	Markedsordninger	71
5.4	Rovdyrpolitikk	73
5.5	Arbeidet med elektroniske sporbarhetssystemer i matvarekjeden	74
5.6	KSL-Matmerk	76
5.7	Landbrukets HMS-tjeneste	76
5.8	Oppfølging av utredningsoppgaver vedtatt i jordbruksforhandlingene	77
5.9	Arbeid med klima- og energispørsmål	77
5.10	Husdyrsjukdommer	79
5.11	Sentrale høringer i perioden	81
5.11.1	Endringer i Omsetningsloven	81
5.11.2	Endringer i friluftsløven	81
5.11.3	Om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning	82
5.11.4	Forslag til endring i viltloven og rovviltforskriften	85
5.11.5	NOU 2007:13 Den nye sameretten	87
5.11.6	Kommunenes rapporteringsplikt i saker etter jordloven og konsesjonsloven.	90
6	ORGANSISAJONSARBEID	91
6.1	Informasjonsarbeid	91
6.2	Kvinneutvalget	92
6.3	Ungdomsarbeid	92
6.4	Hagebruksutvalget	93
6.5	Hesteutvalget	93
6.6	Styrets arbeid med strategi- og arbeidsplan	94
6.7	Ny sentral advokatavtale	96
6.8	Samarbeidsavtale med Dekar	97
6.9	Rådgivning i forsikring, økonomi, pensjon med mer	97
6.10	Forsikrings samarbeid	98
6.11	Solidaritetsfondet for Småbrukere	99
6.12	Studiearbeid	99
6.13	Familien Lies fond til fremje av småbruk	100
6.14	Samarbeid med Norsk Landbrukssamvirke	100

7	INTERNASJONALT ARBEID	101
7.1	Internasjonalt utvalg	101
8	PROSJEKTER	103
8.1	Slipp oss til – ungdom inn i landbruket 2008-2009	103
8.2	Prosjekt ØktØkologisk	104
8.3	Valg 09	105
8.4	Forprosjekt Klima	107
8.5	Grønt Spå tak	107
9	BONDE OG SMÅBRUKER	109
10	REGNSKAP FOR LAGET OG AVISA	111

1 Rapport fra styret

Året 2009 har vært et spesielt år for styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Arbeidsåret for det nyvalgte styret startet i Stjørdal en time etter at valgene var avsluttet på landsmøtet søndag 2. november 2008.

Arbeidet i styret har fungert godt. Arbeidsfordeling og oppgaver har blitt fordelt etter interesse og spesielle fagområder. Forhandlingsutvalg for Jordbruksforhandlingene ble valgt. I utvalget ble Merete Furuberg, Bjørn Lothe og undertegnede valgt med Marit Jordal som vararepresentant. Forhandlingsutvalget var samlet flere ganger utover vinteren og våren 2009.

NBS sitt kravdokument ble skrevet og overlevert til Norges Bondelag torsdag den 23. april. Deretter satte vi oss ned sammen med Norges Bondelag for å utarbeide et felles kravdokument for årets Jordbruksforhandlinger. Dette kravdokumentet ble overlevert staten tirsdag 28. april.

Alt var ved det normale, men så får vi det trasige budskapet fra Lofthus dagen etter; Bjørn Lothe var rammet av hjerneslag. Bjørn døde dagen etter. Det var et sjokk for oss alle. Det kom som lyn fra klar himmel. Vi som hadde jobbet tett sammen med Bjørn de siste ukene kunne ikke fatte at det var sant, at Bjørn ikke skulle være sammen med oss mer. Dessverre så var det det.

Bjørn gjorde en kjempejobb i forhandlingsutvalget foran årets jordbruksforhandlinger. Med sin brede erfaringsbakgrunn og sin politiske innsikt bidro han sterkt ved utformingen av vårt kravdokument. Han hadde sitt hjerte i Vestlandsjordbruket, med spesiell vekt på fruktdyrkernes rammebetingelser. Her bidro Bjørn sterkt i utformingen av kravdokumentet gjennom sin store kunnskap innen dette spesielle fagområdet .

Ved Bjørns bortgang ble NBS en fattigere organisasjon. **Vi lyser fred over Bjørn Lothe sitt gode minne.**

Arbeidsåret for det nyvalgte styret startet, som før nevnt, i Stjørdal en time etter at valgene var avsluttet på landsmøtet. Neste møtet ble avholdt den 8. og 9. desember 2008 og i 2009 har vi fulgt den vedtatte møteplanen.

Arbeidet i styret har fungert meget godt. Alle medlemmene har påtatt seg store og tunge arbeidsoppgaver som de har utført til beste for organisasjonen. Det har vært et aktivt år med mange spennende fagområder å arbeide med.

Den store saka har naturligvis vært jordbruksforhandlingene våren 2009 . Vinteren gikk med til å prioritere de sakene som NBS skulle fronte ved årets forhandlinger. Her ble hele organisasjonen involvert gjennom studieringer og annen aktivitet på lokalt og fylkesnivå. Et stort arbeid ble satt i gang for å informere politikere på alle tre forvaltningsnivå og få dem til å sende inn klare meldinger til stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Uten dette arbeidet og alt det andre som ble gjort i forkant av forhandlingene i år så tror jeg at resultatet ville blitt mye dårligere enn det nå ble.

Klima og miljø.

Det har vært stort fokus på klima og miljøsaker i styret, og i mange andre sammenhenger, i løpet av meldingsåret. NBS har på ulike områder og i mange fora vært en premissleverandør i dette arbeidet.

Landbruket må bli en del av løsninga på klima og miljøproblematikken – ellers taper landbruket på både kort og lang sikt. Dette arbeidet må fortsette i 2010 med samme – om ikke forsterka – styrke. Vi må være med å dra i gang forskningsprosjekter og andre prosjekter slik at vi kan ha ny og sikrere faktakunnskap i det videre arbeidet.

Medlemspleie og medlemsverving

I hele meldingsåret har dette vært tema på alle styremøtene. Verveplaner og annet arbeid for å holde på medlemmene og verve nye medlemmer har hatt høyeste prioritet. Alle i styret har vært på ulike arrangement i lokallag og i fylkeslag og snakket om medlemsverving og viktigheten av det. Styreleder har hatt et omfattende reiseprogram og har i løpet av meldingsåret besøkt nesten alle fylkene en eller flere ganger. Hele styret har stort fokus på dette arbeidet og brukt mye av sin tid for å pleie enkeltmedlemmer, lokallag og fylkeslag. Dette er et arbeid som må ha høyeste prioritet også i framtida.

Nytt prinsippprogram

Nytt prinsippprogram ble vedtatt på landsmøtet vårt i Stjørdal. I forkant hadde et utvalg ledet av Bjørn Lothe jobbet godt og da vi kom til landmøtet ble det nye prinsippprogrammet vedtatt enstemmig.

”Med kjærleik til jorda og naturen skal vi saman skape verdier ” var prinsippprogrammets visjon og den etterstreber hele organisasjonen å leve etter.

Høringer m.m.

NBS har i meldingsåret gitt en rekke uttalelser på mange og viktige saker og i tillegg har styreleder vært på flere høringer i Stortinget. Herunder kan nevnes høringer i Næringskomiteen og i Finanskomiteen.

Styreleder har gitt uttrykk for NBS sitt syn foran årets jordbruksforhandlinger direkte til statsminister Jens Stoltenberg. I tillegg har det vært en rekke møter med statsråder, partiledere, og stortingsrepresentanter der vi i klartekst har målbært NBS sin politikk og hvordan NBS ønsker at samfunnsutviklinga skal gå innenfor ”vårt” fagområde.

Felles klimaprojekt: NBS, Fagforbundet og Natur og Ungdom

NBS søkte Fagforbundet om kr. 50.000.- til et forprosjekt om klima. Fagforbundet ga oss tilsagn på det omsøkte beløp og forprosjektet ble satt i gang. Det er nå slutført og skal danne grunnlag for et større og bredere klimaprojekt.

NBS og Kulturminneåret 2009

NBS har hatt Kulturminneåret 2009 på sakskartet. Katharina Sparstad har vært vår kontaktperson i inneværende år.

Regnskap og budsjettoppfølging

Regnskap og budsjettoppfølging er sak på vært styremøte. Dette er et viktig arbeid som må prioriteres høyt slik at vi klarer å holde oss innenfor de rammene som er gitt.

Nye advokatavtaler med Hjort og Dekar og ny hotellavtaler med Bondeheimen og P-hotell.

I løpet av 2009 er det inngått nye advokatavtaler og hotellavtaler. Dette er avtaler som kommer alle medlemmer til gode.

Ny Gjensidigeavtale

Vi vil i løpet av høsten inngå en ny Gjensidigeavtale. Den nye avtalen vil være en forsikrings- og bankavtale. Vi tror at den vil ha stor betydning for våre medlemmer som har forsikringene sine i Gjensidige og som i tillegg ønsker en god bankforbindelse.

Proffe ververe

Medlemsverving og medlemsutvikling er, som tidligere nevnt, en sak som diskuteres på alle styremøtene. Vi har i løpet av meldingsåret prøvd oss med ”proffe ververe”. Dette er noe vi vil satse på også i neste år.

Prosjekt Valg 2009

Den 14. september er det valg til nytt Storting. I forkant av dette skal NBS gjennomføre prosjektet Valg 2009 ledet av Merete Furuberg. Hele organisasjonen er med. Det vil bli arrangert en rekke møter rundt om i hele landet. Hovedformålet er å spre kunnskap til velgerne og til de som skulle velges som nye stortingsrepresentanter.

Innstifting av to priser i regi av NBS.

Styret har innstiftet to priser i regi av NBS. En Hederspris og en Nyskappingspris. På landsmøtet den 31. oktober blir de to første prisvinnerne presentert og hedret.

Nye utvalg i NBS

I løpet av meldingsåret er det nedsatt følgende nye utvalg: et eget Strategiutvalg, et hesteutvalg og et Inn på TUNET-utvalg.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag – 2013

I 2013 er NBS 100 år. NBS har nedsatt ei arbeidsgruppe som skal arbeide med vårt 100-års jubileum.

Styrets forhold til sekretariatet i NBS

Jeg har hele styret med meg når jeg uttrykker min uforbeholdne ros til vårt lille, men svært arbeidsomme og dyktige sekretariat under ledelse av generalsekretær Olaf Godli i andre etasje i Øvre Vollgate 9. Det er et godt sammensveiset og hardt arbeidende sekretariat. De er positive, blide og ikke redd for å ta i et ”ekstra tak” når det trengs.

Jeg vil også bruke anledningen til å rose redaktør Leonid Rødsten for hans utrettelige innsats for avisa vår – Bonde- og Småbrukeren. Det står stor respekt av det han klarer å få til, med så begrensede økonomiske midler som han til rådighet. Avisen er på mange måter et av våre viktigste ”ansikter” utad. En uforbeholden takk skal dere ha alle sammen.

Hva så med 2010?

Til høsten vil Stortingsvalget avgjøre om vi får et regjeringsskifte eller om den rød-grønne regjeringen får mandat til å fortsette. Uansett valgresultat, NBS skal gjøre sitt for å påvirke den politiske plattformen til den nye regjeringen.

NBS skal fortsatt være en viktig premissleverandør på mange viktige politikkområder. Herunder kan nevnes: en bærekraftig og miljøvennlig matproduksjon, jordvern,

rovviltforvaltning og for at Norge fortsatt skal være ”annerledeslandet” utenfor EU, for å nevne fire sentrale saker.

NBS skal hver dag arbeide for bedre økonomiske og sosiale rammebetingelser for våre medlemmer og vårt primære fokus skal være på ungdom og rekruttering.

2 Medlemskap

2.1 Æresmedlemmer

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har oppnevnt 13 æresmedlemmer:

Arne Garborg, ble organisasjonens første æresmedlem, døde i 1924.

Ole E. Noem, fra Steinkjer i Nord-Trøndelag, ble æresmedlem i 1983, døde i 1987.

Bjarne Hervik, fra Ryfylke i Rogaland ble æresmedlem i 1983, døde i 1996.

Liv Østlie, fra Nes i Akershus ble æresmedlem i 1983, døde i 1996.

Gunhild Løvås, fra Stange på Hedmark ble æresmedlem i 1984, døde i 1996.

Leif Røsåsberget, fra Vestre Toten i Oppland ble æresmedlem i 1985, døde i 1989.

Lars Holen, fra Alvdal i Hedmark ble æresmedlem i 1985, døde i 1994.

Åsta Holth , fra Solør i Hedmark ble æresmedlem i 1986, døde i 1999.

Sigmund Borgan, fra Ås i Akershus ble æresmedlem i 1987, døde i 2004

Arne Berge, fra Råde i Østfold ble æresmedlem i 1991, døde i 2003

Åge Hovengen, fra Vestre Slidre i Oppland ble æresmedlem i 1996.

Amund Lie, fra Fåvang i Oppland ble æresmedlem i 1997.

Inger Dag, fra Sandefjord i Vestfold ble æresmedlem i 2006.

2.2 Medlemstall

Norsk Bonde- og Småbrukarlag hadde pr 30.06.2008 18 fylkeslag, 259 lokallag og 6908 medlemmer.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag hadde pr 30.06.2009 18 fylkeslag, 254 lokallag og 6720 medlemmer

I perioden 01.07.08 - 30.06.09 har det kommet til 270 nye medlemmer og det er 458 som har meldt seg ut. Hovedmengden av de som melder seg ut, grunngir utmeldingen med høy alder og/eller at de har sluttet som bønder.

2.3 Kontingentsatser

Det ble på landsmøtet 2008 vedtatt ei heving av kontingentsatsene. Noen lokal- og fylkeslag har ekstrakontingent som kommer i tillegg til satsene nedenfor. Satsene for 2008 og 2009:

Kontingenttype	Forklaring	2008	2009
Grunnkontingent	Betales av alle som driver jordbruk under 0,1 årsverk, ektefeller og medlemmer som ikke driver jordbruk.	500	600
Lav kontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 0,1 og 0,49 årsverk	1150	1300
Mellomkontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 0,5 og 0,99 årsverk	1750	2000
Høy kontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 1,0 og 1,49 årsverk	2590	3000
Topp kontingent	Betales av alle som driver jordbruk over 1,5 Årsverk	3100	3600
Verdiskapingskontingent	Betales av medlemmer som ikke er direkte involvert i primærnæringen, men som direkte eller indirekte har interesse og nytte av å støtte NBS.	670	700
Ungdomskontingent	Medlemmer under 30 år uten jordbruksproduksjon	325	400

3 Tillitsvalgte og ansatte

3.1 Styret pr. 30.06. 2009

Leder:	Ole-Anton Teigen
Politisk nestleder:	Ann Merete Furuberg
Organisatorisk nestleder:	Katharina Sparstad
Styremedlem:	Ole Jacob Christensen
Styremedlem:	Vegard Vigdenes
Styremedlem:	Veronika Green, fast etter at Bjørn Lothe døde 30.04.09
Styremedlem:	Marit Jordal

Varamedlemmer til styret:

1. vara	Olaug Bergset
2. vara	Arne Lofthus

Ordførerskap:

Ordfører (møte- og talerett i styret):	Reidar Isebakke
Varaordfører	Margit Mathisen

Kvinneutvalget

Leder:	Ilona Margarete Drivdal
Medlem:	Hilde Kristin Mellum
Medlem:	Eli Smedsland
Styrerepresentant	Bjørn Mikal Lothe til 30.04.09
Styrerepresentant	Vegard Vigdenes fra 30.04.09

Vara:	Yvonne Christensen
Vara:	Kathrin Christin H. Aslaksby

Forhandlingsutvalget

Leder: Ole-Anton Teigen
Ann Merete Furuberg
Marit Jordal fra 30.04.09

Sakkyndige:	Olaf Godli, NBS-sekretariatet John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet Ronny Holm, NBS-sekretariatet
-------------	--

3.2 Representantskapet

	2008/2009
Ordfører	Reidar Isebakke
Varaordfører	Margit Mathisen
Østfold	Lajla Myrvang-Ek Sukkebråten
Akershus	Trond Buttingsrud
Hedmark	Ann Merete Furuberg
Oppland	Kristian Ekre, Silke Hansen
Buskerud	Odd Grøstad til 29.03.09 Torgny Moen fra 29.03.09
Vestfold	Roald Nømme
Telemark	Olav Lind
Aust-Agder	Oddvar Bjørkås
Vest-Agder	Hans Jørgen Snerling
Rogaland	Gina Osaland, til 08.03.09 Kjell Tysdal fra 08.03.09
Hordaland	Jarle Helland
Sogn og fjordane	Ingolf Folven
Møre og Romsdal	Stein Brubæk til 08.03.09 Øystein Ormbostad fra 08.03.09
Sør-Trøndelag	Knut Sjøvold,
Nord-Trøndelag	Inge Staldevik til 28.02.09 Aud Gaundal fra 28.02.09
Nordland	Ann-Christine Theodorsen
Troms	Berit Nikolaisen
Finnmark	Gunnar Johnsen
Landbrukssamvirket	Sveinung Svebestad
Landbrukssamvirket	Fredmund Sandvik
Landbrukssamvirket	Steinar Dvergsdal
Landbrukssamvirket	Kristin Ianssen
Norsk Sau og Geit	Ove Ommundsen

3.3 Fylkeslag

Østfold Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Lajla Myrvang-Ek Sukkebråten

Fylkessekretær: Ludvig Rud

Akershus Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Trond Buttingsrud

Fylkessekretær: Svein Kåre Eggebø

Hedmark Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Ann Merethe Furuberg

Fylkessekretær: Torbjørn Horsberg Kornstad

Oppland Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Kristian Ekre

Fylkessekretær: Anette Jørstad

Buskerud Bonde- og Småbrukarlag:

Leder til 29.03.09 : Odd Grøstad

Leder fra 29.03.09: Torgny Moen

Fylkessekretær: Carl- Fredrik Hansen

Vestfold Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Grim Melø

Fylkessekretær: Bergljot Styrvold

Telemark Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Olav Lind

Fylkessekretær: Wenche Folkestad

Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Oddvar Bjørkås

Fylkessekretær: Kathrine Solheim Aas

Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Hans Jørgen Snerling

Fylkessekretær: Ragnar Gulowsen

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag

Leder til 08.03.09: Gina Osaland

Leder fra 08.03.09: Kjell Tysdal

Fylkessekretær: Nils Melbøe

Hordaland Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Jarle Helland

Fylkessekretær: Åse Marie Reisæter

Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Ingolf Folven

Fylkessekretær: Harald Jarl Runde

Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag:

Leder til 08.03.09: Stein Asle Brubæk

Leder fra 08.03.09: Øystein Ormbostad

Fylkessekretær: Jorunn K. Kvernen

Sør Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Knut Sjøvold

Fylkessekretær: Wenche Bringsli Husby

Nord Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag:

Leder til 28.02.09: Inge Staldevik

Leder fra 28.02.09: Aud Gaundal

Fylkessekretær til 28.02.09: Tore Brandtzæg

Fylkessekretær fra 28.02.09: Inge Staldevik

Nordland Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Ann-Christine Theodorsen

Fylkessekretær: Eirin Bjune

Troms Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Berit Nikolaisen

Fylkessekretær: Tor Odin Kjosvatn

Finnmark Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Gunnar Johnsen

Fylkessekretær: Arne Johanson

3.4 Lokallag i Norsk Bonde og Småbrukarlag

I Norsk Bonde og Småbrukarlag er det 254 lokallag. Disse fordeler seg på fylkeslagene slik:

Fylkeslag	Antall lokallag
Østfold	3
Akershus	8
Hedmark	26
Oppland	26
Buskerud	14
Vestfold	1
Telemark	8
Aust-Agder	2
Vest-Agder	6
Rogaland	20
Hordaland	18
Sogn og fjordane	17
Møre og Romsdal	21
Sør-Trøndelag	21
Nord-Trøndelag	22
Nordland	20
Troms	13
Finnmark	9

I tillegg til lokallagene er det 8 medlemmer som står som direktemedlem under landslaget, og det er 17 fylkeslag som har direktemedlemmer under fylkeslaget.

Endringer i årsmeldingsperioden:

- Biri BS i Oppland er lagt ned. Medlemmene er overflyttet til Vardal BS.
- Kongsberg BS er lagt ned. Gjenværende medlemmer er satt som direktmedlemmer til fylkeslaget i Buskerud.
- Kvinesdal BS og Marnardal BS i Vest-Agder er lagt ned. Medlemmene er overflyttet til andre lag i fylket.
- Sirma og omegn BS i Finnmark er slått sammen med Tana BS. Laget heter Tana BS.

3.5 Interne utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Hagebruksutvalget**

Utvalget skal være rådgiver for styret i hagebruksspørsmål

Leder: Arne Lofthus, Hordaland
Bjørn Dagsrud, Telemark
Anne-Lise Aass, Oppland

Internasjonalt utvalg

Utvalget skal være rådgiver for styret i internasjonale spørsmål

Leder: Stein Brubæk
Nestleder: Marit Jordal
Ole Jacob Christensen
Ilona Margarete Drivdal
Anne Røde
Hans-Steinar Staaland
Ann Merete Furuberg

Ressurspersoner i IU

Berge Furre
Inger Dag
Ingeborg Tangeraa

Kvoteutvalget

Utvalget skal forberede og gjennomføre kvotedrøftingene på melk på vegne av NBS, og ellers være rådgivere for styret i spørsmål omkring kvotedrøftingene.

Ole-Anton Teigen
Jorunn Hagen
Harald Ove Foss

Ungdomsutvalget

Leder til 15.03.09: Veronika Green
Leder fra 15.03.09: Manuela Køvener, Vest-Agder
Georg Smedsland, Vest-Agder
Rakel Nystabakk, Nordland
Ole Jacob Christensen, Styrets representant
Kjell Buraas, NBS-sekretariatet

Småfeutvalget

Leder: Reidun Liseth Svarstad, Sogn og Fjordane
Kari Tellefsen, Telemark
Lars Kveberg, Hedmark
Erling Skurdal, Oslo
John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Hesteutvalget

Leder: Gunnar Eilertsen, Troms
Veronika Green, Nord-Trøndelag
Arne Georg Smedsland, Vest-Agder

Vara: Tone Roksvåg Aandahl, Finnmark
Line Harang, NBS-sekretariatet

3.6 Eksterne utvalg/arbeidsgrupper 2008-2009Aksjon for velferdsstaten, styret

Ole-Anton Teigen, Troms
Vara: John Petter Løvstad

Arbeidsgruppe for økt bruk av bioenergi i veksthusnæringen

Nils S. Melbøe, Rogaland

Arbeidsgruppe for Bondens marked

Kjell Buraas, NBS-sekretariatet

Arbeidsgruppe for gjennomgang av markedsordningene for kjøtt og egg

Bergljot Styrvold, Vestfold
Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Bioteknologinemnda

Aina Bartmann, fellesrepresentant NBS/NB (01.08.04 til 01.08.08)

Budsjettnemnda for jordbruket

Olaf Godli, NBS-sekretariatet (01.07.08-30.06.10)
Marit Jordal, Vest-Agder (fra 30.11.07-31.10.08))
Ann Merete Furuberg, Hedmark (fra 01.11.08-30.06.10)
Johnny Ødegård, Norske Felleskjøp, fellesrepresentant NBS og NB (01.07.08-30.06.10)

Den norske FAO-komité

St le Støen, Hedmark
Vara: Inger Dag, Vestfold

Faggruppe KIL fra 01.01.08

Ann Merete Furuberg, Hedmark
Tor Odin Kjosvatn, Troms

Faglige møtearenaer/Innovasjon Norge

Inn på tunet: Ronny Holm, NBS-sekretariatet, fra 01.01.2008

Mat: Kirsti Sollid, Troms

Reiseliv: Tor Lien, Telemark

Faglig møtearena for økologisk produksjon og forbruk - SLF

Line Harang, NBS-sekretariatet

Vara: Thomas Cottis, Hedmark

Forum for Utvikling og Miljø (ForUM), matgruppa

Ronny Holm, NBS-sekretariatet

Vara: Inger Dag, Vestfold

Innovasjon Norge, klagenemnda for BU- saker

Odd Grøstad, Buskerud, til 01.05.2009

Jorunn Haugland Støen, Hedmark, fra 01.05.2009

Kontaktutvalget med Gjensidige

Ole-Anton Teigen, Troms

Olaf Godli, NBS-sekretariat

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Kontaktutvalget for Mattilsynet

Olaf Godli, NBS- sekretariatet

KSL/Matmerk, diverse representasjon

Koordineringsutvalget: Knut Sjøvold, Sør-Trøndelag

Faggruppe HMS: Arne Grue, Hedmark

Faggruppe planteproduksjon: Bjørn Lothe, Hordaland

Faggruppe husdyrproduksjon: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

KSL/Matmerk, styret

Åse Berg, Sør-Trøndelag

KSL/Matmerks valgkomite

Anne-Lise Aass, Hedmark

Kulturgrupper VIPS

Frukt/bær: Øystein Pugerud, Hordaland (01.05.07-)

Kvalitetssikringsprosjekt av Inn på Tunet, styringsgruppe

Ronny Holm, NBS sekretariatet

Kvalitetssystem i landbruket (KSL), Klagenemnd for klager på KSL-revisjoner

Knut Sjøvold, Sør-Trøndelag

Kvoteordninga for melk - klagenemnda

Per Anton Nesjan, Nordland, fra desember 2007

Vara: Bergljot Styrvold, Vestfold, fra desember 2007

Landbrukets dyrehelsestrategi – arbeidsgruppe

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Landbrukets energi- og klimautvalg

Reidar Isebakke, Østfold

Landbrukets Forsøksringer (LRF), utvalg for forsøksringene

Geir Vie, Nord-Trøndelag

Landbrukets HMS-tjeneste, styret

Arne Grue, Hedmark

Aase Berg, Troms

Vara: Kristian Ekre, Oppland

Landkreditts Representantskap

Arne Grue, Hedmark (2007-2009)

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet (2007-2009)

Landbrukets risikogruppe

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Matforsk, representantskapet

Åse Berg, Sør-Trøndelag

Vara: Kirsten Steindal, Norges Bondelag

Nei til EU, rådet

Ole-Anton Teigen

Nettverk for mat og miljø

Inger Dag, Vestfold

Norsk senter for bygdeforskning, styret

John Petter Løvstad, NBS- sekretariatet (2007-2009)

Norsk Landbruksmuseum, styret

1. møtende vara: Inger Dag, Vestfold, til 25.06.09

Vara: Anne Jorunn Avdem, Sogn og Fjordane, fra 25.06.09

Norsk Landbruksmuseum, representantskapet

Reidar Isebakke, Østfold

Norsk Sau- og Geit, representantskapet

Reidun Liseth Svarstad, Sogn og Fjordane

Omsetningsrådet

Ole Anton Teigen, Troms (28.10.07-30.06.10)

Vara: Odd Grøstad, Buskerud (28.10.07-31.10.08)

Vara: Ann Merete Furuberg, Hedmark (fra 01.11.08-30.06.10)

Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG), styret

Bjørn M. Lothe, Hordaland, til 30.04.09

Vara: Kirsti Sollid, Troms

Produsentutvalget for markedsregulering, korn

Reidar Isebakke (2005-)

Redusert risiko ved bruk av plantevernmiddel

Siv Eilertsen, Hordaland

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Referansegruppe for fordelingsutvalget

Jorunn Haugland Støen, Hedmark

Vara: John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Referansegruppe vedrørende sameksistens – GMO (avsluttet 31.12.08)

Inger Dag, Vestfold

Regjeringens kontaktutvalg

Ole-Anton Teigen, Troms

Olaf Godli, generalsekretær NBS

Reklamasjonsnemnda for såvarer

Olaf Godli, NBS- sekretariatet

Reklamasjonsnemnda for korn

Olaf Godli, NBS- sekretariatet

Representantskapet i Forum for internasjonale kvinnespørsmål (FOKUS)

Ilona Margarete Drivdal, Hedmark

Representantskapet i Gjensidige

Vegard Vigdenes, Nord-Trøndelag

Vara: John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Rådet for dyreetikk

Brita Skallerud, Norges Bondelag

Vara: Geir Grosberg, Oppland

Rådet for Norsk Landbrukssamvirke

Ole-Anton Teigen, Troms

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Bjørn Lothe, Hordaland

Olaf Godli, NBS- sekretariatet

Rådgivende utvalg for forskningsdrevet innovasjon (Norsk Landbrukssamvirke)

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk - Statistisk sentralbyrå

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Vara: Svein Løken, Oppland

Rådgivende utvalg for næringspolitikk (Norsk Landbrukssamvirke)

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Samarbeidsforum for Arbeidstilsynets region 3-Hedmark, Oppland og Buskerud

Hilde Kristin Mellum, Hedmark

Samarbeidsgruppa for Kvinner i Landbruket (SKIL)

Anne - Lise Aass, Oppland, ut 2008

Samarbeidsutvalget med Gjensidige

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Svein Løken, Oppland

Anne-Lise Aass, Oppland

Selskapet for Norges Vel, representantskapet

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Sentralt kontaktutvalg for rovdyr

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Ola Krokan, Sør-Trøndelag

Studieforbundet natur og miljø, styret

Kjell Buraas, NBS-sekretariatet

Styret for Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter

Ole-Anton Teigen, fra 01.01.09

Olav Randen, Buskerud (-31.12.08)

Vara: Ann Merete Furuberg, Hedmark, fra 01.01.09

Vara: Katharina Sparstad, Oppland (-31.12.08)

Styret for forskningsmidler over jordbruksavtalen

Ole-Anton Teigen, fra 01.01.09

Olav Randen, Buskerud (01.01.05-31.12.08)

Vara: Ann Merete Furuberg, Hedmark, fra 01.01.09

Vara: Katharina Sparstad, Oppland (01.01.05-31.12.08)

Styret for Kompetanseutviklingsprogram i Landbruket (KIL) til 31.12.08

Ann Merete Furuberg Gjedtjernet, Hedmark

Tor Odin Kjosvatn, Troms

Styret i Norsk Landbrukssamvirke

Ole-Anton Teigen

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariat

Styringsgruppe for E-sporingsprosjektet

Knut Sjøvold, Sør-Trøndelag

Styringsgruppe for handlingsplan innlandsfiske

Jørgen Bjørkli

Styringsgruppe for nasjonalt program for landbruksbygg og kulturlandskap

Knut Sjøvold, Sør-Trøndelag

Styringsgruppe for prosjektet "Friskere føtter"

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Vara: Ann Merete Furuberg, Hedmark

Styringsgruppa for "Økologiske veiledningsprosjekt i LFR" (GFR, OGFR og dyrkingsgrupper).

Thomas Cottis, Hedmark (april 2005-)

Internasjonale vervEuropean Coordination Via Campesina, styret

Marit Jordal, Vest-Agder

Europarepresentant i den internasjonale koordinasjonskomiteen i Via Campesina,

Ingeborg Tangeraas, Nordland

Via Campesina, komite for bærekraftig småbruk

Ann Merete Furuberg

Via Campesina, matsuverenitetsgruppe

Stein Brubæk

Via Campesina, internasjonale komite for menneskerettigheter

Anne Røde, Nordland

3.7 Sekretariatet**Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt sekretariat og avisa Bonde og Småbruker.**

Adresse: Øvre Vollgate 9, 0158 Oslo

Internett: www.smabrukarlaget.noE-post: post@smabrukarlaget.no

Telefon: 24 14 89 50 / Telefaks 24 14 89 51

Ansatte pr. 30.06. 2009

Olaf Godli, generalsekretær

John Petter Løvstad, assisterende generalsekretær

Ronny Holm, rådgiver

Kjell Buraas, medlems- og organisasjonskonsulent (80%)

Romelia Goboy Brataker, økonomikonsulent (80%)

Svein Løken, forsikrings- og skatterådgiver (20 %)

Kristin Lia Svendsen, kontormedarbeider (80 %)

Leonid Rødsten, Redaktør i Bonde og Småbruker

Grethe Ludvigsen engasjeres på timesbasis til ulike oppgaver

Ansatte i prosjekter denne perioden:

Slipp oss til, ungdom inn i landbruket

Ola S. Elvevold, prosjektleder (50%) til 01.01.09

Malin Jacob, prosjektleder (50%) fra 01.01.09

Økt økologisk

Line S. Harang, prosjektleder (80%)

Valg 2009

Merete Furuberg, prosjektleder 01.02.-30.09.09

Klima-forprosjekt

Silje Lundberg, prosjektleder 10.02-10.05.09

4 Møter i organisasjonen

4.1 Landsmøtet 2008

Det 79. ordinære landsmøte ble avviklet på Rica Hell Hotell i Stjørdal 1. og 2. november 2008. Talen til leder, behandlingen av lovendringsforslag, forslag til prinsipp-program samt andre innkomne forslag og uttalelser fra landsmøtet er gjengitt i heftet nett.no nr. 5-2008.

4.1.1 Lovendringsforslag

Forslagene til lovendringer ble meldt inn i rett tid, og ble lagt fram for landsmøtet. Forslagene kom fra styret, fra Odal Bonde- og Småbrukarlag, fra Østfold Bonde- og Småbrukarlag, fra Hedmark Bonde- og Småbrukarlag og fra Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag. Disse forslagene ble alle presentert i nett.no nr. 4/2008.

Endringsforslagene og landsmøtets behandling av disse er gjengitt under.

A Forslag fra styret i NBS

Del I Lover for Norsk Bonde- og Småbrukarlag

§ 5 LANDSMØTET

§ 5, fjerde avsnitt:

Opphavlig tekst: ”Lokallag som har betalt kontingent til landslaget etter reglane i § 8, har rett til å velje ein utsending for kvart påbegynt 100 betalande medlemmer”.

Erstattes med:...”har rett til å velje ein utsending frå eige lokallag for kvart påbegynt 50 betalande medlemmer”.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

§ 5, sjette avsnitt:

Opphavlig tekst: ”Representantskapet, styret og kvinneutvalget har tale- og forslagsrett”

Erstattes med: ”..., kvinneutvalet og ungdomsutvalet har tale- og forslagsrett”..

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

§ 5, åttende avsnitt, pkt. C:

Opphavlig tekst: ”Interpellasjonar, framlegg til vedtak frå fylkeslag, lokallag og landsmøtevalt kvinneutval og forslag til arbeidsprogram. Slike framlegg må vere innkomne til landslaget seinast ein månad før landsmøtet”.

Erstattes med: ”..., kvinneutval og ungdomsutval ”....

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

§ 6 REPRESENTANTSKAPET**§ 6, femte avsnitt:**

Opphavlig tekst: ”Medlemmene i styret og kvinneutvalet, fire representantar oppnemnt av Norsk Landbrukssamvirke samt ein representant frå Norsk Sau- og Geit møter i representantskapet med tale- og forslagsrett. Fylkessekretærar har talerett i representantskapet”.

Erstattes med: ”Medlemmene i styret, kvinneutvalet og ungdomsutvalet, fire

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

§ 6, åttende avsnitt, tillegg til ordlyden i dag:

”Representantskapet foretar innstilling til leiar og medlemmer av valnemnda i eit eige møte”.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

DEL II Mønsterlover for lokallag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Ny § 3 (jfr. § 10 i lover for NBS):**

”For at lokallagsårsmøte skal kunne vedta framlegg til endring av lovane, må framlegga gjerast kjende for medlemmane minst ein månad før lokallagsårsmøte. Endringar krev 2/3 fleirtal og kan berre gjerast på ordinært årsmøte.”

Gammel § 3 blir ny § 4

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

DEL III Mønsterlover for fylkeslag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag**Ny § 3 (jfr. § 10 i lover for NBS):**

”For at fylkesårsmøtet skal kunne vedta framlegg til endring av lovane, må framlegga gjerast kjende for lokallaga/medlemmane minst ein månad før fylkesårsmøtet. Endringar krev 2/3 fleirtal og kan berre gjerast på ordinært årsmøte.”

Gammel § 3 blir ny § 4

Vedtak:

Landsmøtet vedtar styrets forslag. Enstemmig vedtatt.

B Forslag fra Odal BS

Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Øvre Vollgate 9
0158 Oslo

Galterud 29.08.2008

Framlegg om endring / tilføyning av vedtektene til NBS

På siste landsmøte kom det opp spørsmål om lag som ikkje ser seg i stand til å sende representant til landsmøtet kan la seg representere av ein frå eit anna lokallag. Dette vart avvist på siste landsmøtet, men vi meiner at saka har så viktige element i seg at det bør opnast for ein prinsippdebatt. Det er viktig for demokratiet i organisasjonen at flest moglege lag er representerte på landsmøtet, men vi veit at det kvart år er mange lokallag som ikkje ser seg i stand til å møta, fordi ingen i laget vil eller kan reise bort så lenge.

I slike høve må det vera betre at laget blir representert av eit medlem frå eit av lokallaga i nærleiken. I ein region vil dei fleste laga arbeide med dei same problemstillingane, og ha dei same utfordringane. Bakgrunnen blir difor ganske lik. For å sikra at det laget som "låner" ein utsending frå eit anna lag skal få fremja synet sitt, må det kunne setjast som vilkår at vedkommande møter med bunde mandat i saker der laget har eit klart syn på det som skal behandlast på landsmøtet.

Vi gjer difor framlegg om at følgjande paragraf tas inn i vedtektene til NBS. Plasseringa bør vera i samband med paragrafen om representasjon til landsmøte:

Lokallag som ikkje kan sende eigen representant til landsmøtet kan la seg representera ved eit medlem frå eit anna lag i same region.

Det bør leggjast følgjande føringar på denne ordninga:

Utsendingar kan bare "lånast" frå lokallag i same område, helst lag som grenser opp til eige lag, slik at representanten er godt kjent med dei problemstillingane ein arbeider med i regionen.

Det laget som gir fullmakt til representanten kan krevje at han/ho i saker som laget har behandla og har eit klart syn på, møter med bunde mandat på landsmøtet.

Det laget som vel ein utsending frå eit anna lokallag dekkjer reise- og opphaldskostnadane for representanten.

For Odal Bonde- og Småbrukarlag

Kari K. Brustad (leiar)

Camilla Betzer (sign)

Magne I. Teppen (sign)

Hans Erik Skogvang (sign)

Karl Arne Brustad (sign)

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Odal Bonde- og Småbrukarlag. Vedtatt mot fire stemmer.

C Forslag fra Østfold BS

Til Landsmøtet 2008

LOVENDRINGSFORSLAG

NBS Østfold foreslår følgende:

Direkte medlemmer, §3 pkt. 4, bør strykes

Medlemmene bør bli medlem i et lokallag

Begrunnelse: Medlemmene kan aktiviseres mer i lokallaget, får direkte info om sitt lokallag/fylkeslag, og de kan velges inn i fylkesstyret

31.08.08

For styret

Björg Adamsen Rud

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Østfold BS. Enstemmig vedtatt.

D Forslag fra Hedmark BS

Hedmark Bonde- og Småbrukarlag vedtok på styremøte i dag 31.08.2008 å fremme eit lovendringsforslag til landsmøtet. Det lyder som følgjer:

§ 5 Landsmøtet, fjerde avsnitt, tillegg:

"I tillegg har kvart fylkeslag rett til å stille med to stemmeberettiga delegatar."

Bakgrunn for forslaget: Vi ser på det som litt rart at fylkeslaga i seg sjølv ikkje kan stille med delegatar. I dei fleste andre organisasjonar er dette praksis. Vi ser at det er lokallaga som skal styre organisasjonen, men meiner at viss ein berre tillet ei fast delegatkvote på to deltakarar per fylkeslag vil ein unngå at fylkesdelegatane får alt for stor tyngde på landsmøtet. Vi vil også påpeike at det i fleire fylke er slik at mykje av politikktutforminga skjer i fylkeslaget, og då er det viktig at det gjenspeglast i landsmøtedelegatane.

Helsing Torbjørn Kornstad, fylkessekretær i Hedmark BS.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Hedmark BS. Vedtatt mot en stemme.

E Forslag fra Nord-Trøndelag BS

Fylkesstyret i Nord-Trøndelag BS vedtok i styremøte 27.06.2008 å fremme forslag til vedtektsendring på landsmøte.

Nord-Trøndelag BS fremmer forslag om at NBS skal ha et kontrollutvalg

Med vennlig hilsen

Tore Brandtzæg
Fylkessekretær

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Nord-Trøndelag BS. Vedtatt mot to stemmer.

4.1.2 Behandling av forslag til nytt prinsipp-program

Visjon for Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

”Med kjærleik til jorda og naturen skal vi saman skapa verdiar”

1 Organisasjon.

1.1 Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt føremål.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er ein fagleg og næringspolitisk organisasjon, med det føremålet å fremja folket i landbruket sine faglege, kulturelle, sosiale og økonomiske interesser.

Organisasjonen skal på alle område arbeida for å skapa gode og likeverdige vilkår for alle i landbruket og ta aktivt del i oppgåver som fremjer utvikling og trivsel i lokalsamfunnet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er partipolitisk nøytral og ubunden.

1.2 Hovudoppgåver.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har fylgjande hovudoppgåver :

- Delta aktivt i arbeidet på alle plan med å utvikla landbrukspolitikken og rammene for politikken, på ein slik måte at desse kjem i samsvar med Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt føremål.
- Engasjera oss i annan bygdepolitisk verksemd med sikte på å styrkja lokalsamfunna, økonomisk, sosialt og kulturelt.
- Samarbeida med andre organisasjonar når samarbeidet fremjer føremålet og er i tråd med prinsipp-programmet.
- Engasjera oss i andre saker som vedkjem næringa, lokalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Skapa forståing og gjennomslag for Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin politikk internt i landbruket, hjå folket elles og hjå styresmaktene.

1.3 Medlemsdemokrati - kort veg til toppen.

Heile organisasjonen skal vera med på utforming og utøving av den politikken som Norsk Bonde- og Småbrukarlag står for. Sterke lokallag er det beste fundamentet for ein sterk småbrukarpolitikk.

Delegatar til landsmøtet i organisasjonen vert valde direkte frå lokallaga. Dette er eit uttrykk for medlemsdemokratiet i NBS. Landslaget skal leggja til rette for lokal aktivitet både i lokallaga og i fylkeslaga.

Fylkeslaget har ei sentral oppgåve innan Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Fylkeslaget skal ta landbrukspolitiske initiativ i høve til lokallaga, landslaget, politiske myndigheiter og andre.

Lokal- og fylkeslaga har krav på regelmessig informasjon fra landslaget. I viktige saker skal landslaget ta lokal- og fylkeslaga med på råd.

1.4 Bonde og Småbruker og nett.no.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag gjev ut bladet "Bonde og Småbruker". Dette skal vera eit informasjons- og debattorgan innan småbrukarrørsla. Bladet skal venda seg til andre innan landbruket og til ålmenta. Avisa skal ha ein sjølvstendig redaktør og skal redigerast etter redaktørplakaten.

Bladet nett.no er Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt interne meldingsblad.

1.5 Jordbrukstingingane.

Hovudavtala for jordbruket gjev Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag likeverdig rett til, på vegne av heile næringa, å tinga med staten om ei jordbruksavtale.

Landbrukspolitikken er ein del av ein større heilskap som påverkar den økonomiske og politiske utviklinga for landbruk og bygdesamfunn. Dette gjer at Norsk Bonde- og Småbrukarlag må ha eit breitt spekter av politisk og samfunnsmessig engasjement utover jordbrukstingingane.

Tingingsretten er vesentleg for Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Jordbrukstingingane er ein hovud-arena for utforming av den daglege landbrukspolitikken. Kvart år er ein inngått avtale målet for eit samla landbruk. Men dersom staten fører ein landbrukspolitikk som har som konsekvens ein sterk reduksjon av folk i arbeid og jord i hevd, så har Norsk Bonde- og Småbrukarlag som oppgåve å stogga denne utviklinga. Om naudsynt, også gjennom brot i jordbrukstingingane.

1.6 Samvirke i landbruket .

Norsk Bonde- og Småbrukarlag byggjer på samvirke som samarbeids- og omsetningsform i landbruket. Landbrukssamvirket er bonden sitt viktigaste hjelpemiddel for å oppnå stabile og gode prisar og sikra omsetning av produkta sine. Norsk Bonde- og Småbrukarlag meiner at sjølvstendige økonomiske og juridiske einheiter innan samvirke på lokalt og regionalt nivå, sammen med landsdekkjande marknadsorganisasjonar, er ein føresetnad for eit sterkt samvirke.

Samvirkeprinsippa må byggja på:

- Ope medlemskap
- Demokratisk kontroll og deltaking.
- Utbyte etter levering og medlemskap.

- Avgrensa avkasting på kapitalen.
- Samarbeid mellom samvirkeorganisasjonene.

Det må vera eit krav at samvirkebedriftene:

- Er formelt og reelt nøytrale i høve til faglaga
- Praktiserer likestilling av alle medlemmer, utan omsyn til produksjonsstorleik, geografi eller produksjonsform
- Syter for at ulike medlemsgrupper er representert i styra.

I den grad at samvirkebedriftene ikkje fungerer etter intensjonane kan det vere aktuelt at det vert skipa nye lokalt baserte samvirkeforetak for å sikra lokal foredling og omsetning.

Det er viktig at mest mogleg av verdiskapinga i samvirke ligg igjen i bygdene og på gardsbruka. Nærleik til anlegg er avgjerande viktig både lokalt og regional.

2 Politikken

2.1 Generelle grunnverdier

Norsk Bonde- og Småbrukarlag arbeider for en samfunnsutvikling som fremmer sosial og økonomisk utjevning. Solidaritet og likeverd skal være bærende prinsipp i landbruket.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser det som ei overordna oppgave å skape et produksjons- og næringsliv som:

- Tar vare på livsgrunlaget jord, luft og vann, for kommende slekter .
- Legger grunlaget for trygge og gode lokalsamfunn.
- Ikke er en del av et handelssystem som virker utbytende i forhold til nasjoner og folkegrupper.

Dette innebærer at:

- Ressursforvaltning må ha en overordnet plass i all planlegging og styring.
- Norge må beholde retten til selv å bestemme over egne ressurser og egen økonomisk utvikling.
- Forbruket av ikke fornybar energi må reduseres og byttes ut med bærekraftige energikilder.
- Omsorg for liv og trivsel må gå foran ønsket om vekst i produksjon og forbruk
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil slå fast retten til et hvert land til å produsere mat til egen befolkning, uavhengig av internasjonale handelsavtaler.

2.2 Landbrukspolitisk verdisyn

Norsk Bonde- og Småbrukarlag bygger sin landbrukspolitikk på:

- Respekt for dyra og grunnleggende dyrevelferd.
- At lokale bønder verden over har den beste kunnskap om lokale driftsmåter og agronomi, og at det er slik kunnskap framtidens landbruk må bygge på.

Landbruket har et grunnleggende forvalteransvar for å holde dyrka jord i hevd. Næringas evne til å forvalte jord, skog og vannressurser på en agronomisk og økologisk forsvarlig måte må utvikles, og dyrka jord må aldri bygges ned som en følge av skiftende økonomiske konjunkturer.

Solidaritet med naboen

Alle gardsbruk skal kunne tjene som arbeidsplass og hjem også i framtida. Medlemmer av Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal være trygge på at deres fagorganisasjon til enhver tid kjemper for alle gardbrukeres rett til å fortsette i yrket.

Solidaritet med kommende slekter

Prinsippet om at gården skal overleveres til neste generasjon i minst like god stand som ved forrige eierskifte, skal også i framtida gjelde for landbruket som helhet og omfatte alle ressursene næringa forvalter.

Internasjonal solidaritet

Solidaritet med andre utøvere i næringa stopper ikke ved landegrensene. Internasjonalt har landbruket en stor oppgave i å sikre den globale matforsyninga for framtida. Dette kan ikke skje ved ytterligere industrialisering og at sentralisering av landbruksproduksjonen fortsetter, men ved at land og regioner får anledning til å øke sin sjølbergingsevne ved å ivareta egne, lokalt tilpassa planter, dyreslag og driftsmåter. Sentrale stikkord her er rettferdig fordeling, sultbekjemping og styring med agroenergi.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil arbeide for at World Trade Organisation (WTO) kommer inn under FN-systemet og at handelsorganisasjonen må ta miljø og klima inn i overordna regelverk. Småbrukarlaget er knyttet til den internasjonale småbrukarorganisasjonen Via Campesina både organisatorisk og sosialt.

Eiendomsrett

Norsk landbruk er tuftet på en kombinasjon av privat eiendomsrett, almenningsrett og bruksrett. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil understreke sammenhengen mellom retter og plikter knyttet til det å eie fast eiendom.

2.3 Landbrukspolitiske mål

Matvaresuverenitet.

Tilgangen på dyrka jord vil være minimumsfaktor for matproduksjonen i en krisesituasjon, fordi Norge har svært lite dyrka areal pr. innbygger. Ikke minst i forbindelse med omfattende forurensnings katastrofer og klimaskifte, vil arealtilgangen være avgjørende for sjølbergingsevnen vår.

Dyrka og dyrkbare arealer må vernes mot utbygging til andre formål, også i bynære områder. Jordvernet skal løftes opp i den overordna politiske samfunnsplanlegginga. Nydyrking og grøfting må fremmes for å øke produksjonsgrunnlaget på små bruk.

Landbruket har til oppgave å forvalte arealressursene som næringa rår over på en slik måte at:

- Næringa best mulig kan dekke innenlands behov for viktige matvarer av høy kvalitet.
- Ressursgrunnlaget blir holdt ved like og tatt vare på for ettertida. Dyrka og drivverdig jord må ikke vanhevd, og det skal føres et sterkt jordvern.
- Produksjon av drivstoff må ikke fortrenge matproduksjon.

Produksjonsmålet gjelder nasjonal dekning av råvarer og foredlede produkt av melk, kjøtt, egg, poteter og grove lagringssterke grønnsakslag. For matkorn, kraftfor og andre grønnsaker, frukt og bær er målet å dekke så mye som mulig av behovet.

Importvern

Målet for norsk landbruksproduksjon er å forsyne det norske markedet med matvarer som det er naturlig å produsere her i landet. Norske forbrukere skal sikres stabil tilførsel av matvarer av høy kvalitet. Dyrehelse og økologiske hensyn knyttet til transport- og ressursforvaltning tilsier at grensene ikke skal åpnes for fri import av matvarer.

Flere gardsbruk i drift

Landbruket trenger en spredt bosetting og en variert bruksstruktur med høyt antall driftsenheter for å kunne utnytte det grunnlaget som matvareproduksjon bygger på. En desentralisert struktur i primær-produksjon og foredling gir også økt matvareberedskap.

Den økende spesialiseringa i landbruket må erstattes av mer allsidige driftsmåter, både regionalt og på hvert enkelt bruk, tilpasset de naturgitte forhold og forutsetningene i bygda.

Miljø- og ressursvern

Globale trusler mot livsmiljøet i form av forurensing av luft, jord og vann, og ikke minst de menneskeskapte klimaendringene vi nå ser, truer også grunnlaget for vårt eget landbruk. Et bredt engasjement for å fjerne denne trusselen er en hovedoppgave også for landbruket. Samtidig må driftsmåtene i landbruket være slik at næringa ikke selv er en forurensere, eller tærer unødige på ressurser som ikke kan fornyes.

Dette innebærer nasjonalt at:

- Det må føres en landbrukspolitikk som gjør det lønnsomt å basere husdyrhold og planteproduksjon på gårdens egne arealressurser
- Bruken av kunstgjødsel reduseres til fordel for en bedret utnytting av husdyrgjødsel, nitrogenfikserende planter og økt arealbruk
- Bruken av plantevernmidler reduseres til et minimum.
- Erosjon motvirkes ved tiltak som å stimulere til allsidig arealbruk med mindre åpen åker.

Landbruket må ta vare på det genetiske mangfoldet i kulturplanter og husdyr. Norsk lov må ikke gi anledning til å ta ut patent på liv. Norsk Bonde- og Småbrukarlag sier klart nei til å ta i bruk vekst-fremmende hormonpreparater, genmodifisering eller genteknologisk manipulasjon i norsk planteproduksjon og husdyrhold.

Utviklinga av alternative, økologisk orienterte driftsformer må støttes. Erfaringene fra dette miljøet må komme hele landbruket til gode. Næringa må gå i en økologisk retning.

2.4 Klima

Norsk Bonde- og Småbrukarlag tar innen klimapolitikken utgangspunkt i det helhetlige karbonkretsløpet. Landbruket sin virksomhet er basert på biologiske ressurser i jord, skog, dyr og planter. NBS er en pådriver for å utvikle en politikk for styring av karbonkretsløpet. Drivhuseffekten og global oppvarming med ekstremvær som følge er den største trusselen mot menneskeheten i vår tid.

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag går inn for at landbruket skal ta sin del av reduksjon av klimagasser.
- Norsk skogbruk må drives og forvaltes slik at skognæringa gir klare positive bidrag til klimaregnskapet. Det må stimuleres til økt bruk av skogprodukter, på bekostning av oljeprodukter.

2.5 Forvaltning av rovvilt

Norsk Bonde- og Småbrukarlag arbeider for at tradisjonelt beitebruk med småfe, storfe og rein skal kunne utøves i hele landet, og på en måte som er etisk forsvarlig når det gjelder dyrevelferd. Forvaltnings- og skadeforebyggende tiltak skal ikke svekke beiteretten eller andre bruksrettigheter.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil:

- At det må være internasjonalt samarbeid i rovviltforvaltninga slik at sunnhetstilstanden innen bestandene blir ivarettatt.
- Ikke ha ynglende ulv i Norge. Vi vil ha reduserte bestander av bjørn, gaupe, jerv og kongeørn for å muliggjøre utmarksbeite i hele landet.
- Rovviltplagene ikke må være slik at de går utover livskvaliteten hos mennesker i lokalsamfunn.
- De skadelidende skal ha full økonomisk erstatning for beitedyr og annen vesentlig skade.
- Kostnadene med rovdyrpolitikken skal ikke belastes bøndene over jordbruksavtalen

2.6 Skog- og utmarksressurser.

- Arbeidet med skogkultur må intensiveres slik at store etterslep unngås. Det må fremmes en skogbehandling som påvirker volum- og kvalitetsproduksjon på arealene.
- En må fremme en jevnere avvirkning av den hogstmodne skogen, særlig gjennom tiltak for å styrke gardsskogbruket.
- Skogsdrift med lettere veibygging må stimuleres. Ved hogst i marginale områder må det vises særlig forsiktighet. Skogskjøtsel skal i størst mulig grad utføres manuelt, eller motormanuelt.
- Ungskogpleie og tynningskapasitet må etableres gjennom økt satsing på rekruttering og trivsels-fremmende tiltak.
- Arbeidet med å bedre næringen sin utnytting av innlandsfiske ,viltressurser og andre utmarksressurser må støttes.
- Landbrukets driftsapparat i fjell og utmark, stølsbruket, må vedlikeholdes og støttes. Landbruks-politikken må fremme denne driftsmåten.
- Produksjon og omsetning av ved bør fremmes der denne ressursen er underutnyttet, særlig gjennom organisatoriske tiltak.
- Skog og utmark skal forvaltes etter bærekraftige prinsipp. Skogen skal brukes- ikke forbrukes.

Fordi utmarka er en del av ressurs- og driftsgrunnlaget på gården må landbruket ha førsteretten til bruk av utmarksarealene. Norsk Bonde-og Småbrukarlag slår ring om den viktige beiteretten. Det samme gjelder gjerdeplikten. Allsidig drift øker opplevelsesverdien av landskapet, og er derfor til fordel for allmennheten.

Bøndene og lokalsamfunna må ha reell politisk påvirkning på områder som seterdrift i verneområder, fjelloven, nasjonalparkregler mv.

Bioenergi basert på skogressurser vil kunne øke sterkt i nær framtid. Dette gir et positivt bidrag til norsk CO2 regnskap. Slik drift må skje miljømessig forsvarlig og gi et økonomisk overskudd til bønder og grunneiere

Når offentlige tiltak eller inngrep båndlegger eller reduserer utmarksressursen på et gårdsbruk, må bruket gis fullgod og varig kompensasjon.

2.7 Mål for bygdeutvikling

Bygdeutvikling må baseres på natur- og kulturverdiene i bygde-Norge. Vi trenger råderett og lokal styring over ressursene.

Jordbruket er basisnæring i bygde-Norge. Det må være klar sammenheng mellom landbrukspolitikken og den generelle distriktspolitikken.

Næringsutviklinga skal skje på grunnlag av ressurser og drivkrefter som bygdene selv styrer. Lokalsamfunnet skal ha prioritet til å foredle egne råvarer og ressurser til beste for bygda. Når lokale råvarer og ressurser blir brukt til fordel for storsamfunnet, må en sørge for at lokalsamfunnet får en rettmessig tilgang på arbeidsplasser og inntekter.

I et stadig mer globalt markedsstyrt samfunn er et viktig fortrinn i bygdene nærhet til naturressursene. Utviklingen i landbruket må derfor baseres på dette og på de bostedskvaliteter som bygdene har.

2.8 Mål for økonomisk og sosial utvikling i landbruket

For å sikre miljøet, sysselsettinga og produksjonsgrunnlaget for framtida, må brukstallet holdes oppe og etter hvert økes. Hovedforutsetninga for dette er at bøndene blir økonomisk og sosialt likestilt med andre yrkesgrupper. Inntektsmålet i landbruket blir dermed et virkemiddel til å nå andre samfunns mål.

Inntektsmålet må sikre at næringa til enhver tid framstår som attraktiv for ungdom som skal foreta yrkesvalg.

Likestilling

Det må gjennomføres full og reell yrkesmessig likestilling mellom kjønnene i landbruket. Dette innebærer at det må legges særlig vekt på å:

- Gjøre det lettere for kvinner å bli gårdbrukere
- Få flere kvinner til å benytte odelsretten sin
- Gi kvinner i landbruket den status og de rettigheter de har krav på etter arbeidsinnsatsen sin

Teknisk utvikling i landbruket

Produksjonen må så langt som mulig bygge på lokale, selvfornyende ressurser (arbeid og areal) i alle deler av landet. Dyr teknologi må ikke fortrenge bruken av gårdens egne innsatsfaktorer, men tilpasses hensynet til miljø og produksjonsgrunnlag. Ut fra dette skal den tekniske utviklinga ha til siktemål:

- Å sikre matvareforsyninga i landet
- Å legge grunnlaget for en jordbruksproduksjon der de samlede ressursene på bruket og i bygda blir benyttet best mulig
- Å tilpasse driftsmåtene til økologiske rammebetingelser
- Å utvikle tryggere arbeids- og miljøvilkår for dem som er knyttet til næringa gjennom arbeid og bolig.

2.9 Virkemiddelbruken

Overføringer

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at de statlige midlene som i dag tilføres jordbruket og bygde-Norge er betaling for verdier som jordbruket tilfører storsamfunnet gjennom produksjonen av mat og fellesgoder. Overføringene har også som formål å sikre forbrukerne matvarer av høy kvalitet til akseptable priser.

Statlige og andre offentlige overføringer til landbruket skal ha til oppgave å utjevne de ulike natur og strukturgitte forutsetningene for lønnsomhet mellom produksjoner, brukstyper og distrikt. Derfor bør disse overføringene i langt større grad være nøytrale i forhold til volumsproduksjonen på bruket. I stedet må overføringene knyttes til arbeidsinnsats og arealbruk. Det må settes et øvre tak på tilskudd pr driftsenhet.

Ved at overføringene i stedet knyttes til arbeids- og arealbruk kan de:

- Langt lettere målrettes til de brukene som trenger støtten mest
- Gi en produksjonsfordeling som samsvarer bedre med de politiske mål
- Tjene til å stabilisere totalproduksjonen
- Utjevne inntektsforskjeller pr. time.

Overføringene må utformes slik at de gir en rimelig godtgjørelse for arbeidsinnsatsen som blir utført på hvert enkelt bruk. Inntekter fra produksjonen utover to årsverk må i sin helhet hentes i markedet. Dette vil sikre flere gårdsbruk mulighet til å være i næringa, og redusere drivkrafta mot overproduksjon.

Overføringene skal gis uten hensyn til eventuell inntekt utenom bruket.

Investeringsmidler.

Prinsippet for investeringspolitikken i landbruket bør være at økonomien i næringa generelt sett er så god at den sikrer de nødvendige midlene til vedlikehold av driftsapparatet.

Kvinneretta tiltak og tiltak for ungdom må utvikles og nyttes for å lette generasjonsskifte på nedslitte gårdsbruk. Tilskuddet må nyttes til faste og varige investeringer som er nødvendig for at bruket skal bestå som arbeidsplass og boplass.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag går inn for investeringstilskudd som støtter opp om mangfoldet i landbruket. Faglagene i landbruket skal ha reell påvirkingsmakt ved fordeling av investeringsmidlene.

Lovverket

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil arbeide for å tilpasse lovverket til de politiske mål Småbrukarlaget har for næringa. Lovverket må fremme:

- En stabil bruksstruktur
- Aktiv drift av alt jordbruksareal og et sterkt jordvern.
- Miljøvennlig og bærekraftig forvaltning av naturressursene.
- Vanhevdsparagrafen i jordloven må håndheves sterkere.

Bo- og driveplikten må håndheves likeverdig og strengt. Eier og bruker bør være samme person. Odelsloven må bestå også i framtida. Det må føres en mer restriktiv politikk overfor odelsfrigjøring av gårdsbruk.

Lovverket må fastslå landbrukets hevdvunne rett til å benytte utmarka som beiteområde for husdyr. Denne retten må gjelde likt over hele landet. Lovverket må sikre at ressursene knyttet til mindre vannkraftutbygging blir værende i bygdene.

Skatte- og avgiftssystem.

Skattesystemet må legges opp slik at det kan fremme den utviklingen en ønsker i forholdet mellom arbeidskraft og kapitalinnsats.

En dreining av skattesystemet fra skatt på arbeid til skatt på kapital, forbruk og energi fører til at lokale ressurser blir bedre utnyttet, samtidig som mindre kapital blir dratt ut av distriktene og næringa.

Skatteregler og folketrygdlov må utformes slik at de ikke diskriminerer kvinner i landbruket spesielt, eller utøvere i næringa generelt.

Skattesystemet skal virke utjammende på ulike inntektsdannelser i samfunnet.

Utdanning

Rekruttering til landbruket er også i stor grad knyttet til tilbudet om fagutdanning. Det er derfor vesentlig at dette tilbudet er allsidig og godt utbygd over hele landet slik at tilbudet:

- Er tilpasset de ulike driftsmåtene og driftsbetingelsene rundt om i landet.
- Fremmer ferdigheter og kunnskaper som gir yrkesstolthet i næringa
- Fremmer holdninger som øker forståelsen for næringa i samfunnet ellers.

Ut fra dette må det prioriteres å gi:

- Tilbud om kurs over hele landet, både i jord, skog, hagebruk- og aktuelle tilleggsnæringar.
- Aktuell etterutdanning.
- Nye skole – og opplæringstilbud for nye og aktive gardbrukere.

Investeringer i kunnskap er svært langsiktige. Derfor bør landbruksrelatert utdanning i det videregående skoleverket fortsatt være prioritert. Denne utdanninga må bli mer praktisk rettet. Utdanninga i landbruket på høyere nivå må ikke sentraliseres, men gi rom for regional differensiering.

Rådgiving og forskning.

Den offentlige og private rådgivingstjenesten er en viktig faktor for utviklingen av driftsmåtene i landbruket. Rådgivingstjenesten har derfor et stort ansvar for at gårdbrukerne i praksis skal kunne mestre omlegginga til bedre økonomiske og miljøvennlige driftsmåter. Dette målet må prege innholdet i rådgivingsarbeidet.

Alle brukstyper og produksjonsformer over hele landet må få tilgang på nødvendig rådgiving. Dette er et felles ansvar for det offentlige og landbruket. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil prioritere moderne landbruksteknisk forskning, veiledning og høyere utdanning slik at:

- Landbruksvitenskapelig forskning må i større grad utvikle teknologi og driftsmåter basert på en allsidig ressursutnytting. En må ikke stimulere til en ensidig spesialisering.
- Avlsmålene i landbruket må tilpasses hovedmålet om et landbruk bygd på lokale ressurser.

- Grunnforskninga innen Bioforsk og regionale høgskoler/universitet må prioriteres med nødvendige årlige budsjettmidler.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar forslaget til nytt prinsipp-program. Vedtatt mot to stemmer.

4.1.3 Årsmelding 2007-2008**Vedtak:**

Landsmøtet godkjenner årsmelding for 2007-2008. Vedtatt mot en stemme.

4.1.4 Innkomne forslag**A Forslag innsendt til behandling på landsmøtet****Forslag nr. 1 Fra Ole Jacob Christensen, landsstyremedlem i Norsk Bonde- og Småbrukarlag****FNs prinsipper må inn i WTO**

Sammenbruddet i forhandlingene i Verdens Handelsorganisasjon (WTO) i sommer, økningen i antall underernærte i verden, spekulasjonen i matprisene og de akselererende klimaendringene viser at frihandel ikke kan styre verdens landbruk, men at hvert land må ha rett til å produsere mat til egen befolkning – slik det er fastslått i Soria-Moria-erklæringen.

Landsmøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil derfor oppfordre regjeringen til å søke bredere allianser i WTO bygd på artikkel 11 i FNs ”Internasjonale pakt for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter” fra 1966, som slår fast at ”Statene som deltar i denne Pakten anerkjenner den fundamentale retten hvert menneske har til å skånes for sult, og setter i verk, hver for seg igjennom internasjonalt samarbeid, de nødvendige tiltak.”

Forhandlingene i WTO har til nå tatt for lite hensyn til de forskjellige forhold bønder i ulike land arbeider under, og behovet for en landbrukspolitikk tilpasset lokale forhold. Skal sulten bekjempes, må alle bønder, små og store, sikres levelige driftsforhold.

Forhandlingene har gitt lite gjennomslag for u-landenes rett til å beskytte egen matforsyning, og de blir nektet å innføre de landbrukspolitiske tiltak som har vært, og er brukt for å støtte landbruket i rike land. Høyt subsidierte varer fra rike land utkonkurrerer derfor u-landsvarer både på verdensmarkedet og på u-landenes hjemmemarkeder.

Landsmøtet mener det er grunnlag for at Norge tar initiativ til en bred allianse i WTO blant annet på følgende grunnlag:

- Beslutninger i WTO underordnes Pakten for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.
- Anerkjennelse av retten til å produsere mat til egen befolkning, og forbud mot dumpingeksport av landbruksprodukter. Med dumping må forstås salg til under kostpris.

- Anerkjennelse av at inndelingen av støtteordninger i bokser med forskjellige farge er en grov diskriminering av fattige land som utelukkende er i stand til å bruke støtte fra rød boks (toll), og en grov favorisering av rike land som systematisk kan grønnvaske det aller meste av sin støtte, og derved fortsette dumpingeksporten som før.
- En internasjonal langsiktig strategi for utrydding av sult ved å støtte småskalalandbruk basert på lokale ressurser. Strategien må finansieres av en internasjonal skatt av den typen som enkelte land allerede har innført, og som har bred støtte i FN

Vedtak:

Landsmøtet vedtar forslaget fra Ole Jacob Christensen. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 2 Fra Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag**Innkorporering av kvinneutvalg**

Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag fremsender herved forslag til innkorporering av kvinneutvalget i ungdomsutvalget. Saken bes behandlet på NBS sitt landsmøte 2008.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 3 Fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag**Beiting i utmark**

Mat- og klimakrisen gjør det nødvendig å bruke landbruksressursene på en mest mulig bærekraftig måte. Norge har store beiteressurser i utmarka som er til dels svakt utnyttet i dag. Økt beiting i utmark vil styrke prinsippet om kortreist mat, gi økt selvforsyning og redusere behovet for kraftfôrimport. Beitemark binder karbon og er på den måten klimanøytralt samtidig som utmarksbeiting opprettholder biologisk mangfold. Vi trenger en nasjonal tiltaksplan for økt utmarksbeiting med følgende punkter:

- Styrking av beiterett og gjerdeplikt i gjerde- og beiteloven
- Krav om at utmarksbeiting blir tatt hensyn til i kommuneplanene
- Innføring av areal- og kulturlandskapstilskudd til husdyr på utmarksbeite basert på normerte tall for fôropptak: Voksne storfe 8 da, ungdyr 4 da, sau/geit 1,5 da, hest 8 da
- Landsomfattende plan for radiomerking av husdyr på utmarksbeite
- Alle kyr skal ha rett til beite om sommeren. Med beite forstås areal som gir dyra minst 50 % av dagsfôret. Unntaket for kyr i løsdrift skal oppheves fra 2014, og med virkning fra 2009 skal det ikke gis støtte til nybygging av fjøs uten tilstrekkelig egnet beiteareal i inn- eller utmark.

Vedtak:

Landsmøtet oversender forslaget fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag til styret for videre oppfølging. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 4 Fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag

Bruk av lokale produkter

Vi ber landsmøtet oppfordre lokallag og fylkeslag om å bruke lokale produkter, økologiske produkter og ”rettferdig handel” produkter på møter og arrangement, og samtidig informere og bidra til at forbrukere får en bevisst holdning både til hva man betaler for og til hvem man betaler. Rettferdig handel er viktig småbrukerpolitikk, både lokalt og internasjonalt og det er viktig å skape bevissthet i eget nærmiljø omkring hvordan den maten vi finner i butikkene produseres og selges.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag og offentliggjøres i en egen pressemelding. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 5 Fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag

Krav om sprøytesertifikat for alle som bruker plantevernmidler

Kravet om sprøytesertifikat for bruk av miljøfarlige gifter som eksempelvis Round-up må gjelde alle brukere, uavhengig av mengde innkjøp. I dag kan en hageeier fritt handle Round-up og forurense miljøet, uten at man har noen kontroll med hvilke mengder som benyttes og uten at bruker behøver å kjenne til eventuelle farer. Restriksjoner for bruk av miljøfarlige gifter i landbruket, vil kunne føre til oppblomstring av andre markeder og økt bruk og salg fra hagesenter og lignende, dersom ikke de samme restriktive reglene gjelder for alle. Vi ønsker begrensning på bruken av disse midlene, og ber om at reglene som gjelder sprøytesertifikat, må gjelde middelet, uavhengig av hvem som bruker det. Vi foreslår at NBS sender brev til Miljødep., Landbruksdep. og Mattilsyn med krav om at alle må ha sertifikat for å kunne kjøpe potensielt miljøskadelige sprøytemidler, eksempelvis Round-up, og at fri bruk av denne typen midler blir stoppet.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag. Vedtatt med 45 stemmer mot forslaget og 44 stemmer for forslaget.

Forslag nr. 6 Fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag

Debio-godkjenningen

Debio-godkjenningen koster landbruket store summer hvert år gjennom avgifter bøndene betaler for inspeksjoner og merkegodkjenning. Det er et uttalt ønske fra staten, fellesskapet, om å få flere og mer økologiske produkter i markedet, og dette innebærer en omlegging og merarbeid for norsk landbruk. Store deler av ekstraarbeidet ligger i dokumentasjon og søknader og inspeksjoner – ofte i travle innhøstingsperioder. Den enkelte landbruksenhet burde få kompensert tid som tas fra driften for å imøtekomme krav fra Debio, og utgiftene til drift av det statlige kontrollorganet Debio må kunne dekkes av Staten. Det er et dårlig prinsipp at den enkelte skal betale for å bli kontrollert. Vi ber om at Debio-avgiften fjernes.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Vestre Slidre Bonde- og Småbrukarlag og oversender dette til styret for videre oppfølging. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 7 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**Endring av hanndyrlova**

Oppland bonde og Småbrukarlag vil foresla at landsmøtet i NBS tar initiativ til å endre hanndyrlova. Vi mener deler av lova er forelda og er vanskelig å praktisere i dagens husdyrhold (storfehold).

I mange områder i dag er det produsert en god del storfekjøtt på utmarksbeite. Hanndyrlova forbyr slepping av okse. Dette fører til problemer med bedekking, mens dyra beiter i utmarka. I mange tilfeller er det så stor avstand til andre beitedyr at det er helt problemfritt å slippe okse i forhold til det hanndyrlova opprinnelig skulle regulere. Det som imidlertid er et problem er at andre brukere av utmarka krever oksen fjernet i medhold av loven, fordi de mener at okser er til sjenanse for friluftsliv og lignende.

Vi foreslår at nåværende ordlyd om forbud endres til: Der forholdene ligger til rette med stor avstand mellom beitende besetninger, og beitelag og evt. tilstøtende besetninger varsles, skal det være tillatt å slippe okse fritt på utmarksbeite.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 8 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**Lov som sikrer beitedyr rett til utmark**

Det må komme en lov som sikrer beitedyr rett til utmarksbeite. Vi bor i et land der landskapet i årevis er preget av gjengroing, og dette forholdet er det bare en dyremule som best kan gjøre noe med.

Vi ser landet rundt at det foregår jordskifte saker som omfatter beiterettigheter og sameier. I Nord-Fron Kommune i Oppland er en slik sak forlangt av Opplysningsvesenets Fond (Staten) der de anser at de bruka som ikke var selvstendige bruk ved utskiftingen i 1873 ikke har rettigheter i sameie. Dette gjelder da eiendomsrett og bruksretter som beiteretten er en del av. Det at Opplysningsvesenets Fond (Staten) som etter det vi kjenner til aldri har brukt beite i dette sameie, stiller spørsmål ved om vi som bruker det og har brukt det, i over 100 år og har setrer i område, har slike rettigheter. Etter vår mening må dette være grunn god nok til at en slik lov må komme. Beiteretten alene er ikke sterk nok.

Landsmøte i NBS pålegger styret i NBS å følge opp saken med sikte på å få gjennomslag for en slik lov.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag og oversender forslaget til styret for videre oppfølging. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 9 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**Styrking av organisasjonen.**

Det er på det rene at Norsk Bonde- og Småbrukarlag har en meget stram økonomi og derigjennom små ressurser for å få utført alle de oppgaver som medlemmene forventer. I en organisasjon hvor inntekten er basert på kontingentinnbetaling er organisasjonen helt avhengig av et stabilt medlemstall.

NBS har siste år hatt et stadig synkende medlemstall. Dette har påvirket sentraladministrasjon og tillitsvalgte i større og større grad. Handlingsrommet har blitt svekket samt at avhengighet til dugnadsarbeid har steget.

I tillegg ser vi at NBS har sakkert akterut innen den digitale kommunikasjonen og i arbeidet med innføring av systemer som både kan lette arbeidet og tilrettelegge for utarbeiding av materiell.

Det er derfor helt nødvendig at NBS setter inn tiltak for å styrke økonomien. Siden verving av nye medlemmer ikke ser ut til å gi det ønskede resultat, må det ses på alternative inntektskilder.

- Få på plass en hjemmeside med annonsører og en web-ansvarlig.
- Utarbeide liste over ”suksess-saker” som fylkeslag og lokallag kan bruke i verving.
- Utarbeide enkel folder hvor disse sakene blir presentert.
- Utarbeide egenreklame som kan brukes digitalt, manuelt og ved arrangementer.
- Utarbeide et gavebrev som sendes alle utmeldte og andre hvor de oppfordres til å støtte med et eget valgt beløp.
- Undersøke muligheten for årlig loddsalg hvor lokallag og fylkeslag blir pålagt salg av et visst antall hver.
- Få på plass nytt medlemsregister hvor utmeldte blir registrert i et eget gaveregister.
- Skolere lokallag og fylkeslag i verving.

Landsmøte i NBS oppfordrer det nye styret og spesielt organisatorisk nestleder til å prioritere arbeidet med å finne fram til og iverksette tiltak som kan gi organisasjonen bedre økonomi. NBS må sette ned noen kortsiktige mål for gjennomføring i 2009 samt opprettelse av nye hjemmesider og nytt medlemsregister i første halvår 2009. Kostnadene ved hjemmesiden bør dekkes via annonsering.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag og oversender forslaget til styret for videre oppfølging. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 10 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag

Kampen for de regionale miljøprogrammene (RMP)

Oppland Bonde- og Småbrukarlag mener at innføringen av RMP og arbeidet som er gjort med RMP i Oppland og mange andre fylker er svært positivt. Dette har vi gitt uttrykk for under siste landsmøte i Bodø, og dette ønsker vi å gjenta i år.

Etter tre år er RMP nå under evaluering i de enkelte fylkene med oppretting av regionale arbeidsgrupper sammensatt av representanter fra faglagene, forvaltningen og andre. Både første utkast til de nye fylkesvise miljøordningene og evalueringen har vekt lokalt engasjement og har ført til en god regional tilpassing av miljøvirkemidler. Evalueringen i fylkene der blant annet miljøvern- og kulturminnesektoren medvirker, har også vist at ulike sektorer har mulighet og interesse for å utvikle ordninger som passer inn under disse sektorene. I flere fylker har det derfor noen ganger blitt en dragkamp mellom ulike sektorinteresser for å «nappe til seg» midlene fra RMP. Mange av forslagene er imidlertid gode miljøtiltak som det burde finnes støtteordninger til. Dette kan tyde på at disse sektorene burde komme med midler fra egne departement for å supplere samarbeidet og RMP-midlene som per i dag i sin helhet er bevilga fra landbruksdepartementet gjennom jordbruksavtalen.

De regionale miljøprogrammene har også blitt evaluert sentralt. Med grunnlag i rapporter fra eksterne oppdragstakere (Norsk senter for bygdeforskning, Telemarksforskning-Bø, Norsk institutt for skog og Landskap og Bioforsk) har Statens landbruksforvaltning (SLF) utarbeidet sine vurderinger og anbefalinger. En viktig konklusjon fra SLF er at ”RMP representerer en miljøsatsing som har virket etter hensikten” og ”har bidratt til gjennomføring av miljøtiltak som neppe ellers ville blitt realisert”. Videre konkluderer SLF: ”Underlagsmaterialet i evalueringen tilkjennegir et sterkt ønske om økte rammer, blant annet for å fange opp flere miljøformål gjennom RMP. (...) SLF tilrår at RMP rammene økes i forhold til dagens nivå, ut fra hensyn til evalueringsresultatene og det at landbruket stadig vil bli utfordret i forhold til sitt sektoransvar på miljøområdet. (...) Det er SLFs vurdering at økte rammer bidrar til bedre ivaretagelse av nye eller eksisterende miljøformål (for eksempel naturtyper, kulturminner, vegetasjonssoner og friluftsliv i by og tettstedsnære områder).”

På tross av disse entydige og enstemmige anbefalingene fra mange fagfolk og forvaltningen samt erfaringene fra evalueringen i fylkene, har jordbruksoppgjøret i 2008 ikke ført til en økning av overføringene til de regionale miljøprogrammene. Nivået på rundt 390 millioner (0,39 milliarder) til de regionale miljøprogrammene og 4 milliarder til samlet grønn støtte i 2004, er i forhold til den totale rammen for landbruksstøtte med 22,1 milliarder i 2004 eller 16,3 milliarder i 2007, svært lavt.

Grunnen til dette kommer blant annet fram i Nationen 22. og 23. september 2008 der effektiviteten av ulike typer landbrukstilskudd er diskutert. Landbruksøkonomer har dokumentert at pristilskudd er den mest effektive landbruksstøtten i forhold til administrasjonskostnader. Grønn støtte har derimot høgest administrasjons- kostnader. Landbruksministeren og lederen i næringskomiteen uttaler derfor et ønske om å kutte i de grønne og svært administrasjonskrevende støtteordninger.

Det som ikke er diskutert er faktumet at den aktuelle bruken av effektive støtteordninger også bidrar svært effektivt til å legge ned norske gardsbruk (24 % i løpet av 5 år!), og at det medfølgende intensive og sterkt industrialiserte jordbruket svekker leveransen av etterspurte,

og viktige, felles- og miljøgoder som kulturlandskap, levende bygder, matvaresikkerhet og –beredskap. Så lenge det ikke føres en langt sterkere småbrukarlagspolitikkk der mest støtte går til mindre bruk og der fordelingen av økte priser og budsjettmidler er lik under jordbruksoppjøret, er miljøvirkemidlene de viktigste virkemidler for å ta vare på eksisterende bruksvariasjon med små og mellomstore bruk over nesten hele landet. Dette omfatter driftsformer som seterbruk, utmarksbeiting og bruken av andre marginale arealressurser og for eksempel utryddingstrua husdyrraser. Samtidig sørger grønne tilskuddsordninger og deriblant de regionale miljøprogrammene, for produksjon av miljø- og fellesgoder som er avgjørende for hele det norske landbrukets legitimitet. Dette utelukker heller ikke effektiv bruk av virkemidler. Tilskuddsordningen til aktiv seterdrift er et eksempel for miljøvirkemidler som er enkelt å administrere samtidig som den er svært målretta.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag oppfordrer derfor styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlaget, alle lokale og regionale styremedlemmer og samtlige medlemmer til å kjempe en hard kamp for å øke vesentlig overføringene til de regionale miljøprogrammene i tillegg til å fortsette med god småbrukarlagspolitikkk. Oppland Bonde- og Småbrukarlag mener at den viktige miljøinnsatsen må styrkes og belønnes langt sterkere enn tidligere.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag og oversender forslaget til styret for videre oppfølging. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 11 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag

Kontingent og fordeling

NBS har liten økonomi og mange oppgaver framover. Det er bl.a. for lite resurser i fylkeslag og landslag samtidig som det er mange lokallag uten aktivitet. For å få en bedre utnyttelse av midlene er det viktigere i dagens økonomiske situasjon å få til en ordning hvor midlene følger bruken. Forslaget under vil sikre at kontingenten får en bedre utnyttelse. Den vil også gi fylkeslaget en bedre oversikt over aktivitetsnivået i det enkelte lokallag enn tilfellet er i dag.

Forslag 1:

Kontingentrefusjonen som i dag går til lokallagene overføres fylkeslaget. Lokallag som hører inn under fylkeslaget søker fylkeslaget om midler etter aktivitet. Det settes opp enkle tildelingskriterier og enkel søknadsprosedyre. De lag som har mye oppspart kan gis reduksjon i tildeling hvis andre tiltak må tilgodeses.

Forslag 2:

Alle lokallag pålegges å sende regnskapsoversikt sammen med årsmelding til fylkeslag og landslag hvert år.

Forslag 2 må ses i sammenheng med forslag 1. For å kunne vurdere det enkeltes lag behov for midler, må tildelingsansvarlig ha oversikt over lagenes samlede økonomi

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 12 Fra Verdal Bonde- og Småbrukarlag**Det heng i hop - tiltak mot gjengroing og fraflytting.**

Det må brukes større økonomiske midler for å gjøre det lønnsomt å drive også jord som er arbeidskrevende. Tilskuddsordningene er slik at det i dag blir sådd korn der det ikke skulle vært sådd korn, men gras. (Dårlig kornjord pga nattfrost)

Tiltak: Det må gis likt AK-tilskudd på korn og gras. Arealgrensene må bli meir lik, og det må settes tak på 600 dekar. Ledige midler her må brukes som for eksempel beite og grøftetilskudd spesielt i næringssvake distrikter. Det er i dag mangel på storfe og sauekjøtt i Norge, samtidig som dyrkajorda og beiter gror att. Grunnen til det er klinkende klar. Ingen vil holde på med noe som økonomisk sakter lenger og lenger etter se som for eksempel driver med korn/gris, korn/egg, korn/kylling, korn/poteter. Nevnes må arbeid utafør landbruket og deres inntekter pr. time.

Det er ute i distrikta og fjellbygdene vi har den største gjengroinga og fraflyttinga. Vi må våge å sjå sonegrensene for AK og distriktstilskudd slik at de kjem distrikter og fjellbygder til nytte. AK-tilskudda følger i dag kommunegrensene. Ett høve på kor galt dette er i Verdal. I de beste områder hypper de poteter samtidig som de i fjellbygdene er i ferd med å avslutte isfiskinga på vårisen, men de er i samme AK-sone. Til tross for at det i Norge finns 7 forskjellige AK-soner. Skal vi ha jordbruk og busetting i distrikta så må det gis midler som brukes der.

Under åres jordbruksforhandlinger vart driftstilskuddet på sau tatt bort. Det skulle ikke vori gjort, og det auker farten på gjengroinga. Vi må få driftstilskudd på sau på lik linje med storfekjøtt og melkeproduksjon. Vi ønsker at NBS må arbeide for at vi skal ha lik inntekt pr. årsverk samme kor du bor, og samme kva produksjon du driv med.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra verdal Bonde- og Småbrukarlag og oversender forslaget til styret for videre oppfølging. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 13 Fra Rana Bonde- og Småbrukarlag**Rovdyrforvaltning i Nordland**

Det har de siste to åra vært registrert store tap av sau, som har blitt drept av bjørn. Det som er skremmende er at tapene til dels har skjedd i nærområdene til innmarka, og stort sett i hele sommerhalvåret.

Dette gjelder spesielt Ranas nabokommune Hemnes, det har også vært registrert bjørn i Rana, men så langt har det gått bra, men spørsmålet er hvor lenge varer det.? I bestandsplanen er det lagt opp til at det skal være 2 ynglinger med bjørn i Nordland, når vi da vet at det må være en stamme på mellom 25 – 30 dyr for å komme i mål med 2 ynglinger pr. år, da kan en selv tenke seg, hvilke konsekvenser dette vil få for de som driver med sau. I tillegg er det en veldig stor bjørnестamme på svensk side, hvis en ikke tar konsekvensene av dette kan det i verste fall bety slutten på ei næring, som utnytter viktige beiteressurser og som tar vare på en del av kulturlandskapet.

Ut i fra det som er nevnt ovenfor håper vi å få landsmøtet med på vårt forslag:

”I Nordland skal det ikke være yngling av bjørn i området mellom Saltfjellet og Nord-Trøndelags grense.”

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag og oversender forslaget til styret for videre oppfølging mot de enkelte rovviltregionene. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 14 Fra Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag

Endring av maksimumstid for ubetalt medlemskap

Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag fremsender herved forslag om en nedkorting av opphørstid for ubetalt medlemskap fra maksimaltid 2 år og ned til 1 år. Saken bes behandlet på NBS Landsmøte 2008.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag. Vedtatt mot en stemme.

Forslag nr. 15 Fra Rauland og Vinje Bonde- og Småbrukarlag

Landbrukspolitikk for ei ny tid

Norsk landbrukspolitikk er i dag tufta på St.meld. nr. 19 (1999-2001) Om norsk landbruk og matproduksjon. Det nærmar seg dermed ti år sidan det det blei gjennomført ein grundig gjennomgang av mål og verkemiddel i landbrukspolitikken.

Omfattande endringar globalt, m.a. knytt til klimautfordringane og folkevekst, tilseier at det er på høg tid med ein ny fullstendig revisjon av mål og verkemiddel. Å fø eit folketal i verda på mellom 9 og 9,5 mrd fram mot 2050 utan å ruinere regnskogsområde, pine ut jord og firsterke klimaendringane er truleg blant dei største utfordringane verda står framom. Norsk landbrukspolitikk må i langt større grad ta omsyn til dette. Det same gjeld den store avstanden mellom den faktiske utviklinga i norsk landbruk og dei offisielle hovudmåla.

Hovudmåla for regjeringas landbrukspolitikk, slik dei går fram av Soria Moria-fråsegna, er følgjande:

- Produsere trygg mat og sikre matforsyninga for etterkomarane våre, m.a. ved å ta vare på matjorda
- Skape grunnlag for sysselsetjing og busetnad over heile landet
- Ta vare på kulturlandskapet som grunnlag for særpreg, tradisjon og trivnad i bygdene og som eit av våre viktigaste reiselivsprodukt.

NBS har sterk tru på at det er mogleg å leggje til rettes for eit landbruk som i tråd med regjeringsfråsegna produserer trygg mat, sikrar matforsyninga og styrkjer sysselsettinga og busetnaden over heile landet. Men då må jordbruksavtala få ei innretning som gjer at utviklinga nærmar seg måla i staden for å fjerne seg frå dei.

Det er på høg tid å starte ein prosess for utmeisling av ein landbrukspolitikk for ei ny tid, landsmøtet i NBS bed om at regjeringa startar eit slikt arbeid så snart som råd!

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Rauland Bonde- og Småbrukarlag og oversender forslaget til styret for vidare oppfølging. Enstemmig vedtatt.

4.1.5 Andre uttaler fra landsmøtet

Dette er forslag til uttaler som ble fremmet av representantskapet/ utsendinger/redaksjonskomiteen direkte i landsmøtet, lagt fram av redaksjonskomiteen og behandlet av landsmøtet.

B Forslag fremmet av redaksjonskomiteen overfor landsmøtet

1 Forhandlinger om kompensasjon for økte kostnader

I jordbruksforhandlingene i år ble jordbruket gitt en rett til å gjennomføre justeringsforhandlinger dersom kostnadsøkningen for kraftfôr og gjødsel fra 2008 til 2009 ville ligge an til å overstige et nærmere konkretisert beløp.

Bakgrunnen for denne forhandlingsretten var den svært sterke prisstigningen internasjonalt på kraftfôr og gjødsel i løpet av vinteren 2008, og usikkerheten knyttet til prognosering av disse viktige kostnadspostene for 2009.

Budsjettnemnda for jordbruket har fått i oppgave å framlegge ny og oppdatert prognose for gjødsel- og kraftfôrkostnadene for 2009 innen 15. november 2008. Denne oppdaterte prognosen vil danne grunnlag for å fastlegge det kompensasjonsbeløpet som jordbruket skal ha. Landsmøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil sterkt understreke at disse justeringsforhandlingene ikke er ordinære jordbruksforhandlinger, men en slutføring av forhandlingene fra i vår.

Det betyr at kompensasjonsbeløpet som Budsjettnemnda for jordbruket kommer fram til ikke skal være gjenstand for vidare diskusjon, men innfris uavkortet. Dette er et absolutt krav fra jordbrukets side.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra redaksjonskomiteen og oversender forslaget til styret for vidare oppfølging. Enstemmig vedtatt.

C Forslag fremmet direkte på landsmøtet og behandlet av redaksjonskomiteen

Forslag nr. 1 Fra Hjartdal BS

Landsmøtet 2008 henstiller forhandlerne ved landbruksforhandlingene i 2009 å sette som krav at fra og med 2010 skal landbruksforhandlingene gjelde fra 01.07. i forhandlingsåret.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Hjartdal BS. Vedtatt mot fire stemmer.

Forslag nr. 2 Fra Malvik BS

Landsmøtet henstiller til representantene fra NBS ved jordbruksforhandlingene å kreve at den uverdige diskrimineringen av eldre gårdbrukere som fortsatt skjer bringes til opphør.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Malvik BS. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 3 Fra Andøy BS

Bedre tilrettelegging for utdanning i landbruket

Landbruks- og matdepartementet har en målsetning om 15 % økologisk landbruksproduksjon innen 2015. Skal man ha håp å nå dette målet, må den økologiske landbruksutdanninga styrkes.

Den eneste økologiske landbruksskolen (Sogn jord- og hagebruksskole) må få økte og sikre rammevilkår. Den økologiske satsingen må dekke hele landet og her ligger det spesielle utfordringer i den nordligste landsdelen

Samfunnet er i rask endring, og med dette faktum følger at oppdatering på yrkesfag er blitt en nødvendighet i all yrker. Dette er ei utfordring som løses på forskjellige måter, med forskjellige grad av tilrettelegging, avhengig av behov.

Også i landbruket er omstillingen formidabel, og behovet for faglig oppdatering tilsvarende høyt. Utdanningsinstitusjoner som retter seg mot landbruket har sett dette behovet, å gjøre en stor innsats for å gi næringsutøverne relevante tilbud. I næringen synes det også å være både interesse og motivasjon for å nyttiggjøre seg av tilbudene. Imidlertid gjør en stadig mer hektisk hverdag det stadig vanskeligere å delta, dette gjelder spesielt på husdyrbruk og der utdanningstilbudet krever fravær fra bruket i lengre perioder.

Næringsutøverne med solid faglig bakgrunn er en forutsetning å oppnå ei robust næring. Det er nødvendig at faglagene setter denne saken på dagsorden og finner frem til tjenlige ordninger som kan gi flere i næringa mulighet til å nyttiggjøre seg av tilbudene som gis, i form av stipendordninger, refusjon av utgifter til innleid hjelp, eller andre relevante ordninger. Målet bør være å få slike ordninger på plass i forbindelse med de kommende jordbruksforhandlingene.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Andøy BS. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 4 Fra Folldal BS

Nei til svekking av importvernet mot varer fra EØS-området

Landsmøtet i NBS viser til forhandlingene mellom EU kommisjonen og Norge som pågår nå. Målet med art. 19 i EØS-avtalen er en gradvis liberalisering med handelen med landbruksvarer. Landsmøtet minner om at landbruket ikke er en del av EØS-avtalen.

Landsmøtet i NBS viser til at importen fra EU har økt fra 6,6 mrd. kr. i 1992 til 20 mrd. i 2007, en økning på 203 prosent. Eksporten fra Norge har en økning på 52 prosent.

Økte tollfrie kvoter til Norge bidrar til en vridning i tollregimene på landbruksvarer i Norges disfavør. Dette vil forsterke den allerede eksisterende ubalansen i landbruksvarehandelen mellom Norge og EU og medfører at vår selvstendige landbrukspolitik trues.

Landsmøtet i NBS viser til at tidligere forhandlingsresultater er i strid med ordlyden i EØS-avtalens art. 19 om at: *"tollreduksjoner skal være gjensidig fordelaktige"*. I Soria Moria-erklæringen står det følgende om art. 19: *"Det er ikke grunnlag for innrømmelser under art.19 i EØS-avtalen så lenge de pågående forhandlinger i WTO foregår"*.

På den bakgrunn krever landsmøtet i NBS at regjeringen avviser kravet fra EU-kommisjonen.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Folldal BS. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 5 Fra Radøy BS

Landbruket må rå over egne midlar!

Innovasjon Norge er i dag arena for løyving av midlar til investeringar i landbruket i fylka våre. Det gjeld både til tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringar. Bruken av desse midlane er ei sterk drivkraft i dei endringane i bruksstrukturen som me ser i landbruket i landet vårt. Me vil hevda at bruken av investeringsmidlane har like stor innverknad på dei endringane i bruksstrukturen som me i dag ser innan mjølke- storfe- og småfenæringa som dei årlege jordbrukstingingane.

Radøy Bonde- og Småbrukarlag meiner at slik som vedtaksorgana er bygde opp, så er organisasjonen vår stort sett berre med under dei sentrale jordbrukstingingane som vedtek totalramma for landet.

I fylka er det styret i Innovasjon Norge som i enkeltsaker gjer vedtak om bruk av midlane. Styra i Innovasjon Norge har i dei fleste fylka 8 medlemmer, der berre eit medlem kjem frå landbruksorganisasjonane. Småbrukarlaget er representert i to av fylka. Radøy Bonde- og Småbrukarlag meiner at me ikkje er tent med at me har liten og til dels ingen innverknad på korleis investeringsmidlane vert brukt rundt ikring i landet. Her i Hordaland har me sett at styret i Innovasjon Norge til tider har tolka den utarbeiddde strategiplanen ved tildeling av investeringsmidlar, på ein måte som langt frå tener småbrukarane på Vestlandet. Småbrukarlaget kan ikkje lenger sjå på at investeringsmidlane til tradisjonelt landbruk vert nytta til å leggja ned arbeidsplassar innan landbruket. I utgangspunktet er ein samde i tanken bak at folkevalde frå fylkestinget er med på å fordela midlar til næringslivet, men landbruket må få langt større innverknad på fordelinga av egne midlar.

Radøy Bonde- og Småbrukarlag vil be Norsk Bonde- og Småbrukarlag om å arbeida for at fylka får eit vedtaksorgan for løyving av investeringsmidlar til tradisjonelt landbruk, der begge landbruksorganisasjonane og FMLA er med. Dette må gjelda for alle fylka i landet.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Radøy BS. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 6 Fra Representantskapet

Trygghet for melkeprodusenter i distriktene

Diskusjonene om Tine sin innhenting av gardssmør har igjen blusset opp. På grunn av regler om omsetning av upasteuriserte melkeprodukter kan ikke dette smøret lengre brukes til mat, og blir derfor destruert. Dette er uholdbart, både økonomisk og etisk, og her må det finnes en løsning.

Samvirkeprinsippet om likebehandling og mottakspått må stå fast. Tine må arbeide for konstruktive løsninger som sikrer melkeprodusentene et reelt fritt valg, med omsyn til vidare melkeproduksjon.

Dette må skje i samarbeid mellom Tine, offentlige myndigheter og eventuelt andre aktører. Samvirkeleverandørane må også i framtida få avregnet sin melkeproduksjon gjennom Tine.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra representantskapet. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 7 Fra Olav Randen

50 % meir matproduksjon

Kloden har no ca. 6,7 milliardar innbyggjarar. Av desse lever ifølgje 2007-tala frå FAO 923 millionar under sveltegrensa. Det inneber at verdas bønder og fiskarar no produserer tilstrekkeleg mat til vel 6 milliardar menneske.

Om vi går ut frå mellomalternativet i FNs befolkningsprognose, vil folketalet på kloden flate ut rundt år 2050 på ca. 9,5 milliardar menneske, altså ein auke på nesten 50 %. Viss vi set oss som mål at svoltten skal utryddast og dessutan føreset ei fordeling av, ei sløsing med og eit svinn av mat på om lag same nivået som no, inneber det at verdas matproduksjon må auke med minst 50 % i løpet av dei vel fire tiåra fram til 2050.

Ved sida av arbeidet for å stoppe eller bremse den globale oppvarminga er dette den viktigaste fellesoppgåva kloden no står overfor. Oppgåva blir vanskeleggjort av at ulike typar matproduksjon etter alt å dømme vil minke framover. Mange stader i verda blir det brukt meir grunnvatn til landbruksvatning enn det blir tilført nytt vatn, og grunnvassnivået søkk. Det gjeld såleis korndistrikt i Kina, India og USA, verdas tre viktigaste kornproduserande land. Isbreane i Himalaya og Tibet-platået, som forsyner asiatiske risfelt og kveiteåkrar med vatningsvatn i tørkeperiodar, er i ferd med å smelte, slik at denne vasstilgangen kan bli vesentleg redusert i løpet av nokre tiår og vere borte om femti år. Oppvarminga fører til avlingsnedgang dei fleste stader i verda. Undersøkingar viser at for kvar grad gjennomsnittstemperaturen i eit område stig over 20 grader, minkar ris- og maisavlingar med 10 %. Mange av verdas fiskebestandar er reduserte eller øydelagde, slik at det er grunn til å vente nedgang heller enn vekst i havfisket.

Like eins vil tilgangen på mange av dei hjelpemidla som har medverka til auka matproduksjon dei siste tiåra, bli mindre. Om dagens forbruk held seg, har vi truleg fossil olje berre i om lag 30 år, og det meste av dagens industrielle landbruksproduksjon og transport av landbruksvarer er tungt basert på olje. Produksjon av kunstgjødsel er svært energikrevjande

og fører til global oppvarming. Fosfat er ein viktig bestanddel i gjødsla, og verdas fosfatlager minkar snøgt.

Difor er truleg dei einaste måtane vi kan auke verdas matproduksjon med 50 % på, å utnytte mangfaldet i matproduksjon betre og å bruke meir marginale og arbeidskrevjande produksjonsressursar. Det inneber at den spesialiserte produksjonen må bytast ut med ein mangsidig produksjon, og at ressursar som avsidesliggjande matjord og utmarksgras må takast i bruk i langt større omfang enn i dag. Det inneber vidare at alle land må sikrast høve til ein landbrukspolitikk der dei kan utnytte sine meir marginale og arbeidskrevjande produksjonsressursar.

Norge bør ta initiativ gjennom FN til eit omfattande arbeid for ein global landbruks- og fiskeripolitikk som sikrar framtidens matforsyning. Kjernen i denne må vere at klodens og dei enkelte lands matproduksjon skal auke med 2 % årleg det første tiåret, slik at tusenårsålet om å halvere andelen kronisk underernærte innan 2015 kan nåast, og at svolten kan vere redusert til eit minimum innan 2020. Etter det må matproduksjonen aukast med 1 % årleg, slik at veksten i matproduksjonen held tritt med folketalsveksten. Etter ein grundig gjennomgang av produksjonspotensialet i ulike land må kvart enkelt land forplikte seg til å ta sin del av ansvaret. Mønsteret her bør vere Kyoto-avtalen om miljø.

Samtidig må vi innsjå, blant anna som lærdom av klimaforhandlingane, at ein slik prosess tek tid, og at situasjonen krev handling no. Vi må også innsjå at om eit norsk initiativ skal ha tyngde, er føresetnaden at vi sjølve går i spissen.

Norge er nettoimportør av landbruksvarer i dag. Norge har samtidig eit godt grunnlag for meir berekraftig matproduksjon. Vi har stabil og rik matjord, eit stabilt klima med god tilgang på nedbør, vi har store utmarksressursar, og med meir mangsidig drift kan vi produsere langt meir mat enn vi gjer i dag. Alt dette inneber at vårt ansvar i å realisere framtidsmålet om 50 % meir matproduksjon truleg blir minst på verdsgjennomsnittet. Det inneber vidare at vi alt no bør utforme ein nasjonal landbrukspolitikk med det siktemålet å auke produksjonen med 2 % årleg fram til 2020 og dinest med 1 % årleg.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Olav Randen. Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 8 Fra Aure BS

Stans nedlegginga av gardsbruk!

Aure BS ber NBS om å dra i gang eit prosjekt med mandat å finne ut kva som kan gjerast for å stanse nedlegginga av gardsbruk i Norge.

Grunngjeving:

Strukturrasjonaliseringa har i store deler av landet nådd dei grenser som topografi og naturtilhøve set. Vi står andsynes ein situasjon der landets produksjonsareal i drift vil minke dramatisk. Når dei siste supereffektive som driv halve grender også legger ned, vil heile bygdelag bli utan jordbruk.

Det finn inga grense for kor langt ned talet på gardsbruk kan gå, hvis det ikkje vert set ei nedre grense for kor mange gardsbruk vi skal ha i landet, og tilstrekkelig tiltak sett i verk for å halda dette målet.

Vedtak:

Landsmøtet slutter seg til forslaget og oversender dette til styret for nærmere oppfølging. Enstemmig vedtatt.

4.1.6 Kontingentsatser for 2009

Styret fremmer forslag om økning i kontingentsatsene gjennom det budsjettforslaget som legges fram for representantskapet. Representantskapet behandlar og vedtar budsjettet, herunder kontingentsatsene, for kommende år. Representantskapets fullmakt til å vedta økningar i kontingentsatsene gjelder bare dersom økningen ikke overstiger prognosert økning i den generelle prisveksten. For 2009 er det foreslått økningar som er større enn prisveksten. Økningen varierer med kontingentklasse. Begrunnelsen for økningen ligger i at kostnadsveksten er sterkere enn inntektsveksten, noe som igjen skyldes at lønnsposten er den nest største kostnadsposten i regnskapet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Dersom en skal kunne opprettholde aktivitetsnivået kreves det at bemanningen også opprettholdes. Den største kostnadsposten i regnskapet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag er tilbakeføring av kontingent til fylkeslag og lokallag.

Ved forslag om økning i kontingentsatsene utover den generelle prisstigningen må disse godkjennes av landsmøtet før budsjettet er endelig godkjent.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar de foreslåtte kontingentsatser for 2009. Vedtatt mot to stemmer.

4.1.7 Resultat av valgene

Etter valgene fikk styret, ordførerskapet, kvinneutvalget og valgmennd følgende sammensetning:

Styret:

Leder:	Ole Anton Teigen, Troms	Gjenvalg - 1 år
Styremedlemmer:	Vegard Vigdenes, Nord-Trøndelag Ole Jacob Christensen, Oppland Marit Jordal, Vest-Agder Bjørn M. Lothe, Hordaland Ann Merete Furuberg, Hedmark Katharina Sparstad, Oppland	Ikke på valg Ikke på valg Gjenvalg - 2 år Ikke på valg Ny - 2 år Ny - 2 år
Politisk nestleder:	Ann Merete Furuberg	Ny - 1 år
Organisatorisk nestleder:	Katharina Sparstad	Ny - 2 år
Varamedlemmer:	1. Veronika Green, Nord-Trøndelag 2. Olaug Bergset, Troms 3. Arne Lofthus, Hordaland	Gjenvalg - 1 år Ny - 1 år Gjenvalg - 1 år
Ordfører i representantskapet:	Reidar Isebakke, Østfold	Gjenvalg - 1 år
Varaordfører i representantskapet:	Margit Mathisen, Finnmark	Gjenvalg - 1 år

Kvinneutvalget:

Leder:	Ilona M. Drivdal, Hedmark	Ny - 1 år
Øvrige medlemmer:	Hilde Mellum, Hedmark Eli Smedsland, Vest-Agder	Ny - 2 år Ny - 2 år
Varamedlemmer:	Yvonne Christensen, Oppland Kathrin H. Aslaksby, Oppland	Ny - 1 år Ny - 1 år

Valgnemnd:

Leder:

Gunnar Eilertsen

Troms

Gjenvalg

Nestleder:

Wenche Bakken

Finmark

Ny

Region	Medlemmer	Varamedlemmer:	
Region Oslofjorden/Østlandet Østfold, Vestfold, Akershus, Hedmark	Ketil Melvold	Lars Reidar Ek	Ikke på valg
Region Indre Østland - Oppland	Gunnar Larsen	Ola Lykkja	Ikke på valg
Region Sør-Norge Buskerud, Telemark, Aust- Agder, Vest-Agder	Kjell Magne Larsen	Olav Langåsdalen	Nye
Region Vestlandet Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane	Gina Osaland	Johnny Følling	Nye
Region Midt-Norge Møre og Romsdal, Sør- Trøndelag, Nord-Trøndelag	Lars Olav Tunheim Valsø	Siw Remmetun Breen	Nye
Region Nord-Norge Nordland, Troms, Finnmark	Wenche Bakken	Per Anton Nesjan	Ikke på valg

4.2 Møter i representantskapet

Representantskapet har vært samlet til 2 møter i årsmeldingsperioden.

4.2.1 Representantskapsmøte 2/2008

Stjørdal 31. oktober 2008

De viktigste sakene på møtet var:

Budsjett, årsmelding, forberedelse av saker til landsmøtet, uttaler fra representantskapet

Uttalelse fra representantskapet:**Norge som GMO-fri sone**

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter oppfordringen til Nordisk Råd om å arbeide for en frivillig GMO-fri sone i Norden.

Siden det er uenighet om effekten av genmodifiserte produkter er det fornuftig å innta en "føre-var" holdning. På sikt kan matproduksjon som garanterer produkter som er fri for genmodifiserte innsatsfaktorer bli et konkurransefortrinn.

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag oppfordrer Regjeringen til å innføre en GMO-fri sone i Norge.

4.2.2 Representantskapsmøte 1/2009

Oslo 25. mars 2009

De viktigste sakene på møtet var:

Regnskap for 2008, jordbruksforhandlingene 2009, ny markedsordning for kjøtt og egg, prosjekt Valg 2009.

Uttalelse fra representantskapet:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag krever en ny og bærekraftig landbrukspolitikk

Tidligere leder i Norges Bondelag, Bjarne Undheim, hevdet nylig på et åpent møte i Sandnes at norsk landbruk utviklet seg i en retning som "verken er økonomisk, politisk eller økologisk bærekraftig". Han hevdet videre at det var resultat av en "villet politikk" når landbruket blir delt i to: En gruppe som "investerer hals over hode" i storskala industriell drift, og én som presses til nedlegging.

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil framheve at viktige elementer i denne ønskede politikken har bestått av at:

- Tilskuddene til de første enhetene (dekar og dyr) er redusert og flyttet over til de neste. Små og mellomstore bruk har tapt.
- Premiering av bruksnedlegging: Kjøp og salg av melkekvoter kombinert med heving av kvotetaket har ført til sterk nedgang i antall melkebruk.
- Investeringsvirkemidlene brukes i stor grad til store utbygginger.
- Oppheving av tak på arealtilskudd.
- Økte konsesjonsgrenser for kraftfôrintensive produksjoner.

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsker en ny kurs i landbrukspolitikken. Årets jordbruksavtale bør:

- Avskaffe bunnfradraget og legge tilskuddsøkninger på de første enhetene.
- Avvikle melkebørsen. Senke kvotetaket for enkeltbruk og samdrifter.
- Omprioritere tildelingen av investeringsmidlene til fordel for små og mellomstore bruk. Gi et etableringstilskudd på minimum kr. 50.000 til alle som overtar et bruk og driver en produksjon som gir rett til produksjonstillegg. Stoppe tilskudd til utvidelser innen kraftfôrkrevende produksjoner. Kreve egnet beite- og grovfôrareal ved investeringstilskudd til grovfôrbaserte produksjoner.
- Økt tilskudd til dyr på utmarks- og innmarksbeite.

4.3 Møter i styret

Styret har hatt 11 styremøter, hvorav 2 har vært telefonmøter.

5 Politiske arbeidsområder

5.1 Jordbruksforhandlingene

5.1.1 Innledning

Grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket viste at jordbruket jevnt over hadde hatt en inntektsøkning de siste årene fram til og med 2005, regnet pr. årsverk. Fra 2005 til 2006 lå inntektene på samme nivå, for deretter å øke mye fra 2006 til 2007. Foreløpige tall for 2008 viste at inntektene ville gå ned igjen sammenlignet med 2007 til tross for at det var forutsatt en betydelig inntektsvekst fra 2007 til 2008 i fjorårets jordbruksavtale. Prognosene for 2009 viste at inntektene igjen ville øke sammenlignet med foregående år, men likevel mindre enn forutsatt. Budsjettnemndas beregninger gjelder for totaljordbruket. Disse skjuler at det er store interne forskjeller mellom produksjoner, distrikter og driftsomfang.

5.1.2 Hva forhandler vi om?

Jordbruket har forhandlingsrett med Staten gjennom Hovedavtalen. Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag må fremme et felles krav til staten om budsjettstøtte, priser på produserte varer og fordelingen av disse samt eventuelle andre krav, - bare da er vi regnet som forhandlingsdyktige.

Varig ramme

Den varige rammen uttrykker hvor mye mer eller mindre penger som skal fordeles i jordbruket på varig basis. Rammen er summen av endringer i målpriser, endring i budsjettstøtte og varige endringer i andre elementer fra året før.

Budsjettstøtte

Budsjettstøtte er et samlebegrep på alle ulike typer tilskudd og støtteformer som blir finansiert over jordbruksavtalen i statsbudsjettet. Dette kan være mengdeavhengige støtteformer som blir utbetalt pr. kg eller liter produsert mengde, mengdeuavhengige støtteformer knyttet til areal eller husdyr eller støtte til velferdsordninger, investeringsvirkemidler, forskning, utviklingstiltak osv.

Målpriser

Målpriser er de priser en forventer å kunne ta ut i et marked i balanse. Målprisene gjelder på engrosnivå og er ikke de priser som produsentene mottar for sine produkter.

Ikke varige midler

I tillegg til den varige rammen, kan oppgjøret også inneholde engangsutbetalinger. Dette er som regel penger "tilgode" fra avtalen året før, og som ikke er brukt opp (fordi det ikke er samsvar mellom budsjett og forbruk).

Andre elementer

De siste årene er det tatt inn andre elementer i forhandlingene på linje med budsjetttramme og produktpriser. Dette kan være forhold som spesielle skatteordninger for jordbruket, avgiftsreduksjoner på driftsmidler osv. Slike forhold er strengt tatt ikke forhandlingstema i jordbruksforhandlingene og må håndteres særskilt av Stortinget i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen.

5.1.3 Justeringsforhandlinger 2008

Ved jordbruksforhandlingene i 2008 ble det klart at det ville være svært vanskelig å lage gode prognoser for prisutviklingen på gjødsel og kraftfôr for 2009 (gjødselåret 2008/2009). Det ble derfor lagt inn en reforhandlingsklausul i protokollen som sikret jordbruket muligheten til å gjenoppta forhandlingene fra våren 2008 dersom kostnadsveksten på gjødsel og kraftfôr ville komme til å overstige et visst beløp. Budsjettnemnda for jordbruket fikk oppgaven med å følge utviklingen i gjødsel og kraftfôrpriser utover i året 2008.

I sluttprotokollen stod følgende:

”På bakgrunn av den ekstraordinære og usikre situasjonen på verdensmarkedet, er partene enige om å ta opp justeringsforhandlinger høsten 2008 med sikte på full inndekning, dersom prisendringene for gjødsel og kraftfôr gir en samlet kostnadsøkning som tilsvarer 2 pst., tilsvarende om lag 125 mill. kroner utover forutsetningene i tabell 3.1, og samtidig korrigert for utslagene av selve avtalen. Budsjettnemnda for jordbruket gis i oppdrag å avgi rapport om prisutviklingen, basert på oppdaterte data, innen 15. november. Dersom det er grunnlag for justering, skal det i sin helhet skje i form av målprisøkninger med virkning for 2009.”

Budsjettnemnda for jordbruket la fram ”Utredning 4 Jordbruksforhandlingene 2008. Ekstraberegning av gjødsel- og kraftfôrkostnader” 17. november. Materialet viser en kostnadsstigning på over 125 mill. kroner utover forutsetningene gitt i tabell 3.1. fra sluttprotokollen fra forhandlingsmøtet 16. mai. Grunnlaget for å kreve justeringsforhandlinger var dermed oppfylt.

Jordbruket la 28. november fram et felles krav om en kompensasjon på i alt 715 mill. kroner. Sjøl om protokollen helt eksplisitt sa at en evt. kompensasjon skulle komme i form av økte målpriser foreslo likevel jordbruket at halvparten av kravet skulle tas ut i form av økte priser og den andre halvparten i form av budsjettnidler. Staten avviste helt kategorisk å fravike protokollens ordlyd sjøl om det på det tidspunktet var helt klart at disse målprisøkningene ville bli vanskelig å realisere i markedet, i hvert fall så raskt som det var nødvendig for at den forventede inntektsveksten, forutsatt i forhandlingene våren 2008, skulle kunne la seg realisere. Statens tilbud til jordbruket var på 700 mill. kroner.

Rett før forhandlingene skulle slutføres, nærmere bestemt onsdag 3. desember, fikk avtalepartene beskjed om at det var varslet en prisnedgang fra produsent til forhandler på 10 prosent. Dette medførte at forhandlingene stoppet opp. Budsjettnemnda for jordbruket fikk oppdraget med å beregne en korrigert kostnadsvekst på gjødsel.

På grunnlag av Budsjettnemndas justerte beregning ble kravet fra jordbruket redusert til 615 mill. kroner. Samtidig hadde jordbruket akseptert at hele kompensasjonsbeløpet måtte tas ut i form av økte målpriser.

Forhandlingene ble ikke slutført før jul, bl.a. fordi politisk ledelse i Landbruks- og matdepartementet rett før jul gikk ut og nærmest forlangte at den prisreduksjonen som ble offentliggjort 3. desember måtte følges opp med nye prisreduksjoner. Dette skjedde ikke.

9. januar 2009 ble partene enige om en ramme i justeringsforhandlingene på 500 mill. kroner. Tabellen under viser prisendringene på de forskjellige produktene og hvordan rammen er fordelt på disse.

Produkt	Målprisendring fra 01.01.2009 Kr. pr liter/kg	Målprisendring fra 01.07.2009 Kr. pr liter/kg	Mill. kroner
Ku- og geitmjølk	0,10		158
Storfekjøtt	1,37		114
Gris	0,24		30
Sau/lam	1,75		42
Egg	0,20		11
Poteter		0,06	13
Grønnsaker		0,6 %	8
Frukt		1,9 %	3
Norsk matmjøl		0,13	36
Norsk førkorn		0,13	126
Kraftfôr, 3. tertial		-0,13	-42
Oljevekster		0,28	3
Sum markedsprisutslag			500

5.1.4 Jordbruksforhandlingene 2009

Forløp i årets forhandlinger

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag gjennomførte ordinære drøftinger for å komme fram til et felles krav fra jordbruket og dette ble overlevert staten 28. april. Staten på sin side responderte på vanlig måte gjennom et tilbudsdokument som først ble lagt frem 9. mai, fire dager forsinket og etter en hard diskusjon internt i regjeringen. Etter en gjennomgang av elementer i krav og tilbud la staten frem en sonderingsskisse til mulig sluttløsning 15. mai. Jordbruket gav tilbakemelding på denne og avtale ble til slutt inngått 16. mai med en ramme på 1.200 mill. kroner, herav 200 mill kroner i en ekstra investerings-/tiltaks pakke.

Forholdet mellom priser og budsjettmidler er en helt annen enn i fjorårets avtale der mesteparten av inntektsveksten ble forutsatt å skulle hentes ut i markedet gjennom økte priser. Faktisk er det slik at en må svært langt tilbake i tid for å finne en fordeling mellom priser og tilskudd som så klart prioriterer budsjettmidler som i årets avtale - om lag 30:70. Også bruken av budsjettmidlene er innrettet på en slik måte at den i stor grad følger opp våre prioriteringer.

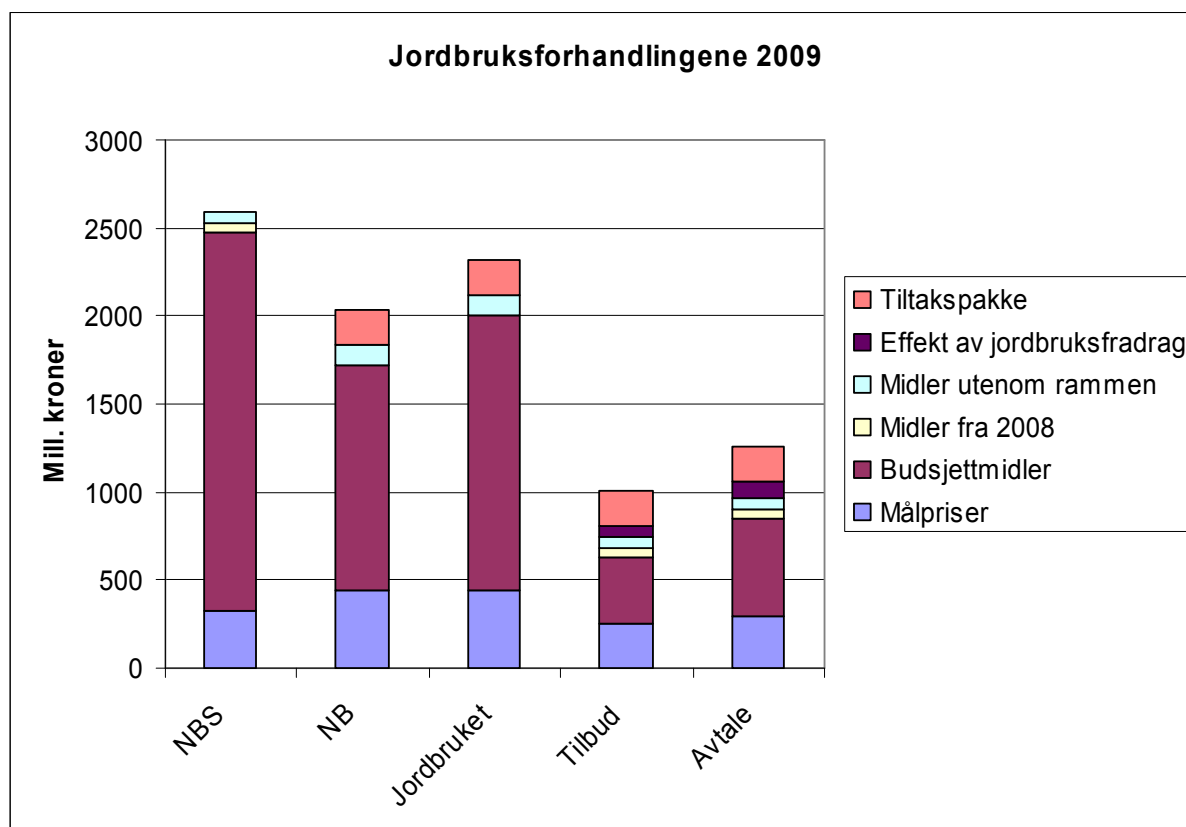
Ledige midler fra 2009 er holdt utenfor rammen, mens ledige midler fra 2008 ligger inne i finansieringen av rammen.

Krav om ramme og fordeling

Hovedtall fra den økonomiske rammen:

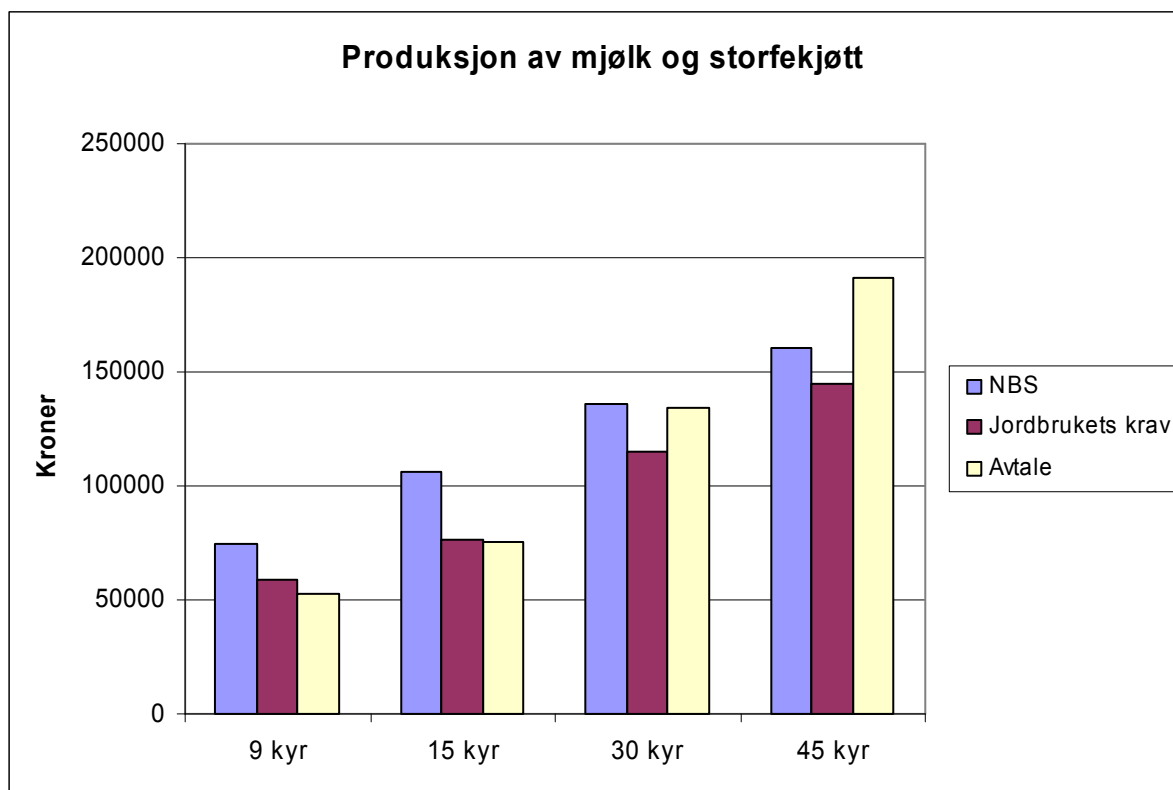
	Jordbrukets				
	NBS	NB	felleskrav	Staten	Avtale
Målpriser	323	440	440	250	290
Kapittel 1150	2154	1280	1560	380	560
Ledige midler 2008	53	0		50	50
Effekt av jordbruksfradrag	0	0	0	70	100
Tiltakspakke	0	200	200	200	200
Sum ramme	2530	1920	2200	950	1200
Ledige midler fra 2008 og 2009 utenom rammen	61	114	114	61	61
Sum	(2591)	(2034)	(2314)	(1011)	(1261)

I det følgende er det vist hvordan de økonomiske virkemidlene ble fordelt mellom produksjonene mjølk, sau og korn i krav, tilbud og endelig avtale. Fordelingen av de direkte økonomiske virkemidlene henger selvsagt sammen med politikktutformingen for øvrig. Endringen i inntekt er vist som kroner pr. bruk med angitt størrelse. Tabellene og figurene viser bare endringer i satser og endelig avtale. Figurene har med effekten av forventet nedgang i gjødselpris. Effekten av rentenedgang er ikke regnet inn.

Prioriteringer mjølkeproduksjon

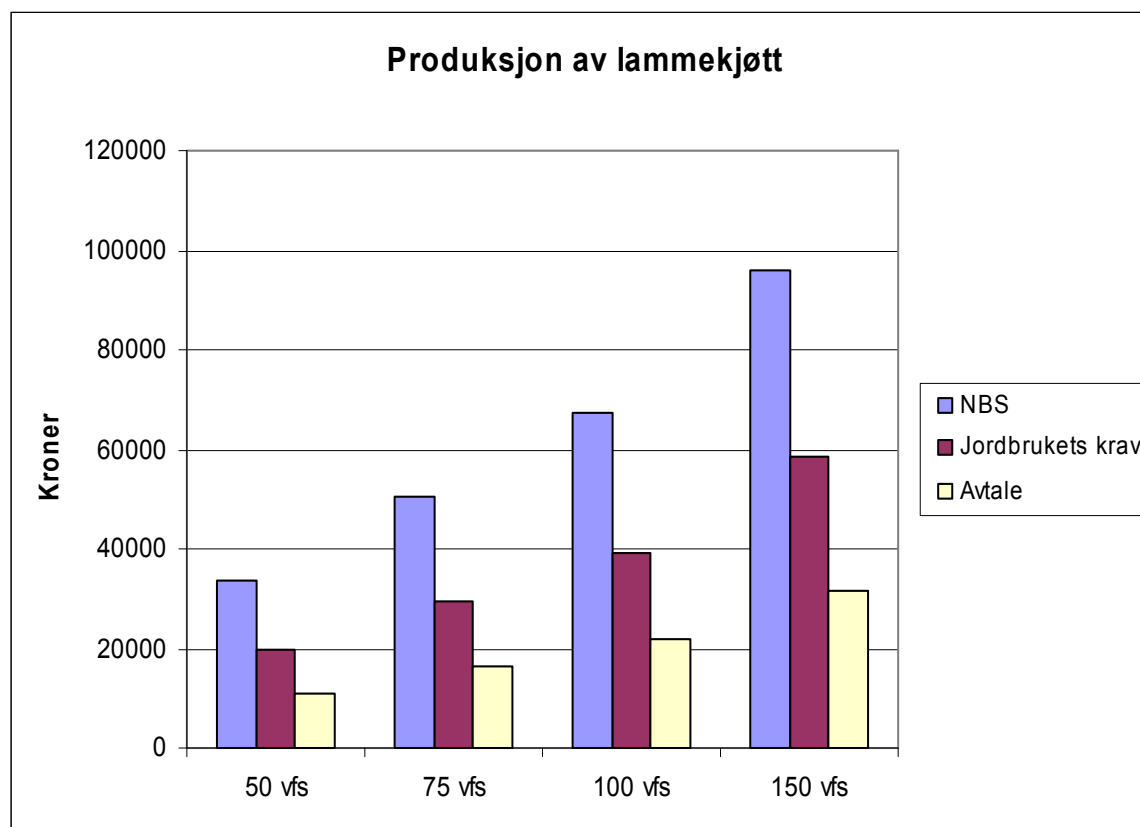
	NBS	NB	Jordbr.	Staten	Avtale
Målpris, mjølk	0,10	0,10	0,10	0,00	0,00
Distriktstilskudd, mjølk sone D	-	-	-	-	0,02
Målpris, kjøtt	1,00	1,00	1,00	1,00	1,10
Distriktstilskudd kjøtt	-	-	-	-	-
Driftstilskudd, pr. bruk	24800	29000	29000	13400	16000
Husdyrtilskudd, ku					
1-16	1160	210	325	90	160
17-25	-	466	516	90	160
26-50	-	-	-	90	160
Husdyrtilskudd, andre storfe					
1-250	113	113	113	0	0
Utmarksbeitetilskudd	150	95	110	10	50
Beitetilskudd storfe m.m.	70	95	90	90	100
Kulturlandskapstilskudd	-	6	6	0	0
Arealtilskudd grovfôr, sone 5					
0-200	107	0	13	2	0
Over 200	-	-	-	2	0
Avløsertilskudd – økning	30 %	15 %	15 %	3,5 %	4,5 %
Toppavgrensing avløser, nivå	75400	66700	66700	60000	61000
Dagsats sjukdomsavløsning	70	0	70	70	70
Redusert bunnfradrag	3000	1000	3000	0	0
Endring i kraftfôrpris	0,08	0,00	0,00	0,08	0,03
Endring i gjødselpris	20 %	15 %	20 %	30 %	25 %

Prioriteringer sauekjøttproduksjon

	NBS	NB	Jordbr.	Staten	Avtale
Målpris sau	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Tilskudd til ull	1,00	-	-	-	-
Distriktstilskudd sau, sone 5	-	-	-	-	-
Husdyrtilskudd, sau over 1 år					
1-50	100	0	40	30	30
51-100	100	0	40	30	30
101-200	-	-	-	-	-
200-300	-	-	-	-	-
Lammetilskudd klasse O og bedre	25	10	25	4	4
Klasse O-	0	0	0	0	0
Utmarksbeitetilskudd, småfe	60	40	40	10	10
Beitetilskudd småfe m.m.*	40	30	30	20	25
Kulturlandskapstilskudd	0	6	6	0	0
Arealtilskudd grovfôr, sone 5					
0-200	107	0	13	2	0
Over 200	-	-	-	2	0
Avløsertilskudd – økning	30 %	15 %	15 %	3,5 %	4,5 %
Toppavgrensing avløser, nivå	75400	66700	66700	60000	61000
Dagsats sjukdomsavløsning	70	0	70	70	70
Redusert bunnfradrag	3000	1000	3000	0	0
Endring i kraftfôrpris	0,08	0,00	0,00	0,08	0,03
Endring i gjødselpris	20 %	15 %	20 %	30 %	25 %

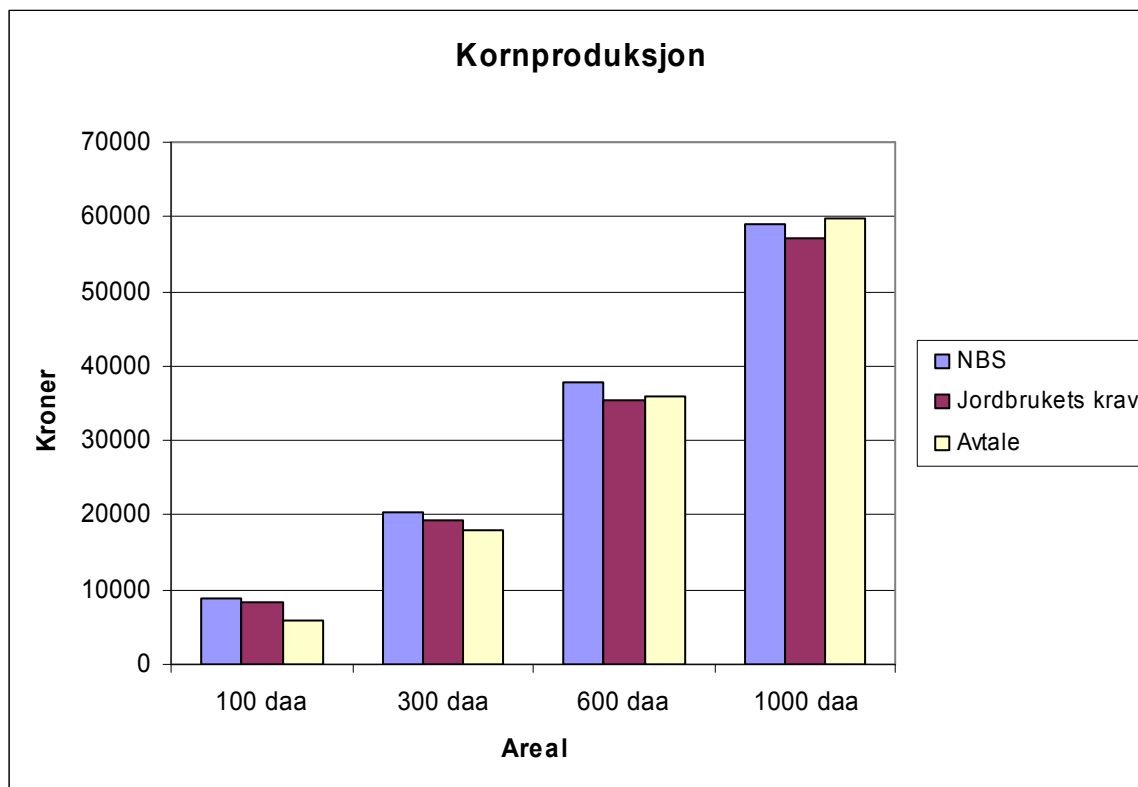
*Regnet fra sats 20 per dyr (ikke revidert sats fra 2007).

Prioriteringer kornproduksjon

	NBS	NB	Jordbr.	Staten	Avtale
Målpris, korn *)	0	0	0	0	0
Kulturlandskapstilskudd	-	6	6	0	0
Grunntilskudd korn, øre pr. kg	-	7	7	-	-
Arealtilskudd korn					
0-800, sone 1	10	0	0	-3	0
800<, sone 1					
Redusert gjødselpris	20 %	15 %	20 %	30 %	25 %
Redusert bunnfradrag	3000	1000	3000	0	0

* Gjennomsnittlige priser for alt korn

5.1.5 Partenes hovedprioriteringer:

I dette kapitlet er det gitt en oversikt over noen av de viktigste prioriteringene i kravet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag, jordbrukets felleskrav og i den endelig avtalen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

- Samlet ramme på 2,53 mrd. kroner, herav bl.a. 323 mill. kr i målprisendringer og 2.153 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet

Målpriser:

Melk 10 øre pr. liter
Storfe 1,00 kr pr. kg
Gris 0,00 kr pr. kg
Lam 1,00 kr pr. kg
Egg 1,00 kr pr. kg
Potet 8 øre pr. kg
Grønnsaker 3,0 %
Frukt 3,0 %
Korn 0 øre pr. kg

Budsjettmidler:

- Etablering av egen ungdomspakke med et eget tilskudd på 50.000 kroner pr. år til nye brukere under 35 år. (Begrenset til 5 år)
- Sterk økning i tilskuddene til både utmarksbeite og det generelle beitetilskuddet. Differensiering av beitetilskuddenes størrelse etter soner
- Sterk økning i husdyrtilskuddene til mjølkeku, mjølkegeit og sau - med prioritering av det første intervallet.
- Fjerning av bunnfradraget
- Fjerning av resten av pensjonistavkortingen
- Økning i bevilgningsrammen til LUF med 233 mill. kroner
- Beholde grensen for tildeling av investeringstilskudd på 600.000 kroner
- Betydelig satsing på Inn på Tunet
- Bruke investeringsmidler til grøfting/eget grøftetilskudd
- Betydelig økning i råvarepriskompensasjonen pga fallende matvarepriser på verdensmarkedet
- Økning i bevilgningen til klimatilaksprogrammet
- Økning i tilskuddet til norsk ull med 1,00 kroner pr kg
- Økning i grunntilskuddet til geitmjølke med 29 øre pr. liter
- Økning i prisnedskrivningstilskuddet til økologisk korn med 20 øre pr. kg
- Ingen endring i prisnedskrivningstilskuddet til korn for øvrig
- Sterk økning i driftstilskuddet til mjølkeku og ammeku
- Ammegeit skal behandles som eget dyreslag
- Ingen endring i kulturlandskapstilskuddet
- Økning i arealtilskuddet til grovfôr med prioritering av sone 5,6 og 7
- Nytt kubetilskudd i honningproduksjon
- Betydelig økning i arealtilskuddet til grønnsaker, frukt og bær
- Eget driftstilskudd til økologisk produksjon på 10.000 kroner pr. bruk
- Betydelig økning i tilskuddene til økologisk dyrehold
- Styrking av frakttilskuddene til korn og kjøtt
- Økning i tilskuddet til fruktlager
- Betydelig økning i tilskuddet til landbruksrådgivningen pga. overtakelse av teknisk planlegging
- Økning i satsene til avløserordningen med 30 prosent
- Økning i maksimal dagsats for refusjon ved sjukdomsavløsning med 70 kroner til 1200 kroner pr. dag
- Økning i satsene for TPO med 10 prosent

Andre forhold:

- Prinsipp om kronemessig lik utvikling
- Tetting av inntektsgap
- Forutsetning om 20 prosent prisnedgang på gjødsel
- Etablering av et felles kvotetak i kumjølksproduksjon på 400.000 liter og 250.000 liter i geitmjølksproduksjon
- Økning i kraftfôrpris på 8 øre pr. kg

Jordbrukets felleskrav:

- Samlet ramme på 2,2 mrd. kroner, 440 mill. kroner i økte målpriser og 1.560 mill. kroner i økte budsjettoverføringer samt en egen tiltakspakke på 200 mill. kroner

Målpriser:

Melk 10 øre pr. liter
Storfe 1,00 kr pr. kg
Gris 0,00 kr pr. kg
Lam 1,00 kr pr. kg
Egg 1,25 kr pr. kg
Potet 15 øre pr. kg
Grønnsaker 5,1 %
Frukt 5,1 %
Korn 0 øre pr. kg

Budsjettmidler:

- Økning i bevilgningsrammen til LUF med 121,5 mill. kroner.
- Finansiering av en egen tiltakspakke innenfor rammen på 200 mill. kroner
- Etablering av egen ungdomspakke med muligheter for tildeling av inntil 200.000 kroner ekstra i investeringstilskudd til bønder under 35 år
- Etablering av egen ungdomspakke med et eget tilskudd på 50.000 kroner pr. år til nye brukere under 35 år. (Begrenset til 5 år)
- Sterk økning i driftstilskuddet til mjølkeku, ammeku
- Økning i husdyrtilskuddene til mjølkeku, mjølkegeit og sau
- Fjerning av bunnfradraget med 3.000 kroner og fjering av resten av pensjonistavkortingen
- Nytt kubetilskudd i honningproduksjon
- Bruke investeringsmidler til grøfting/eget grøftetilskudd
- Betydelig økning i råvarepriskompensasjonen pga fallende matvarepriser på verdensmarkedet
- Økning i grunntilskuddet til geitmjølk med 29 øre pr. liter
- Økning i bevilgningen til frakttilskudd til korn, kraftfôr og kjøtt
- Betydelig økning i prisnedskrivningstilskuddet til korn
- Innføring av et nytt grunntilskudd på korn
- Økning i tilskuddene til både utmarksbeite og det generelle beitetilskuddet
- Økning i kulturlandskapstilskuddet med 6 kroner pr. daa
- En liten økning i arealtilskuddet til grovfôr

- Økning i arealtilskuddet til grønnsaker, frukt og bær
- Økning i rammen for RMP med 10 mill. kroner
- Økning i satsene til avløserordningen med 15 prosent
- Økning i maksimal dagsats for refusjon ved sjukdomsavløsning med 70 kroner til 1200 kroner pr. dag
- Økning i satsene for TPO med 10 prosent

Andre forhold:

- Prinsipp om kronesmessig lik utvikling
- Tetting av inntektsgap
- Forutsetning om 20 prosent prisnedgang på gjødsel
- Ingen økning i kraftfôrpris

Avtale:

- Samlet ramme på 1,2 mrd. kroner, 290 mill. kroner i økte målpriser, 560 mill. kroner i økte budsjettoverføringer og gjenbruk av ledige midler fra 2008 på 50 mill. kroner, egen tiltakspakke over RNB for 2009 på 200 mill. kroner

Målpriser:
Melk 0,00 øre pr. liter
Storfe 1,10 kr pr. kg
Gris 0,00 pr. kg
Lam 1,00 kr pr. kg
Egg 1,29 kr pr. kg
Potet 15 øre pr. kg
Grønnsaker 4,4 %
Frukt 4,4 %
Korn 0 øre pr. kg

Budsjettmidler:

- Økning i bevilgningsrammen til LUF med 90 mill. kroner
- Øke grensen for tildeling av investeringstilskudd fra 600.000 til 750.000 kroner
- Ny post med midler til rekruttering og kompetanseheving i jordbruket
- Økning i driftstilskuddet til mjølkeku
- Nytt kubetilskudd i honningproduksjon
- Rammen for rentestøttelån heves fra 700 mill. kroner til 1 mrd. kroner
- Grøfting tas inn under formålet med rentestøttelån
- Utredning av egen støtteordning for ungdom til neste års forhandlinger
- Betydelig økning i råvarepriskompensasjonen pga fallende matvarepriser på verdensmarkedet
- Økning i grunntilskuddet til geitmjølk med 20 øre pr. liter
- Økning i bevilgningen til frakttilskudd til korn, kraftfôr og kjøtt
- Økning i prisnedskrivningstilskuddet til økologisk korn med 10 øre pr. kg

- Øknin i prisnedskrivningstilskuddet til korn, erter og oljefrø med 5 øre pr. kg
- Økning i husdyrtilskuddene til mjølkeku, ammeku og sau
- Storfe legges over i den nye volumbaserte markedsreguleringsmodellen fra 01.07.2009
- Ingen endring i bunnfradraget
- Beskjeden økning det generelle beitetilskuddet
- Rammen for RMP økes med 20 mill. kroner
- Økning i satsene til avløserordningen med 4,5 prosent
- Økning i maksimal dagsats for refusjon ved sjukdomsavløsning med 70 kroner til 1200 kroner pr. dag

Andre forhold:

- Forutsetning om 25 prosent prisreduksjon på gjødsel
- Økning i kraftfôrpris på 3 øre pr. kg

5.2 Næringsutvikling

5.2.1 Tradisjonelt jordbruk

Norsk Bonde- og Småbrukarlag følger arbeidet med næringsutvikling innenfor tradisjonelt jordbruk nøye. Dette gjelder på sentralt hold og spesielt i forbindelse med jordbruksforhandlingene. Det gjelder også på fylkesnivå der fylkeslagene er aktive inn mot FMLAene i forbindelse med fylkesvise strategiplaner og i de fylker der Norsk Bonde- og Småbrukarlag er representert i fylkesstyrene i Innovasjon Norge.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av at de investeringsmidlene som stilles til rådighet for jordbruket over jordbruksavtalen skal komme et vidt spekter av produksjoner, distrikter og bruksstørrelser til gode.

I løpet av beretningsåret har Innovasjon Norge satt i gang en større evaluering av de fylkesvise BU-midlene. Bakgrunnen for evalueringen er at Riksrevisjonen har gjennomført en evaluering av ordningen med BU-midler. Evalueringen er kritisk til målformuleringen som ligger i ordningen og hvordan denne kan etterprøves i praksis og likeens forvaltningen av midlene. Riksrevisjonens evaluering bærer i noen grad preg av at Riksrevisjonen ikke har forstått hvordan midlene fungerer for jordbruket. Dette påvirker også sjølsagt Riksrevisjonens vurdering.

Evalueringsoppdraget er satt bort til Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning og Senter for Bygdeforskning. Det er opprettet en referansegruppe for evalueringen bestående av faglagene i jordbruket, representanter for FMLAene og Landbruks- og matdepartementet. Referansegruppens oppgave er å komme med kritiske råd og innspill til de to institusjonene som står for evalueringen. Evalueringen vil ikke være ferdig før høsten 2009. Ut fra det arbeidet som er gjennomført så langt kan en si at det vil komme en del interessante konklusjoner når det gjelder BU-midlenes effekt på lønnsomhet i jordbruket, investeringsvolum, sysselsettingseffekt, innovasjonsgrad osv..

5.2.2 Verdiskapingsprogrammet for mat

Faglig Møtearena Mat 2008

Representant for NBS: Kirsti Sollid, Lyngseidet, Troms

Faglig Møtearena Mat (FMM) ble etablert høsten 2005. Medlemmene ble oppnevnt for 2 år. Høsten 2007 ble sammensetningen av FMM vurdert bl.a. i lys av signaler fra Landbruks- og matdepartementet. Det var ønskelig at det kom inn en representant fra Fylkesmannens landbruksavdeling (FMLA) og det skulle vurderes om Forskningsrådet fortsatt skulle være med. Det ble gjennomført en dialog med ledergruppen for FMLA og Forskningsrådet. I tillegg skulle sammensetningen av FMM ha en bred deltagelse der bl.a. følgende elementer skulle vektlegges:

- hvor i verdikjeden vedkommende arbeidet
- bransjetilknytning
- geografi/region
- kjønn.

Landbruks- og matdepartementet har i sitt oppdragsbrev i Innovasjon Norge, bedt de om å vurdere om det er behov for fortsatt satsing på VSP-mat-bedrifter etter programmets slutt i 2010 og eventuelt hvordan det bør skje.

I tillegg gikk flere profileringaktiviteter av stabelen som planlagt: Grüne Woche, Matstreif, Ganefart etc.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i løpet av året deltatt i en styringsgruppe som har evaluert verdiskapingsprogrammet for mat. Oppdragsgiver har vært Innovasjon Norge. Arbeidet har vært gjort av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. Undersøkelsen har i hovedsak vært gjennomført som en intervjuundersøkelse blant mottakere av tilskudd fra verdiskapingsprogrammet. Det har ikke vært mulig å gjennomføre analyser av regnskap fra de samme tilskuddsmottakerne fordi det eksisterer alt for få regnskaper som bare omhandler de konkrete tiltakene til at det er mulig.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har hele tiden ment at verdiskapingsprogrammet for mat har vært viktig for utvikling av småskala matproduksjon og – foredling. En har imidlertid vært kritisk til hvordan styringen av programmet har vært gjennomført og hvordan målgruppen for programmet har vært definert. Etter vår oppfatning burde en større andel av midlene vært kanalisert direkte mot bønder og småskalavirksomheter. Evalueringen viser også at en får størst totaleffekt av midlene ved å prioritere disse virksomhetene framfor større og mer industrielt baserte virksomheter som har et mye bedre økonomisk fundament for å drive utvikling av småskalavirksomhet og slikt sett ikke trenger å motta midler fra verdiskapingsprogrammet. Dessverre så viser også evalueringen at andelen av midlene som faktisk har gått til bønder og småskalaprodusenter er for låg når en ser hele programperioden over ett.

I 2009 ble det også satt i gang et arbeid med å vurdere avslutning/evt. videreføring av programmet

Mandat for arbeidet med oppfølging av VSP mat etter 2010

Den partssammensatte arbeidsgruppen har ansvaret for å gi anbefalinger om oppfølging av VSP mat etter at programperioden går ut i 2010.

Det skal utarbeides en rapport med vurderinger og anbefalinger knyttet til utvikling av politikk og virkemidler som kan bidra til verdiskaping, innovasjon og mangfold på matområdet. Hovedmålgruppen for rapportens anbefalinger er primærprodusenter og små- og mellomstore næringsmiddelbedrifter. Rapport skal inneholde:

- Oppsummering av erfaringene og resultater fra VSP mat.
- En analyse av forbrukertrender og utviklingstrekk i verdikjeden innenfor sektoren de siste 10 årene.
- Statusbeskrivelse for verdikjeden programmet har rettet seg mot.
- Status for- og vurdering av internasjonale ”trender” knyttet til støtteordninger rettet mot småskala matproduksjon/produksjon av matspesialiteter
- Analyse og vurderinger av muligheter og utfordringer for produksjon av matspesialiteter.
- Vurdering av behov for virkemidler innenfor matproduksjon generelt, inkludert prinsipielle problemstillinger knyttet til mål og målgrupper
- Vurdere hvordan VSP mat som virkemiddel har fungert i samspill med BU-midlene, og eventuelt andre virkemidler.
- Vurdering av organisering av programmet - styring og administrasjon.
- Anbefaling til virkemidler/handlingsområder for bedrifter som bidrar til økt verdiskaping i landbruket ved produksjon av matspesialiteter.

Som grunnlag for utarbeidelse av rapporten legger LMD til grunn at det gjennomføres aktiviteter som kan bidra til statusoppsummering, vurderinger og anbefalinger. Styringsgruppen har ansvaret for gjennomføring av følgende aktiviteter:

1. Utarbeide en erfaringsoppsummering med utgangspunkt i evalueringer av programmet.
2. Innhente informasjon om hvordan politikk og virkemidler er utviklet/utvikles internasjonalt - hva skjer i EU.
3. Arrangere erfaringskonferanser
4. Andre aktiviteter, styringsgruppen kan komme med forslag

Organisering

Partsammensatt arbeidsgruppe bestående av aktører som har vært premissgivende for VSP mat. Andre aktører involveres i arbeidet etter behov. Det etableres et sekretariat for arbeidsgruppen som ledes av Landbruks- og matdepartementet. Sekretariatet består av representanter fra Landbruks- og matdepartementet og Innovasjon Norge.

5.2.3 Faglig møtearena Reiseliv FMR.

Så langt i år har vi hatt 3 møter. Finanskrisa var hovedtema på første møte. Konklusjonen her var at selv om en måtte forvente en kortvarig nedgang var det grønt reiseliv kunne tilby etterspurt, så det var grunn til optimisme framover. Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv

har vært tema på alle møter. Siden potten her ikke ble brukt opp i 2008, ble årets pott redusert i

jordbruksforhandlingene. I år har søknadsmassen økt og potten vil sannsynligvis bli brukt. Årsaken er nok en bedre markedsføring av Utviklingsprogrammet. Det er hovedsakelig store organisasjoner, kommuner og lignende som har søkt og fått midler. Jeg hadde forventa og ønska at en større del av midlene hadde gått til utvikling og bruk på grasrotnivå. OPTIMA, optimalisering av markedsmuligheter er en markedsundersøkelse gjennomført av IN over 3 år. Dette har og vil være et viktig tema for FMR framover. Etter hvert som dataene her blir analysert vil det bli et viktig Og nyttig verktøy for markedsføringa av reiselivet både i Norge og utenlands. FMR vil delta i debatten framover hvordan en best mulig kan nytte all den informasjonen som ligger i OPTIMA.

5.2.4 Inn på tunet

Innledning

Mye har skjedd for Inn på tunet i arbeidsåret 2008-2009 både innenfor, så vel som utenfor organisasjonen. Kort oppsummert har vi opprettet et eget Inn på Tunet utvalg, og vi har deltatt i det viktige kvalitetssikringsprosjektet for Inn på Tunet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlags Inn på Tunet utvalg

Tanken om et eget Inn på Tunet utvalget har vært diskutert i lengre tid, men ble først aktualisert etter handlingsplanen for Inn på Tunets ble utformet høsten 2007. Norsk Bonde- og Småbrukarlag opprettet sitt uvalg på nyåret 2009 og markerte med det at Inn på Tunet er en sak som i høyeste grad er aktuell for vår organisasjon som lenge har vært en forekjemper for alternative driftsformer og utnytting av alle gardens ressurser.

Medlemmer i utvalget:

Ann-Merete Furuberg (*leder, Hedmark*)

Torgny Moen (*Buskerud*)

Ragnhild Eklid (*Sør-Trøndelag*)

Svein Narve Veshovda (*Rogaland*)

Rådgiver: Ronny Holm (*Sentralt*)

Sekretær: Ellen-Marie Wilborn (*Sentralt, Hedmark*)

Utvalg har hatt ett fysisk møte og fire telefonmøter

Utvalget har drøftet over 30 saker hvor noen av hovedsakene har vært:

- Gruppens mandat, faglig fokus og arbeidsmåte
- Hvordan NBS skal bli en ressurs innefor Inn på Tunet
- Inn på Tunet konferanse i Ålesund
- Tverrdepartementalt satsing for Inn på Tunet
- Kvalitetssikringsprosjektet for Inn på Tunet
- Oppfølging av handlingsplanen (LMD) fra 2007
- NBS sine krav i forhold til Inn på Tunet satsing i jordbruksavtalen
- Forskningsamarbeid med UMB
- Samarbeid og integrering med Naku-Hel (Natur-Kultur-Helse)

Representasjon

Ann-Merete Furuberg – Naku-Hel

Torgny Moen: Forsknings samarbeid med Universitet for miljø- og biovitenskap på Ås (UMB).

Ronny Holm: Representerer NBS i faglig møtearena Inn på Tunet, og styringsgruppe for kvalitetssikring av Inn på Tunet. Var også representert på landskonferansen for Inn på Tunet i Ålesund 3-4. juni d.å.

Nasjonalt kvalitetssikringsprosjekt Inn på Tunet

Prosjektet ble startet opp høsten 2008. Prosjektet har bakgrunn i Landbruk- og Matdepartementets handlingsplan for Inn på Tunet fra 2007. Styringsgruppen har hatt 4 møter og i hovedsak behandlet trinn 1 av prosjektet som omfatter HMS-delen av kvalitetssikringsarbeidet. Trinn 1 forventes avsluttet i løpet av høsten 2009.

Faglig møtearena Inn på tunet

Møtearenaen er en av flere sentrale møtearenaer som består av et håndplukket utvalg av representanter fra næringa, organisasjoner og det offentlige. Arenaens primære oppgave er å fungere som en rådgivende gruppe for aktuelle beslutningstakere hos relevante departements politiske og byråkratisk ledelse. Innovasjon Norge har koordinering og sekretariatsansvar for arenaene.

Faglig møtearena for Inn på tunet har i arbeidsåret 2008-2009 bestått av representanter fra: Fylkesmennes landbruksavdeling, Landbruks- og Matdepartementet, Helsedirektoratet, NAV, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Vel, UMB, Norges forskningsråd, Kommunenes Sentralforbund (KS), samt en IPT-tilbyder.

Møtearenaen har hatt 3 møter i perioden og diskutert saker som: Evaluering av handlingsplan fra 2007, innspill til jordbruksforhandlingene, landskonferanse Inn på Tunet, hjemmesidene www.innpaattunet.no, Taktskifte: ”Inn på Tunet løftet”, forskningsbehov, kvalitetssikringsprosjektet m.m.

Landskonferanse Ålesund 3.-4. juni 2009

Viktigste tema: Muligheter for landbruket, tilsyn og utvikling, kvalitetssikring, nye brukergrupper m.m.

Jordbruksavtalen

Jordbruksavtalen for 2009 ga Inn på Tunet et solid økonomisk løft, med 3 mill. kroner til videre oppfølging av handlingsplan for Inn påTunet, samt 5 mill. kroner per år i tre år til næringsutvikling og verdiskaping lokalt gjennom et prosjekt som skal henvende seg til kommunene.

5.2.5 Møtearena for økologisk produksjon og forbruk

Faglig møtearena for økologisk produksjon og forbruk er etablert på oppdrag av Landbruks- og matdepartementet. Bakgrunnen er LMDs strategi for næringsutvikling 2007-2009, ”Ta landet i bruk”, der det er lagt til grunn tre hovedstrategier for området økologisk landbruk:

1. Bidra til at arbeidet med å utvikle økologisk matproduksjon og -forbruk forankres i flere sektorer enn i landbrukssektoren

2. Bidra til markedsutvikling og økt forbruk av økologiske matvarer i privat og offentlig sektor
3. Legge grunnlag for at størst mulig andel av forbruket av økologiske matvarer kan fylles med norsk produksjon

Møtearenaen er et rådgivende utvalg med representanter fra myndigheter, virkemiddelapparat, næringsorganisasjoner og sentrale verdikjedeaktører. Utvalget skal gi råd og innspill til beslutningstakere og viktige aktører i forhold til målet om 15 prosent økologisk matproduksjon og matforbruk i 2015.

Møtearenaen ledes av Aina Bartmamm og SLF har sekretæriatsansvaret. NBS sin representant er prosjektleder for prosjekt ØktØkologisk Line S. Harang.

Møtearenaen har hatt to møter i perioden 01.11.08-20.08.09. Møtearenaen deltok på 1st Nordic Organic Conference, 18.-20. mai 2009 i Gøteborg.

5.3 Markedsordninger

Inntektsutviklingen i jordbruket er avhengig av et marked med avsetning for råvarene til de priser som er avtalt i jordbruksavtalen og også for produkter der prisene ikke er bestemt gjennom forhandlingene.

Det er utviklet et sett av instrumenter - markedsordninger – som skal hjelpe til med å sikre at balansen mellom tilbud og etterspørsel er mest mulig jevn over tid. Dette vil igjen sikre bondens inntekter og forbrukerens tilgang på matvarer.

Markedsreguleringen fungerer som et ledd innenfor et tre-beinet system der målprissystemet og tollvernet utgjør de to andre leddene. De tre leddene er gjensidig avhengig av hverandre. Endringer i et av leddene vil påvirke de to andre. Resultatet av endringene vil i første rekke bli merkbar for norske primærprodusenter, for eksempel gjennom mer ustabile priser, mer ustabil avsetning, mer styrt produksjon (produksjonskvoter) osv.

Det praktiske og operative ansvaret med å gjennomføre markedsreguleringen er lagt til en markedsregulator som også er aktør i markedet. Dette er hjemlet i Hovedavtalen for jordbruket. Det er partene i jordbruksforhandlingene som er oppdragsgiver for markedsregulatorene og som også har ansvaret for å bestemme de overordnede rammene som markedsreguleringen skal skje innenfor. Markedsreguleringen vedtas av Omsetningsrådet der Norsk Bonde- og Småbrukarlag har plass. Finansieringen av markedsreguleringen skjer gjennom innkreving av omsetningsavgiftsmidler på de enkelte råvarene og fordeling ut igjen til markedsregulatorene etter vedtak i Omsetningsrådet. Den praktiske markedsreguleringen bedrives av TINE BA, Nortura og Norske Felleskjøp. Markedsreguleringen foregår i nært samarbeid med Statens Landbruksforvaltning.

Markedsordningene er mer eller mindre i kontinuerlig utvikling. Virkemidlene som brukes vil hele tiden variere ut fra tilgang og etterspørsel. Innenfor markedsordningen for mjølk skjer det planmessige endringer hvert år, både knyttet til kvoteordningen for mjølk og til prisutjevningsordningen.

Markedsordningen for korn er den yngste av ordningene (2001). Ordningen er kommet gjennom innkjøringsfasen med godt resultat og de ulike involverte aktører, både kornprodusenter og industriaktører, har funnet seg til rette innenfor det forholdsvis nye systemet. Når det gjelder markedsordningen for korn er oppgaven lagt til Norske Felleskjøp. Norske Felleskjøp er ikke sjøl aktør i kornmarkedet. I praksis er det Felleskjøpet Agri som står for markedsreguleringen knyttet til mottak av og prisnotering på korn på deres mottaksanlegg rundt Oslofjorden.

Når det gjelder kjøtt- og eggsktoren så var avreguleringen av markedsordningen for fjørfekjøtt fra 01.01.2007 den viktigste endringen som hadde skjedd på flere år, dvs. helt til i år. Avreguleringen skyldes at fjørfekjøtt ble tatt ut av målprissystemet. Det eksisterer fortsatt en markedsordning for fjørfekjøtt, men de direkte reguleringstiltakene som lå inne i ordningen er fjernet.

Taket i gul boks i WTO-sammenheng (AMS) setter begrensninger for det samlede markedsprisuttaket for norske bønder så lenge det opprettholdes av et system med administrerte målpriser. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i løpet av det siste året vært med i den partssammensatte arbeidsgruppen som har utredet ulike alternativer til markedsordninger for kjøtt som gjør at videre prisøkninger på kjøtt ikke vil komme i konflikt med taket i gul boks.

For Norsk Bonde- og Småbrukarlag har deltagelsen i denne arbeidsgruppen vært en svært viktig arbeidsoppgave i meldingsåret. Hovedutfordringen for denne arbeidsgruppen var, etter vår oppfatning, å utvikle et system som vil sikre jordbruket en reell mulighet til økte prisuttak i markedet samtidig som retten for en samvirkebasert markedsregulator til å bedrive produksjons- og markedsregulering kan videreføres.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener en i stor grad har klart å oppfylle disse kravene gjennom den løsningen som et flertall av medlemmene i arbeidsgruppen sluttet seg til og som det også ble enighet om i jordbruksforhandlingene.

Hovedelementene i den nye ordningen innebærer avvikling av de(n) administrerte målprisen(e), aktiv prognosevirksomhet for hele tiden å ha best mulig kontroll på produksjon og forbruk, en AMS-beregning som består av kostnadene med markedsregulering av et kjøttkvantum som er spesifikt bestemt for hvert enkelt kjøttslag og ingen eksportreguleringsmuligheter utover dette kvantumet.

Avtalepartene ble enige om at denne nye ordningen i første bare omgang skulle gjelde for storfekjøtt. Begrunnelsen for det var for det første å skaffe seg erfaring med hvordan den nye ordningen ville fungere i praksis, ikke minst når det gjelder markedets reaksjon på at det nå ikke lenger eksisterer en målpris som kan virke retningsgivende både for selgere og kjøpere av kjøtt og kjøttvarer. Den andre begrunnelsen for ikke å inkludere flere kjøttslag i den nye ordningen er rett og slett at en ikke vil "avregulere" raskere enn det som er nødvendig for å holde seg på "rett side" av AMS-taket.

5.4 Rovdyrpolitikk

På omlag 15 år har Stortinget behandlet 3 stortingsmeldinger om rovdyrpolitikken. Målsettingene har vært mange og tildels svært motstridende. Beiting over hele landet, forutsigbare rammebetingelser, lavere konfliktnivå, bonden skal holdes økonomisk skadesløs og økning av bestandene har vært noen av målsettingene som har gått igjen. Når bestandene av rovdyr skal økes vil tap av beitedyr øke og konfliktnivået vil øke.

Økende konfliktnivå

Selv om beitesesongen 2009 ikke er avsluttet når årsmeldingen skrives, må en kunne slå fast at konfliktnivået i rovdyrpolitikken har økt.

Den 15. juni 2009 anmeldte styret i Romedal og Stange sau og geit miljøvernminister Erik Solheim til politiet for brudd på norsk lov, ved ikke å rette seg etter rovviltforliket vedtatt av Stortinget. Søknad om felling av ulv (Galven-tispa), som har påført sau betydelige skader, ble avslått av Miljøverndepartementet. Området ligger utenfor ulvesonen.

Den 25. juni sendte Oppland BS følgende anmeldelse:

”Oppland Bonde- og Småbrukarlag anmelder Fylkesmann i Oppland for å sette beitebrukers liv og helse i fare ved å forlange kadaversøk av sau i et område Statens Naturoppsyn (SNO) fastslår, med stor sannsynlighet, at det fortsatt er bjørn.

Direktoratet for Naturforvaltning (DN) advarer på sine hjemmesider å gå inn i slike områder.

I en kronikk i juli 2009 tok Ole-Anton Teigen opp rovviltkonflikten i en kronikk, hvor det bl.a. het:

”Det er flere årsaker til at konfliktnivået øker.

- *En er at bestandene av rovvilt er bygd opp og for bjørn skal den fortsatt økes. Konsekvensene av dette blir rekordhøye tall for drepte og skadede beitedyr.*
- *Kravene til mange kadaver før skadefelling innvilges er en annen grunn.*
- *En tredje er at mange føler at den politiske ledelsen i Miljøverndepartementet befinner seg helt i ytterkanten eller utenfor rovviltforliket i sine standpunkt. Rovviltforlikets vedtak om antall ynglinger er hellig og ufravikelig, mens vedtaket om “en egen pott penger til fordeling til kommuner som har store rovviltbelastninger”, ikke er fulgt opp.*
- *En fjerde grunn er at på 10 år er det over 100.000 sau/lam som det er søkt rovvilterstatning på, men som ikke er innvilget.*
- *Soria Moria lovnaden om at “Nødvergeparagrafen i viltloven skulle presiseres for å klargjøre dyreeiers rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep”. Dette er ikke fulgt opp av regjeringen.*

Jeg vil stille Miljøvernministeren følgende spørsmål:

- *Er dagens konfliktnivå akseptabelt?*
- *Dersom du mener konfliktnivået er for høyt, hva vil du å gjøre for å dempe konfliktnivået, samt bygge opp ny tillit.”*

Noe svar fra Miljøvernministeren er ikke registrert.

Endring i viltlovens nødvergebestemmelse

Som en oppfølging av Soria Moria sendte Miljøverndepartementet i juni 2008 ut på høring endring i Viltloven, knyttet til nødvergeretten. Høringsfristen var 5. september. NBS sitt høringssvar er referert i punkt 5.11.4

Søknadsskjema for rovvilterstatning.

I april 2009 tok NBS i brev til Direktoratet for naturforvaltning opp økologisk jordbruk og rovvilterstatningen. I brevet het det:

”En styrking av det økologiske jordbruket, er en av regjeringas satsingsområder. Regjeringa har et mål om 15 % produksjon og forbruk av økologisk mat. Som en følge av dette, er det satt inn spesielle virkemidler for å få flere bønder til å legge om til økologisk jordbruk. Det utbetales blant annet et eget tilskudd til økologiske lammeslakt, med kr. 30,- pr. dyr fra og med 2009.

På DN sitt søknadsskjema for rovdyrerstatning er det ingen avkryssing for om en driver økologisk produksjon. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber Direktoratet for naturforvaltning om å endre søknadsskjema for rovdyrerstatning, slik at det blir mulig å krysse av for om en driver økologisk jordbruk.”

5.5 Arbeidet med elektroniske sporbarhetssystemer i matvarekjeden

Matskandalen i 2006, der kjøttvarer infisert med E.coli O103 førte til alvorlig nyresvikt hos flere små barn og med dødelig utgang i ett tilfelle, førte til at Landbruks- og matdepartementet tok ansvaret for å utvikle et moderne, elektronisk sporbarhetssystem for hele matvarekjeden.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltok i arbeidsgruppen som ble nedsatt for å utrede hvordan et slikt system skulle utvikles og driftes. Rapporten fra arbeidsgruppen ble lagt fram 25.01.2007.

Rapporten beskriver den komplekse strømmen av råvarer og matvarer som skjer innenfor landets grenser og som involverer mange ulike aktører. Utfordringen med å lage et system som er gjennomgående og samtidig oversiktlig, er stor. Kostnadene med å utvikle og drifte systemet vil også bli betydelige. Det er viktig å få etablert et system som involverer alle aktører i hele kjeden fra produksjon til forbruk og det er også viktig å få alle til å bidra i finansieringen av systemet. Det er opprettet et såkalt nasjonalt prosjekt for e-sporing som en konsekvens av arbeidsgrupperapporten som er nevnt over. Fra prosjektets hjemmeside er følgende hentet:

Nasjonalt Prosjekt eSporing

Det Nasjonale prosjektet eSporing er en felles dugnad mellom norske myndigheter og deltakerne i matindustrien i Norge for å utvikle og implementere en nasjonal elektronisk infrastruktur for sporing i hele matkjeden innen utgangen av 2010. Prosjektet ledes av Landbruks- og matdepartementet, i tillegg er Fiskeri- og kystdepartementet og Helse og Sosialdepartementet deltakere i prosjektets styringsgruppe sammen med sentrale aktører i matkjedene i Norge. Prosjektet dekker helkjedesporing av mat; Jord-Fjord-Fôr til bord.

Prosjektet gjennomføres i tett dialog med aktører i matkjedene i Norge og representanter for myndigheter og tilsyn (Mattilsynet og Fiskeridirektoratet). Det er opprettet pilotprosjekter som

eies og drives i bransjene som jobber med elektronisk sporing i matkjeden for kjøtt, korn, frukt og grønt og fisk (pelagisk fisk, omsetning av hvit fisk innenlands og omsetning av fiskefilet).

Driften av pilotene finansieres av virkemiddelapparatet og egeninnsats fra bedriftene som deltar. Prosjektsekretariatet og sentrale aktiviteter finansieres av myndighetene. I tillegg til pilotprosjektene jobber eSporingsprosjektet tett opp mot andre prosjekter som RFID-merking av sau, SMART vareflyt (RFID-merking av emballasje), varehandelen (BIT Næringsmiddel/Dagligvare) og genetiske opplysninger som verktøy for matsporing.

Hva er sporing av mat?

eSporing er et verktøy for å spore en matvare som blir kjøpt i butikken og tilbake langs matkjeden for å finne ut hvor varen har vært, hva som har skjedd med den langs kjeden og hva den består av. Elektronisk sporing (eSporing) indikerer at dette verktøyet skal være elektronisk. For at det skal være mulig å spore en matvare i matkjeden er det nødvendig å utvikle en nasjonal standard for hvordan informasjon skal utveksles i matkjeden slik at varen legger igjen elektroniske spor etter seg som er utgangspunkt for sporing.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er representert i styringsgruppen for prosjektet.

Status for E-sporingsprosjektet ved utgangen av meldingsåret

Prosjektet har pågått i om lag 2 år. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har, i tillegg til arbeidet i styringsgruppa, deltatt på to seminarer i regi av prosjektet. Prosjektet hadde i utgangspunktet en frist til utgangen av 2010, men uklarheter i forankringsrunden våren 2009 har medført en forsinkelse på om lag 5 måneder.

Prosjektet er nå forankret hos de fleste aktører innenfor matvarekjeden, dog med noen få unntak. Det er utført sporingsøvelser som viser store variasjoner bransjene i mellom mht. hvor lett det er å gjennomføre sporing i mange ledd. Sporingsøvelsene har vist at det er forholdsvis store forskjeller mellom bransjene når det gjelder teknologisk plattform for de ulike interne systemene. Dette representerer en stor utfordring for prosjektet. Det arbeides også med å lage en anbefaling for hvordan en skal digitalisere sporingsdata fra primærprodusenter og småskalaprodusenter.

Det er også foretatt en underveisevaluering av prosjektet som resulterte i noen justeringer fra styringsgruppas side. Det ble i den forbindelse nedsatt en arbeidsgruppe som ledes av Norsk Landbrukssamvirke.

Gruppens mandat:

Vurdere hvilken organisering, herunder eierskap og finansieringsmodell, som ansees som mest hensiktsmessig for å oppnå målsettingene:

- Sikre varig og kostnadseffektiv drift av sentral infrastruktur
- Bred deltagelse fra næringsaktørene i alle berørte bransjer
- Ivaretagelse av interessene til de forskjellige aktørgruppene i kjeden
- Robust og forutsigbar finansiering som ikke er avhengig statlige overføringer

Arbeidsgruppen skal levere en rapport til styringsgruppen innen 1. november 2009.

5.6 KSL-Matmerk

Stiftelsen Matmerk og KSL-sekretariatet ble slått sammen til organisasjonen KSL Matmerk fra 1. januar 2007. Hovedoppgavene det siste året har vært:

- Administrere Kvalitetssystem i landbruket (KSL) og Kompetanseprogrammet i landbruket (KIL)
- Gjennomføre flere KSL-revisjoner pr. år, bl. a. gjennom økt bruk av grupperevisjoner
- Involvere gardbrukere i revideringen av KSL
- Revidere skjemamateriell og veiledere for KSL
- Utvikle et nytt helhetlig kvalitetssystem med en ny nasjonal merkeordning
- Avslutte utviklingen av/lansere den nye merkeordningen Nyt Norge
- Generisk markedsføring av økologiske matvarer

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har styreplass i KSLMatmerk, samt at vi er representert i koordineringsgruppa for KSL og i de ulike faggruppene som er opprettet under KSL. Dette betyr at Norsk Bonde- og Småbrukarlag har vært og er direkte involvert i arbeidet som pågår med å revidere og videreutvikle KSL-systemet slik at det kan bli et nyttig redskap for den enkelte bonde. De ulike faggruppene har lagt ned mye arbeid i å forbedre/forenkle skjemamateriellet for de ulike KSL-standardene. Mye av arbeidet det siste året har bestått i å konsentrere standardene til det som er viktig for produktkvalitet, dyrevelferd og helse, miljø og sikkerhet for bonden. Det siste året har det vært lagt spesiell vekt på å kvalitetssikre dette arbeidet ved å involvere bønder til å komme sine synspunkter på standardene før de tas i bruk.

Inntil i år har det manglet en nasjonal merkeordning som kan kommunisere opprinnelse til forbrukerne. I en situasjon med økt import som følge av internasjonale avtaler og økt etterspørsel/reduert produksjon, er dette svært uheldig. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i flere år hevdet at det har vært en svært viktig oppgave å få utviklet en ny nasjonal merkeordning og en har støttet dette arbeidet aktivt hele tiden.

KSL-Matmerk inngikk i fjor intensjonsavtaler med et stort antall aktører innenfor mottak, foredling og handel med matvarer om et forpliktende samarbeid vedr. utviklingen av en ny merkeordning. Den offisielle lanseringen av den nye ordningen, Nyt Norge, skjedde i mai 2009. En lang rekke ulike aktører innenfor produksjon, foredling og handel med matvarer har i etterkant erklært at de vil bruke Nyt Norge for å profilere norske matvarer. Norsk Bonde- og Småbrukarlag er svært tilfreds med at den nye merkeordningen er på plass.

5.7 Landbrukets HMS-tjeneste

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har for tiden styreledervervet i Landbrukets HMS-tjeneste. Det siste året har det vært arbeidet med å fullføre omorganiseringen av organisasjonen. Hele landet er delt inn i fire regioner med hver sine regionledere som har et direkte ansvar for rådgiverne. Målsettingen er å gjøre Landbrukets HMS-tjeneste til en mer slagkraftig organisasjon innenfor sitt arbeidsfelt.

I utgangspunktet er Landbrukets HMS-tjeneste en medlemsorganisasjon der enkeltbønder og andre betaler inn en egenandel for å kunne gjøre bruk av de tjenestene som finnes. Det arbeides nå aktivt for å tilby disse tjenestene også til bønder som ikke er medlem av

Landbrukets HMS-tjeneste. Dette vil for eksempel kunne være å drive forebyggende HMS-arbeid på det enkelte gardsbruk, være behjelpelig med å tilrettelegge arbeidsplassen etter en evt. skade/ulykke, hjelp inn mot trygdevesenet osv.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har sluttet seg til ”0-visjonen 2007-2012”, der målet er at det ikke skal være dødsulykker i landbruket. Det vil være en sentral arbeidsoppgave å gjøre om denne visjonen til virkelighet, noe som vil kreve et betydelig arbeid framover og også deltakelse fra eierne av stiftelsen, altså faglagene. Dette siste året har det derfor vært arbeidet med å finne modeller eller strukturer for samarbeidet mellom faglagene og L-HMS på region- og fylkesnivå.

Nettopp for å bidra til å redusere antall dødsulykker i jordbruket vedtok avtalepartene i jordbruket i årets forhandlinger å sette ned en arbeidsgruppe med representanter fra faglagene, L-HMS og KSLMatmerk for å foreta en gjennomgang av organisering og arbeidsmetoder i HMS-aktiviteten innenfor landbruket. Arbeidsgruppens mandat er å komme med anbefalinger om framtidig organisering av arbeidet med HMS som er forankret i landbruket og som kan bidra til økt måloppnåelse og mer effektiv ressursbruk. Dette arbeidet var ikke igangsatt ved utgangen av meldingsåret.

5.8 Oppfølging av utredningsoppgaver vedtatt i jordbruksforhandlingene

Gjennomgang av markedsordningene for kjøtt og egg.

Ved jordbruksforhandlingene i 2008 ble det bestemt å sette ned en arbeidsgruppe som skulle utrede alternative markedsordninger for kjøtt og egg der AMS-taket i WTO-sammenheng ikke ville utgjøre en begrensning i forhold til framtidige prisøkninger til bonde. Se kapittel 5.3 der dette arbeidet er nærmere omtalt.

5.9 Arbeid med klima- og energispørsmål

Landbrukets energi- og klimautvalg

Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar aktivt i landbrukets energi- og klimautvalg som ble opprettet i 2007. Hovedoppgaven for utvalget er å bidra til å belyse landbrukets rolle som kilde for utslipp av klimagasser og å finne løsninger som kan redusere utslippene. Dette er også en politisk diskusjon der enkelte aktører har en annen agenda enn å øke kunnskapsnivået omkring de faktiske forholdene når det gjelder utslipp og binding av klimagasser.

Nasjonalt utviklingsprogram for klimatiltak i jordbruket

Ved jordbruksforhandlingene i 2007 ble det bestemt å opprette et fem-årig nasjonalt utviklingsprogram for klimatiltak i jordbruket. Oppgaven med å drifte utviklingsprogrammet gitt til Statens landbruksforvaltning.

Hovedmålet for Utviklingsprogrammet for klimatiltak er å øke kompetansen om faktiske utslipp av klimagasser fra jordbruket og jordbrukspolitikken innvirkning på utslippene.

Videre skal Utviklingsprogrammet legge til rette for gjennomføring og synliggjøring av effektive tiltak for reduksjon.

Det er formulert i alt sju ulike tiltaksområder

1. Økt kunnskap om faktiske klimagassutslipp fra jordbruket
2. Bedre kunnskap om planlegging og drift av biogassanlegg gjennom enkelte pilotanlegg
3. Kompetanseheving i jordbruket knyttet til disponering av matavfall og biorest
4. Bedre kunnskap om muligheten for rensing/oppsamling av metan i husdyrrom
5. Bedre driftskunnskap om nye spredeteknikker av husdyrgjødsel i jordbruket
6. Økt kunnskap for å redusere jordbrukets behov for og bruk av fossile energikilder
7. Formidling

Det er oppnevnt en styringsgruppe for programmet der Norsk Bonde- og Småbrukarlag også er med. Landbruks- og matdepartementet leder styringsgruppa.

Styringsgruppa skal:

- Vedta mål og delmål for programmet
- Foreta overordnede prioriteringer m.h.t. virkeområde og tematiske satsingsområder, målgrupper og økonomiske rammer
- Påse at programmets aktiviteter er i samsvar med mål og budsjett
- Initiere prosjekter i egen eller andres regi
- Bidra til aktiv kommunikasjon og informasjon utad, og forankring i egen organisasjon/etat
- Godkjenne/behandle årlig rapport om gjennomførte aktiviteter og behov framover i programmet, som grunnlag for jordbruksforhandlingene og departementets budsjetteringsprosess

Det er vedtatt at utviklingsprogrammet skal være 5-årig. Programmet er delt inn i tre programperioder:

1. programperiode (1.-2. år):

- informasjon om programmet og muligheter til aktuelle aktører
- samarbeid, nettverk og allianser
- kunnskapsoppbygging som grunnlag for prioritering av tiltak/fakta grunnlag
- økt kunnskap om faktiske utslipp
- Utviklingsprosjekter knyttet til pilotanlegg (oppsamling av metan, biogass)

2. programperiode (3. – 4. år)

- Oppfølging av igangsatte prosjekter og igangsetting/initiering av nye
- kompetanseutvikling og kompetanseoverføring (forskning til anvendt praksis)
 - kompetanseheving (landbruk og forbruker)
 - motivasjon og bevisstgjøring i landbruksnæringa

3. programperiode (4. - 5. år)

- Vise nytten av praktiske tiltak ut til landbruksnæringa og forbruker
- synliggjøre konkrete, målretta og kostnadseffektive klimatiltak
- Øke resirkuleringen av organisk avfall med god miljøkvalitet.
- Foreslå nye vikemidler og tilpasninger i eksisterende virkemidler, herunder opplegg for resultatoppfølging av klimatiltak

Forvaltningen av programmet er lagt til SLF. Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar i styringsgruppen for programmet.

Ved årets jordbruksforhandlinger ble bevilgningen til programmet videreført med 6 mill. kroner. Midlene går i stor grad til forsknings-/utredningsprosjekter innenfor fase 1 av programmet. Se over. Etter hvert vil en nå bevege seg over i fase to med formidling av forskningsresultater, kompetanseoverføring, bevisstgjøring og motivering av bønder som hovedaktivitet.

5.10 Husdyrsjukdommer

Fotråte

Seinvinteren 2008 ble det diagnostisert ondartet fotråte i en sauebesetning i Hallingdal. Dette var første gang siden 1948 at denne sjukdommen ble registrert i Norge. Utover våren 2008 nærmest eksploderte det av funn av fotråte i flere fylker, primært i Rogaland/Agder. Det ble ganske fort klart at en her stod overfor en sjukdom som representerte en stor dyrevelferdsmessig utfordring for saueholdet i Norge samtidig som den ville kunne komme til å medføre et stort inntektstap for saueprodusentene dersom den ikke ble brakt under kontroll. Fotråte forårsakes av en anaerob bakterie som angriper levende klauvceller hos primært småfe (også storfe) og bryter disse ned.

Næringa var tidlig ute med å ta tak i problemet, både for å behandle dyr som allerede var smittet og for å hindre at smitten skulle spre seg til nye besetninger. Veterinær-/tilsynsmyndighetene var til å begynne med noe mer tilbakeholdne med å gå inn i dette, men etter at næringen fikk etablert en forståelse for behovet om å gå tungt inn i bekjempelsen av denne sjukdommen også hos politisk ledelse i Landbruks- og matdepartementet, ble det fart i arbeidet.

Det ble fort klart at det måtte gjennomføres et betydelig arbeid for å kartlegge forekomsten av sjukdommen og at denne kartleggingen måtte starte umiddelbart i de deler av landet der utbruddene var hyppigst forekommende. Norsk Bonde- og Småbrukarlag bidro aktivt til at de nødvendige midler til dette arbeidet ble skaffet til veie høsten 2008. Det skjedde gjennom en omdisponering av midler over jordbruksavtalen samt et økt trekk i omsetningsavgift på saue- og lammekjøtt, i alt vel 18 mill. kroner.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er representert i styringsgruppen for Fotråteprosjektet som driftes av Animalia. Alle relevante aktører innenfor norsk småfehold, slakterisiden, foredlingssiden, Mattilsynet, Veterinærinstituttet, landbruksforvaltningen osv. er medlemmer i styringsgruppen.

Prosjektet har primært bestått i å skaffe en oversikt over utbredelsen av sjukdomssmitte gjennom snuing og undersøkelse av livdyr og slaktedyr, utvikle og gi råd om bekjemping av smitte bl.a. gjennom fotbading av sauen, restriksjoner mht. beiteslipp, livdyrhandel osv. og dessuten initiert forskning på bakterien og hvordan denne opptrer og virker i ulike miljøer.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag bidro igjen til at prosjektet ble tildelt nye midler i årets jordbruksforhandlinger, og deltar for øvrig aktivt i styringsgruppen for prosjektet.

Blåtunge-virus

Vinteren 2009 ble det konstatert funn av antistoffer mot Blåtunge i blodet hos noen dyr i noen få storfebesetninger (mjølkekyr) i Agder/Telemark. Det innebærer at disse dyrene har blitt smittet av den knottarten som så langt ikke er funnet så langt nord som i Norge, men som i fjor medførte at smitten ble brakt til Danmark og Sverige. Blåtunge er en fryktet dyresjukdom nedover i Europa som går på både småfe og storfe og som fører til opphovninger i luftveger/fordøyelsessystemet, nedsatt matlyst, redusert produksjon/tilvekst og i verste fall død.

Blåtunge har tidligere ikke vært ansett som en reell trussel for dyreholdet i Norge fordi knotten som fungerer som smittespreder eller såkalt vektor, bare har vært funnet i Sør-Europa. Klimaendringene med stadig mildere vintre har medført at utbredelsesområdet for knotten har gått stadig lenger nordover og det ble allerede for noen år siden klart at Danmark før eller siden ville bli rammet. Veterinærmyndighetene har antatt at sjansen for at Blåtungesmitten skulle bre seg til Norge var forholdsvis liten. Denne vurderingen måtte revideres da det i fjor også ble konstatert at smitten var i svenske storfebesetninger.

Med bakgrunn i det som skjedde i Sverige satte Mattilsynet i verk et overvåkingsprogram med prøvetaking av tankmjølk fra mjølkekubesetninger i Østfold/sentrale Østlandsområdet/Sørlandsfylkene fordi det var her en mente at en evt. smitte fra Sverige først ville kunne komme. Det var dette overvåkingsprogrammet som avslørte smitten i Agder og som bekreftet smitten gjennom blodprøver fra disse dyrene. Det er i denne sammenheng viktig å presisere at det ikke er funnet klinisk sjuke dyr i Norge, smitten er kun påvist gjennom funn av antistoffer i blodet. Det som imidlertid er like klart er at disse dyrene må være smittet av knott i Norge, hvilket betyr at denne sviknotten også kan leve i Norge, i det minste i deler av året.

Hele næringen, inkludert tilsyns- og veterinærmyndighetene, har tatt utfordringen med å begrense/bekjempe smittespredningen på alvor. Det ble ført intense diskusjoner omkring opprettelse av ulike soner rundt de forskjellige funnstedene og der husdyrholdet ble pålagt ulike former for restriksjoner på livdyrhandel, bruk av fellesbeiter i mjølkesamdrifter, bruk av utmarksbeite osv. alt etter hvor langt unna en var/er de ulike funnene. I tillegg ble det også ført en debatt om hvorvidt en skulle sette i gang et omfattende vaksineringsprosjekt mot Blåtunge for å forhindre utbrudd sommeren 2009 (og evt. seinere). Basert på de beste råd som veterinærmyndighetene kunne gi omkring bekjempelse av Blåtunge i Norge bestemt landbruks- og matministeren ikke å sette i gang vaksineringsprosjekt mot Blåtunge i Norge i 2009, en beslutning som Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet.

En del sommersamdrifter i mjølkeproduksjon ble rammet av vedtaket om ikke å flytte dyr vekk fra den enkelte eiendommen i sommermånedene. Dette påførte disse besetningene økte kostnader som Norsk Bonde- og Småbrukarlag bidro til at det ble gitt en viss kompensasjon for gjennom omdisponeringer av midler over jordbruksavtalen.

5.11 Sentrale høringer i perioden

5.11.1 Endringer i Omsetningsloven

1. Omsetningsrådets størrelse og sammensetning

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet en reduksjon i antall medlemmer fra 19 til 11 medlemmer og med et fortsatt flertall fra jordbruket i Omsetningsrådet.

2. Omsetningsrådets arbeidsutvalg

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet forslaget om å fjerne den lovregulerte ordningen med et arbeidsutvalg, men var åpen for at dersom rådet sjøl finner det hensiktsmessig, så kan et eget arbeidsutvalg videreføres innenfor rådet.

3. Delegering av myndighet i visse saker

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet forslaget om å delegere myndighet til SLF i saker av ikke-prinsipiell karakter.

4. Tilsynsutvalget

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet forslaget om å avvikle tilsynsutvalget. En støttet ikke forslaget om at oppgaven med å oppnevne revisor for rådets virksomhet skulle overlates til Landbruks- og matdepartementet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag mente og mener at denne oppgaven fortsatt burde ligge til Omsetningsrådet.

5. Omgjøringsadgangen

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet forslaget om å presisere hjemmelen som gir departementet anledning til å gjøre om på vedtak i Omsetningsrådet der forvaltningsloven ikke gjelder.

5.11.2 Endringer i friluftsløven

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at allemannsretten til fri ferdsel i utmark har stor støtte blant hele befolkningen. Generelt vil en også hevde at tilgjengeligheten for allmennheten til utmark i Norge er svært god og de aller fleste brukere av utmark i Norge møter ingen eller svært få begrensninger mht. å kunne bevege seg fritt. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil advare mot å konstruere opp en situasjonsbeskrivelse som går ut på at den generelle allemannsretten er under et så sterkt press at det må betydelige lovendringer til for å kunne sikre denne retten. Generelle innskjerpinger i lovverket til fordel for allmennheten på bekostning av grunneierens muligheter for drift og utvikling av egen eiendom vil kunne virke mot sin hensikt og heller svekke enn styrke allemannsrettens solide forankring i den norske folkesjela.

På den annen side er en også klar over at tilgjengeligheten i noen områder er redusert på en måte som ikke er akseptabel og som er klare brudd på allemannsretten i utmark. Dette gjelder

først og fremst i strandsonen i populære områder med forholdsvis tett bebyggelse av hytter og andre installasjoner. I slike områder er det nødvendig å gi kommunale myndigheter hjemmel til å kunne regulere områder/åpne opp for fri gjennomgang for folk flest. Denne reguleringen må sjølsagt også ta i betraktning at det faktisk er privat eiendomsrett i Norge.

§ 1 Oppheving av forbud mot ferdsel i plantefelt

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet ikke forslaget om at det generelle forbudet mot ferdsel i plantefelt burde oppheves.

§ 3 Fri ferdsel til hest og på sykkel over vegstreknings som ligger i innmark

Norsk Bonde- og Småbrukarlag gikk i mot at det skal være tillatt med fri ferdsel til hest og på sykkel langs veger som ligger i innmark.

Veger som ligger i innmark vil i stor grad enten være veger som ender på gardstunet eller være driftsveger for bruken av gardens arealer. Det kan ikke aksepteres at det skal være lov til å sykle eller ri over/gjennom gardstunet for å komme til bakenforliggende arealer. Når det gjelder private driftsveger må disse kunne brukes av eier på en slik måte at eier ikke skal være nødt til å ta hensyn til annen ferdsel enn gående. Driftsvegene brukes i større og større grad til tunge maskiner, noe som vil kunne utgjøre en sikkerhetsrisiko for evt. andre brukere og spesielt for hest og rytter.

Det vil også være slik at eier av garden kan ha behov for å stenge driftsveger midlertidig f. eks. ved beiting med husdyr, tømmertransport, framføring av vatningsanlegg osv. Det kan ikke være slik at noen med loven i hånd skal kunne kreve vegen åpnet for egen bruk og på en slik måte at det hindrer den alminnelige gardsdrifta.

§ 9 Fjerning av forbudet mot å telte nærmere enn 150 meter fra bebodd hus eller hytte

Norsk Bonde- og Småbrukarlag gikk i mot å fjerne dette forbudet. En kan ikke se at det å opprettholde et slikt forbud vil virke begrensende på muligheten for å overnatte i telt i utmark.

5.11.3 Om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning

I juni 2008 sendte Landbruksdepartementet ut på høring ”endring i forskrift om seter og tilleggsjord i Statsallmenning”.

Forslaga til endring er grunna i råd fra ei arbeidsgruppe nedsett av departementet i 2006, som hadde til oppgave å vurdere rammene for utøving av bruksretter i statsallmenninger, under dette fjellova si føresegn om at bruksrettene skal kunne nyttast i samsvar med rasjonell bruk og etter tida og tilhøva. Arbeidsgruppa besto av medlemmer frå Fjellstyresambandet, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norske Reindriftsamers Landsforbund, Norsk allmenningsforbund, Statskog SF og Statens landbruksforvaltning. Endringene skal gi større rom for næringsutvikling i statsallmenningane.

Flertallet i gruppa (alle unntatt Statskog SF) uttalte at ”allmenningsbruken ikke er bundet til de tradisjonelle bruksmåtene som det kan føres bevis for”, og at for eksempel utvisning av tilleggsjord derfor må anerkjennast som ein bruksrett. Gruppa viste til følgjande bruksformer

som no må akseptertast som ein del av bruksrettane (sitat):

- utvisning av tilleggsjord til oppdyrking eller kultivering til beite og inngjerding
- oppføring av gjødselkum
- oppføring av fellesfjøs
- utnytting av vannkraft i liten skala til produksjon av strøm til dekning av dei bruksberettigede sitt jordbruksmessige behov
- oppføring av gjetarbu
- matforedlingsmuligheter på seter
- turisme/gardskule med seteroppald
- natthamning.

Fleirtalet i gruppa ville generelt at det blir opna for at bruksrettane kan bli endra etter kvart som behov melder seg. Av gruppas fleirtal slutta representanten frå Statens landbruksforvaltning seg ikkje til at oppføring av fellesfjøs og utnytting av vasskraft er ein bruksrett.

Departementet sine vurderingar i høyringsnotatet.

“Arbeidsgruppa arbeidde med sin rapport parallelt med at einskilde endringar i forskrifta var på høyring i 2006. Nokre av råda frå arbeidsgruppa blei følgde opp i samband med endringane i forskrifta i 2007. Fleirtalet sine forslag knytt til omdisponering av seterhus med sikte på moglegheiter for foredling av mat på seter og omdisponering av seterhus til opplegg med turisme/gardskule med seteroppald blei såleis tatt inn ved endringa i forskrifta i mars 2007. Departementet sine vurderingar ut over dette og hovudtrekk i oppfølging av den nemnde rapporten er omtala nedafor.

Gjetarbu, natthamning, utvising av areal til kultivering av beite og inngjerding m.m. Departementet følgjer opp fleirtalsforslaga knytt til tilgang til oppføring av gjetarbu, areal til oppføring av gjødselkum, natthamning, og utvising av areal til kultivering av beite og inngjerding i høyringa, og knyt dette til bruksretten i statsallmenningane.

Utvising av areal som berre skal nyttast til beite blir behandla av fjellstyret etter føresegnene om beite. Inngjerding av beite for å førebyggje t. d. rovdyrskadar er etter departementet si vurdering ei form for grunndisponering som normalt vil krevje løyve frå m. a. Statskog som grunneigar. Statskog må leggje stor vekt på fjellstyret si tilråding og skal ikkje ta noka grunnavgift for slike løyve.

Reglane føreset ut over dette at det som blir utvist blir teke i bruk. Departementet er kjend med at det i enkelte høve kan oppstå ein diskusjon om det tilviste er i bruk eller ikkje, jf. §§ 5 og 9. Departementet meiner det må vere opp til fjellstyret å vurdere dette og har ikkje laga detaljerte reglar på dette punktet.

Tilleggsjord; Departementet gjer merksam på at det i denne høyringa er lagt til grunn at tilleggsjord er jord som blir nytta til produksjon av for som blir hausta og frakta bort frå arealet.

Forslaget frå fleirtalet i arbeidsgruppa om at tilleggsjord er ein bruksrett føreset etter departementet si vurdering ei lovendring. Departementet sitt syn er at når ein eigar av eit bruk med allmenningsrett ønskjer å utvide sitt produksjonsareal kan det utvisast eit areal dersom dette ikkje reduserer beitearealet for dei andre med allmenningsrett. Ein slik eksklusiv rett til å disponere over eit avgrensa areal er historisk og juridisk sett ikkje ein bruksrett. Dette går etter departementet sitt syn fram av både lovtekstane og forarbeida til fjelloven. Departementet syner også til lovproposisjonen om allmenningslovene frå 1992 (Ot. prp. nr. 37 (1991-92) der det heilt utvitydig er sagt i kommentarane til den tilsvarande føresegna for bygdeallmenningar:

”Som det fremgår av ordlyden i første og annet ledd er utvisning av dyrkingsjord og kulturbeite noe som ikke kan kreves i kraft av bruksrett i allmenningen, men som det kan søkes om og hvor de nærmere vilkår fastsettes i avtale”.

Vasskraft; Forslaget frå fleirtalet knytt til utnytting av vasskraft føreset etter departementet si vurdering også ei lovendring. I fjellova av 1975, § 12, som omhandlar grunndisponeringstiltak, blei det eksplisitt teke inn at tiltak – under dette tiltak som gjeld vassdrag - berre kan skje når det ikkje medfører vesentleg skade for nokon som har bruksrett. Rettstilstanden er at utnytting av vasskrafta i ein statsallmenning er ein ressurs som staten som grunneigar rår over. Den enkelte med bruksrett har ikkje nokon eksklusiv rett til å utnytte vasskraft. Tilsvarende gjeld i bygdeallmenningane der vasskrafta blir forvalta av allmenningsstyret på vegne av alle dei som har bruksrett. Departementet finn derfor ikkje å kunne legge til grunn at tiltak i vassdrag som til dømes kraftutbygging er ein bruksrett.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin vurdering

Seterforskrifta ble sist endra i mars 2007, jf. rundskriv M-3/2007. Da ble det gjort enkelte endringer i omgrep, en del språklige endringer og flere viktige endringer i merknadene om praktiseringa av forskrifta. Dette omfatta m.a. lemping på kravet til mjølkeproduksjon på seter, at det skal kunne utvisest seter der det ligg til rette for ein kombinasjon av jordbruksmessig og småskala turistmessig utnytting av seter i statsallmenning, og at det normalt bør bli gitt tillatelse til ombygging/ominnreieing av bygninger det ikke lenger er bruk for til seterformål, slik at desse kan tene hovudbruket på annen måte.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter disse endringane, og mener dette er gode eksempler på det dynamiske elementet i ”tida og tilhøva”.

Landbruket i allmenningsbygdene står overfor store utfordringer. Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener det er mulig å møte disse utfordringene med en mer dynamisk holdning til de rammer lovverket setter til utvikling av bruksrett, gjennom å gi rom for etablering av ny bruksutøvelse. Dette er helt sentralt. Verdien av bruksrettene vil bli mindre etter hvert som de tradisjonelle bruksformene blir mindre aktuelle. Hele poenget med lovgivers formulering om at bruksrettene skulle utvikle seg med ”tida og tilhøva” var nettopp at de bruksberettigede skulle – som fra gammelt av – kunne utnytte ressursene i statsallmenningene i tråd med de behov de til enhver tid har. Helt presist har arbeidsgruppa flertall beskrevet dette slik:

”Med formuleringen ”til kvar tid” i fjellovens § 2 er det sagt på en tydelig måte at allmenningsbruken ikke er bundet til de tradisjonelle bruksformene som det kan føres bevis for. Har man først allmenningsrett, omfatter den rett til slik benyttelse av allmenningen som eiendommens jordbruksmessige behov og aktuelle driftsmåte gjør naturlig.”

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter flertallet i arbeidsgruppa på dette punktet.

Nytt navn på forskriften.

Forskriften som er på høring heter, ”Forskrift om seter og tilleggsjord m.m i statsallmenning”. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil foreslå at forskriften får nytt navn: ”Jordbrukstilknyttede bruksretter i statsallmenningen”. Med en slik navneendring vil en signalisere en romsligere definisjon av bruksretten. Hva som skal være utviklinga av bruksretten, tida og tilhøva, vil være det som offentlige myndigheter til en hver tid definerer som jordbruk/jordbrukstilknyttede næring.

Konkrete forslag

Av arbeidsgruppas forslag er det 3 helt vesentlige forslag som departementet ikke følger opp. Dette er:

- utvisning av tilleggsjord til oppdyrking eller kultivering til beite og inngjerding
- oppføring av fellesfjøs
- utnytting av vannkraft i liten skala til produksjon av strøm til dekning av dei bruksberettigede sitt jordbruksmessige behov

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber departementet slå fast at tilleggsjord, fellesfjøs og vannkraft til dekning av jordbruksmessige behov er bruksretter.

Gjeterbu, natthamning, kultivering av beite, gjødselkum og inngjerding

Det er positivt at departementet følger opp flertallet i arbeidsgruppa når det gjelder oppføring av gjeterbu, areal til oppføring av gjødselkum, natthamning, utvisning av areal til kultivering av beite og inngjerding.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil understreke den vanskelige situasjonen som jordbruket i mange allmenningsbygder er i. Det er et stort behov for utvidelse av næringsgrunnlaget samt en bedre tilrettelegging for bruk av lokale ressurser. En modernisering av bruksrettene er et viktig virkemiddel for å oppnå dette. Dette vil også være en del av innholdet Landbruks- og matdepartementets sin næringsutviklingsstrategi.

I mai 2009 hadde NBS sammen med flere organisasjoner et møte i LMD hvor saken ble etterlyst. Til tross for at høringsfristen var 1. november 2008, har Landbruks- og Matdepartementet ennå ikke fastsatt de nye forskriftene.

5.11.4 Forslag til endring i viltloven og rovviltforskriften

I juni 2008 sendte Miljøverndepartementet ut på høring endringer i Viltloven og rovviltforskriftene knyttet til nødverge. I høringssvaret fra NBS het det:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er positive til at dagens nødvergebestemmelse tas opp til revisjon. Etter vår mening må en revisjon av nødvergebestemmelsen bidra til å klargjøre dyreeiers rett til å beskytte husdyr og hund, og revisjonen må bidra til et lavere konfliktnivå. Det er også viktig at revisjonen har allmenn tilslutning.

I regjeringens Soria Moria erklæring heter det: *”at nødvergeparagrafen i viltloven skal presiseres for å klargjøre dyreeiers rett til å beskytte husdyr og hunder mot angrep.*

I forbindelse med behandling av St.meld. nr. 15 (2003-2004) “Rovvilt i norsk natur” uttalte Stortingets Energi- og miljøkomite.

”Komiteen mener livskvalitet og bosetning og næringsutvikling i distriktene må tas hensyn til ved forvaltningen av rovdyrene. Forvaltningen må etter komiteens syn gjennomføres på en måte som skaper tillit mellom lokalbefolkningen og regionale og sentrale myndigheter”.

Nødvergebestemmelsen

Miljøverndepartementet foreslår et nytt tredje ledd til § 11 i Viltloven,

Jerv og gaupe kan felles av eier, eller noen som opptrer på eierens vegne, for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på bufe eller tamrein når det er sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted og det ikke er mulig å avverge faren på annen rimelig måte. Bjørn kan felles på samme vilkår, dersom det nasjonale/regionale bestandsmålet for bjørn er nådd.

Rovdyrforskriften foreslås endret til:

§ 13a. Felling av vilt til forsvar av bufe og tamrein

For felling av vilt til forsvar av bufe og tamrein gjelder viltloven § 11. I tillegg kan eieren, eller noen som opptrer på eierens vegne, felle rovdyr som befinner seg i innhegnet område når det er sannsynlighetsovervekt for at rovdyret der vil angripe produksjonsdyr i landbruket eller hund. Det er et vilkår at innhegningen tilfredsstiller kravene til rovdyrsikre gjerder fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Miljøverndepartementet kan bestemme at fellingsadgangen etter dette ledd ikke skal gjelde for spesielt truede arter eller spesielt truede bestander av enkelte arter. Direktoratet for naturforvaltning skal kunngjøre hvorvidt det nasjonale, ev. regionale bestandsmålet for bjørn er nådd, jf. viltloven § 11 tredje ledd. Ved vurderingen av om vilkårene for felling av bjørn etter § 11 tredje ledd er oppfylt, skal Direktoratets kunngjøring legges til grunn.

Det er beklagelig at Miljøverndepartementet med disse forslagene verken følger opp intensjonen i Soria Moria erklæringen eller merknaden fra Energi- og miljøkomiteen, ref. ovenfor. Det Norsk Bonde- og Småbrukarlag imidlertid reagerer sterkest på er at departementet bringer inn bestandsmål som en helt avgjørende faktor for utøvelse av nødvergebestemmelsen.

Ved dyrevelferdsmeldingen og småfeforskriften er dyreeiers ansvar og plikter ovenfor egne dyr klargjort. For en dyreeier vil en nødvergesituasjon ikke være relatert til type rovdyr og bestandssituasjonen til arten, men til selve situasjonen. Når det gjelder ulv foreslås det ingen endring, selv om bestandssituasjonen er svært uklar.

Vi tolker Miljøverndepartementets forslag slik at nødvergebestemmelsen for ulv ikke skal være relatert til bestandsmålet. Dette er selvfølgelig med på å undergrave troverdigheten og den konfliktdempende effekten til hele forslaget.

Miljøverndepartementets forslag bærer alle tydelige kjennetegn på ”et dårlig kompromiss”. Begrepet ”sannsynlighetsovervekt” egner seg nok for prosedering i en rettssal, men ikke som presisering for å klargjøre dyreeiers rett til å beskytte husdyr og hund mot angrep.

Konklusjon § 11

Norsk Bonde- og Småbrukarlag foreslår følgende formulering i andre ledd.

“På samme måte kan eieren eller noen som opptrer på eierens vegne, felle vilt under fare for angrep på husdyr, tamrein og under direkte angrep på hund.”

Felling av rovdyr i innhegnet område

Departementet fremmer følgende forslag til endring i viltloven § 11:

“I tillegg kan eieren, eller noen som opptrer på eierens vegne, felle rovdyr som befinner seg i innhegnet område når det er sannsynlighetsovervekt for at rovdyret der vil angripe produksjonsdyr i landbruket eller hund. Det er et vilkår at innhegningen tilfredsstiller kravene til rovdyrsikre gjerder fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning. Miljøverndepartementet kan bestemme at fellingsadgangen etter dette ledd ikke skal gjelde for spesielt truede arter eller spesielt truede bestander av enkelte arter”.

Departementets begrunnelse for forslaget er å redusere omfanget av rovviltskader.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter ikke departementets krav om “rovdyrsikre gjerder”, og foreslår at dette strykes. Rovdyr som er innenfor innhengnet område representerer en like stor fare for tap enten gjerdet er såkalt “rovdyrsikkert” eller ikke.

Hund

Departementet går mot å utvide nødvergebestemmelsen til også omfatte hund, og har bl.a. denne argumentasjonen.

“I tillegg vil departementet fremheve at en åpning for nødverge i forhold til jakthund vil kunne medføre en betydelig risiko for misbruk av bestemmelsen. Halsende hund i ulverevir tiltrekker seg ulvens oppmerksomhet. Under dekke av nødverge kan en hund i prinsippet benyttes som "åte" for å felle ulv. En halsende hund vil derfor kunne være en særdeles effektiv "jaktform" for å ta ut ulv”.

Denne type utsagn er stigmatiserende og er selvfølgelig ikke konfliktdepende. Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt forslag til formulering m.h.t. hund er referert ovenfor.

5.11.5 NOU 2007:13 Den nye sameretten

I februar 2008 sendte Justisdepartementet ut NOU 2007:13, den nye sameretten”, ut på høring. I NBS sitt hørings svar het det bl.a:

I utvalgets mandat framgår at utvalget skal søke å finne fram til lovforslag som kan virke konfliktdepende. Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) mener dette er viktig. Utvalgets forslag til endringer i reindriftsloven, har utløst stort engasjement særlig i vårt fylkeslag i Finnmark. Når det gjelder endringene i Reindriftsloven har dette fylkeslaget en egen uttalelse. Forholdene er også omtalt i denne uttalelsen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter fullt ut uttalelsen fra Norges Bondelag om ” *Nærmere om lovfesting og gjenoppretting av landbruket rettigheter*”, på side 8,9 og 10 i deres uttalelse.

Kommentar til de enkelte forslagene

Forvaltningsordninger:

Flertallet (ni medlemmer) foreslår å overføre statsgrunnen i Nordland og Troms, som utgjør vel 30 000 km², til regionalt eierskap ved Hålogalandsallmenningen. Det nye eierorganets

styre skal ha seks medlemmer, to oppnevnt av Sametinget, to av Nordland fylkesting og to av Troms fylkesting. Eierrådigheten vil være begrenset av hensyn til de som har bruksrettigheter på Hålogalandsallmenningens grunn.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslaget.

Forvaltningen av rettighetene til blant annet bufebeite, jakt, fangst, fiske og uttak av trevirke, foreslås lagt til inntil seks regionale utmarksstyrer. Disse skal ha representanter fra reindriften, jordbruket og jakt-, fiske- og friluftinteressene. Utmarksstyrene skal oppnevnes kommunalt, men vil ha en uavhengig stilling både i forhold til kommunene og Hålogalandsallmenningen. Styrene skal ha minst sju medlemmer, men hver kommune i regionen skal ha minst ett styremedlem. Antall styremedlemmer kan dermed variere fra region til region, men styret skal alltid ha minst to representanter for reindriften og to for jordbruket. Har styret flere enn sju medlemmer, utvides antall reindrifts- og jordbruksrepresentanter slik at disse rettighetshavergruppene til sammen har flertall i styret. Dersom det i regionen finnes bruksrettshavere til annen utmarks- utnyttelse, skal også disse ha plass i styret, hvor også allmenne jakt-, fiske- og friluftinteresser skal være representert.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslaget

Fjelloven i Sør-Norge

”Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter Utvalgsflertallets forslag om at fjelloven videreføres i Sør-Norge. NBS er enig i flertallets forslag til endringer i fjelloven, og mener forslagene vil styrke fjelloven og fjellovsystemet i statsallmenningene i Sør-Norge over tid.

Endringer i reindriftsloven

Jordbruket i Nord-Norge er preget av en kraftig omstrukturering og avskalling. Finnmark hadde en nedgang i antall melkebruk på over 10 % i 2007/ 2008. Samtidig har reindriftnæringen hatt en kraftig vekst. I ”Forslag til ny distriktsmelding i Finnmark” fra 1994 og ”Ressursregnskap for reindriftnæringen”, januar 2008 fremgår det at reinmengden i Finnmark har økt fra 87 000 i 1975 til 177 328 1.4.2007. Reindriftnæringen er i Finnmark ikke en utsatt næring slik jordbruket er det. For å sikre jordbruksdrift må jordbrukets rettigheter styrkes. Reindriftsloven styrker ensidig reindriftnæringens rettigheter og dette medfører at jordbrukets rettigheter svekkes tilsvarende. Et eksempel er innføring av full erstatningsrett til reindriftnæring ved blant annet nydyrking. Etter Landbruks og Matdepartementets vurdering er hele Finnmark reinbeiteområde. (*utdelt notat fra LMD på møte med Norsk Bonde og Småbrukarlag 7.1.09*) Erstatningsrett til en annen næring er en dramatisk endring for jordbruket i fylket da gårdbrukerne alltid har drevet sin drift i det som de har sett på som sine jordbruksområder. Reindrift i jordbruksnære områder har vært en tålt bruk og det er lokalbefolkningen som ut fra sin bruk har rettighetene i bygdeallmenningene.

Reindriftsloven bør ikke endres slik Samerettsutvalget foreslår det

- Blant annet når det gjelder opphevelse av fredningsbestemmelsene i § 19 da fredningssonene har vist seg konfliktforebyggende der reieneierne gjeteplikt har vært fulgt opp. I sommer (2008) har det vært store konflikter i Alta mellom reieneiere og gårdbrukere som følge av at reieneierne ønsker å bruke jordbruksområdene i Alta som reinbeite.
- Ikke endre tradisjonelle flytteleier til nødvendige. Endringene betyr at reieneierne kan flytte hvor som helst hvor rein kan ferdes noe som kan skape store problemer for jordbruksdrift.

- Ikke endre § 23 om motorferdsel da dette vil medføre at kretsen av de som kan kjøre i utmark blir langt større enn i dag.
- Ikke endre § 24 om gjerder og anlegg da reindriftsutøvere kan la midlertidige gjerder og anlegg bli stående uten godkjenning. Det er åpenbart at dette vil medføre en økt mengde gjerdeanlegg som vil være til hinder for jordbrukets bruk av beiteområder.
- Ikke endre § 25 om brensel og trevirke da dette gir reieneierne adgang til å vederlagsfritt ta ut brensel og trevirke også til bolig på privat grunn i ” det samiske reinbeiteområdet” dersom denne grunnen noen gang har tilhørt staten. I Finnmark er Statens umatrikulerte grunn overført til Finnmarkseiendommen og Finnmarkskommisjonen er i gang med å kartlegge rettigheter i Finnmark.
- Ikke endre § 63 om utnytting av eiendom i reinbeiteområde da endringene vil virke urimelig begrensende for en jordbrukers adgang til å disponere sine areal til beste for sin virksomhet. Mens reindrifta etter loven har fått en rekke rettigheter i reinbeiteområdene, får en jordbruker gjennom denne bestemmelsen store begrensninger i sine muligheter på sin grunn. De endringene som fremmes forsterker dette bildet. Det er uakseptabelt at den enkelte siida skal varsles og at den enkelte siida skal kunne forsinke nødvendige tiltak i andre næringer. § 63 bør heller endres slik at den ikke blir så begrensende for andre næringer slik at det blir lettere å skape arbeidsplasser i distriktene.
- Ikke endre § 67 og 68 dersom det ikke samtidig inntas bestemmelser som understreker og klargjør gjeteplikten og ansvar for skjerpet tilsyn med rein når denne oppholder seg i nærheten av jordbruksområder og andre områder som er utsatt for ulovelig reinbeiting. Småbrukarlaget ser det som meget uheldig at solidaritetsansvaret svekkes i en situasjon hvor reintallet ikke er kommet under kontroll og ser det som bekymringsfullt at rettigheter og hensyn til andre næringer svekkes i reindrifftsloven.
- Ikke endre lovverket som ”likestillt” reindriffts erstatningsansvar med jordbruket. SR 2 foreslår at reindrifta skal være fritatt for objektivt erstatningsansvar dersom det ikke er satt opp gjerde som freder mot reinbeite. Dette innebærer at reieneier ikke trenger å overholde sin gjeteplikt da det blir gårdbrukeren sitt ansvar å sette opp kostbare og reinsikre gjerder for å beskytte sin innmark mot reinbeite. Dette vil medføre en stor økonomisk belastning for den enkelte gårdbrukere.
- Ikke endre § 69 da nåværende bestemmelsene gir grunneier mulighet til å få avgjort med skjønn om utgifter til gjerdeanlegg også kan utlignes på reieneier.

Oppsummering:

Endringene i reindrifftsloven styrker reindriffts rettigheter uten at jordbrukets rettigheter styrkes tilsvarende. I endringene i reindrifftsloven vil reindrifta legge sterke føringer for jordbrukets utvikling. Jordbrukets utviklings- muligheter blir sterkt begrenset. Reindrifftsloven bør derfor ikke endres slik Samerettsutvalget 2 foreslår det. Det bør heller utredes hvordan rettighetene som er fratatt bygdefolk i gjennom hyppige endringene i reindrifftsloven kan tilbakeføres.

5.11.6 Kommunenes rapporteringsplikt i saker etter jordloven og konsesjonsloven.

I september 2008 sendte Landbruksdepartementet denne saken på høring. I NBS sitt høringssvar het det bl.a.:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag gir sin fulle støtte til forslaget fra departementet om å innføre en hjemmel som gir fylkesmannen adgang til å pålegge kommunene å fortløpende oversende avgjørelser i saker etter jordloven og konsesjonsloven.

Etter Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin vurdering er det viktig at denne hjemmel blir vedtatt og praktisert, slik at den "ulikhet" med hensyn til praktisering som finnes i dag kan minimaliseres.

6 Organisasjonsarbeid

6.1 Informasjonsarbeid

Organisasjonens hjemmeside er www.smabrukarlaget.no. Dette er i dag en svært viktig kanal for formidling av nyheter og politiske standpunkt. Hjemmesidene gir i tillegg til formidling av nyheter også god mulighet til å systematisere arbeidet med viktige saker som blant annet jordbruksforhandlingene.

Etter en lang prosess med å finne en ny hjemmesideleverandør som kunne tilby en tilfredsstillende løsning til en overkommelig pris ble de nye hjemmesidene endelig publisert 2. mars 2009.

Sidene som ble lansert representerer et ”kvantesprang” i både funksjonalitet, design og brukervennlighet i forhold til de gamle internettsidene. Et eksempel på nyhetsarbeidet i 2009 er rovviltdebatten som fant sted på Finnskogen. Her var kombinasjonene av bilder fra arrangementet og det påfølgende styremøtet, sammen med lenker til avisoppslag et godt eksempel på en informasjonsstrøm som vi opplever at medlemmer og andre besøkende på våre nye nettsider setter stor pris på.

Den nye plattformen omfatter hele organisasjonene og har gjort jobben med å redigere egne sider for fylkeslagene langt enklere. De aller fleste fylkeslag i organisasjonen har nå nye sider på plass. Målsetningen er at alle skal være på plass i løpet av 2009.

De nye hjemmesidene har også et eget intranett integrert i løsningen. Dette er interne, passordbeskyttede sider som tillitsvalgte og medlemmer kan logge inn på. Her finnes et eget debattforum, kalender, beskjeder, relevante dokumenter m.m.

De nye hjemmesidene åpner også for en helt annen verden i forhold til bruk av digitale medier. Her er ”tabloid” formatet utviklingsmessig sett korrekt i fokus. Bruk av store illustrerende bilder gjør sidene mer attraktive og enklere å lese. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har også gått til innkjøp av et digitalt HD (høyoppløslig) videokamera. Arbeidet med å tilrettelegge for bruk av videoopptak er dermed i full gang.

Alle fylkeslag har tilgang til e-post og internett, og alle i styret er oppe på nettet. Informasjonsskrivet Nett.no sendes til alle lokallagsledere, fylkesledere, fylkessekretærer og styremedlemmer i fylkeslagene samt styret. Nett.no kan en abonnere på, og det kan lastes ned fra våre hjemmesider. Ved siden av hjemmesidene og Bonde og Småbruker, er Nett.no den viktigste informasjonskanalen ut til de tillitsvalgte. Nett.no har kommet ut med 6 nr. i årsmøteperioden.

Som en følge av avtalen med Norsk Landbrukssamvirke har styret, fylkesledere og sekretærer tilgang til intranettet til Landbrukssamvirke.

Ved siden av pressemeldinger er direktekontakt mot journalister den mest brukte arbeidsmåten for å formidle nyheter fra organisasjonen. I tillegg har styret vært aktive med å skrive leserinnlegg og kronikker i årsmeldingsperioden. Prosjektene **www.gardsbruk.no** og **Grønt Spatak** har hatt mange oppslag både i sentrale og regionale media.

6.2 Kvinneutvalget

Kvinneutvalget består av:

Ilona Drivdal, leder, Hilde Mellum, Eli Smedsland og styrets representant Bjørn Lothe; etter hans død ble Vegard Vigdenes valgt inn som styrets representant. Vararepresentanter er Yvonne Tonnaer og Kathrin Christin Hoffmann Aslaksby.

Møter:

Vi hadde planleggingsmøte i kvinneutvalget 30. april og kontakt per e-post. Ilona deltok dessuten på representantskapsmøtene 25.3. og 8.6., i møter med Internasjonalt Utvalg i NBS og på seminarer arrangert av Fokuskvinner. Kvinneutvalget har tok utover dette kontakt med andre organisasjoner som Utviklingsfondet, Jenter i Skogbruket og Fokus for alliansebygging omkring matsuverenitet.

Saker:

- Yvonne Tonnaer har et forslag til endringer i vedtektene, nemlig at kvinneutvalget skulle bli representert i styret i NBS.
- Yvonne Tonnaer planlegger å delta i et forskningsprosjekt sammen med Bygdekvinnelaget og forskere som går ut på å undersøke likestillingen i fordeling av midler fra Innovasjon Norge; Det skal intervjues kvinner som har fått avslag, og det skal undersøkes hvorfor, og om det er en tendens til kjønnsdiskriminering her.
- Som planlagt sammen med Internasjonalt utvalg og i samarbeid med Hedmark BS holder kvinneutvalget seminar om: ”Kvinner, miljø og matkrise i et nord- sør perspektiv”. Invitert er bl.a. bidragsyttere fra Utviklingsfondet, Fokus, Vennskap Nord Sør oa. Meningen med seminaret er: å gjøre våre ideer om viktigheten av landbruket og maten i verden bedre kjent utad, å fremme samarbeidet med Via Campesina og å fremme en dialog med andre norske og internasjonale kvinne-, bistands- og miljøorganisasjoner. Til dette fikk vi tildelt 20.000 kroner søkte midler fra Fokus og dessuten midler fra Hege-fondet.
- Kvinneutvalget prøver også, i samarbeid med Jenter i Skogbruket, å påvirke Fokuskvinner til å ta opp klima, miljø og matsuverenitet som et eget program. I skrivende stund arbeider vi også med prosjektsøknad til Fokus, for å samarbeide med Green Belt Movement om treplanting og matsuverenitet.

6.3 Ungdomsarbeid

Ungdomsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i årsmeldingsperioden bestått av Rakel Nystabakk og Georg Smedsland, samt Veronika Holmli Green som leder fram til 15. mars da Manuella Køvener tok over ledervervet. Styrekontakt har vært Ole Jacob Christensen. Kontaktperson i sekretariatet har vært Kjell Johan Buraas.

Ungdomsutvalget har i årsmøteperioden hatt to fysiske møter i tillegg til tre telefonmøter. Blant sakene som har vært behandlet eller diskutert er:

- Innspill i jordbruksforhandlingene
- Profilerings av ungdomsutvalget og ungdom i organisasjonen vår
- Ungdomscamp i Malmø september 2008
- Ungdomsseminaret i Oslo mars 2009

På ungdomscampen i Malmø 16.-21. september 2008 deltok tre ungdommer fra NBS. Erfaringene fra leiren var ikke bare positive.

Ungdomsseminaret 14. og 15. mars 2009 hadde elleve deltakere. Eiendomsoverdragelse i landbruket og organisasjonsarbeid var blant temaene. Seminardeltakerne virket svært godt fornøyd og ønsket at ungdomsseminar skulle være et årlig foretak i NBS.

Landsmøtet 2008 vedtok at Ungdomsutvalget skal ha tale- og forslagsrett på representantskapsmøter og landsmøter.

Ungdomsutvalget hadde ansvaret for lotteriet på landsmøtet 2008.

6.4 Hagebruksutvalget

Det har i det siste året ikkje vore stor aktivitet i hagebruksutvalet. Dels skuldast dette at tidlegare styremedlem Bjørn Lothe lett kunne bera fram synspunkt frå næringa til landsstyret, og dels at det ikkje vart krav om store endringar innan næringa frå avtalepartane. Likevel vil me minna om at det er trong for å passa på at einskilde grupperingar innan fruktsektoren ikkje får fritt spelerom når det gjeld endringar av tilskotsreglar ma. Landslaget har her ei oppgåve i å syta for at viktige møte og dokument kjem vidare til dei det gjeld.

Eit viktig problem som fruktnæringa truleg må ta stilling til, er evt nedgradering av insektet Eplebladgallmygg, som gjer skade på lauvverk hjå eple. Dette insektet står på A-lista over skadegjerarar, men finnst no i Noreg, og det er ikkje råd å vinna ein ”utryddingskrig”. Insektet gjer kun skade på lauvverk på eple, og kan bekjempast i planteskular. Dersom dette insektet ikkje vert gradert ned til B-lista, vert resultatet at mange planteskular må gje opp produksjonen av frukttre. I Hardanger er dette insektet no vanleg, det er eit tidsspørsmål før td Austlandet også har denne skadegjeraren. Insektet kan lett bekjempast i planteskule, slik at treprodusentane ikkje leverer frå seg planter med insektsmitte. Insektet har tidlegare funnest i Telemark. Det er viktig at Norsk Bonde- og Småbrukarlag er merksame på dette problemet, og deltek i diskusjonen om korleis næringa kan handsama situasjonen. Me må ikkje koma i ein situasjon der fruktnæringa kun kan kjøpa importplanter, eller at evt norske produsentar får ein tilnærma monopolsituasjon avdi dei enno ikkje har insektet.

Ved oppstarten til neste års jordbrukstingingar, vert det viktig at deler av fruktnæringa ikkje greier å framtinga endringar i tilskotssystemet for fruktprodusentar som gjev fordeler til dei store, medan mindre fruktprodusentar ikkje får auke. Av alle fruktprodusentar i landet, er det kun eit fåtal som leverer mengder over td. 50 tonn. Dei fleste store er plassert på Austlandet, og ofte nær marknaden. Dette må ein hugse på.

Det hadde vore ein stor føremun om landslaget kunne setja opp eit lite reisebudsjett for hagebruksutvalet, storleik 2.000-4.000 kroner.

6.5 Hesteutvalget

Grunnet sykdom i årsmeldingsperioden har det ikke vært aktivitet i utvalget.

6.6 Styrets arbeid med strategi- og arbeidsplan

Innledning

Styret har også det siste året videreført den vedtatte strategi- og arbeidsplanen for organisasjonen.

Det har vært lagt vekt på å få til en plan som både sier noe om organisasjonens hovedsatsingsområder og de mer konkrete underarbeidsområdene med tilhørende strategier. Til de enkelte strategiene hører konkrete tiltak som ikke er vist i oppstillingen som følger under.

Hovedsatsingsområder

Politikk og samfunn

Mål:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal engasjere seg på alle områder som har betydning for bonden sine økonomiske, sosiale, og kulturelle levekår og arbeide for en nasjonal landbrukspolitikk som møter de globale miljø- og klimautfordringene.

Strategi 1 Arbeide for bedre økonomi i jordbruket og bedre utnytting og bevaring av landbrukets og bygdenes ressurser

Denne strategien inneholder tiltak som jordbruksforhandlinger, arbeid med jordvern, rovviltforvaltning, næringsutvikling osv.

Strategi 2 Arbeide tett opp mot Regjering, alle folkevalgte nivå og offentlig forvaltning for å sikre innflytelse og medvirkning samt en revidering av gjeldende nasjonale landbrukspolitikk

Systematisk kontakt med politisk ledelse i flere departementer og mot viktige komiteer på Stortinget. I år har det vært et spesielt fokus gjennom prosjektet Valg 09.

Strategi 3 Bidra til at regjeringens målsetting om 15 prosent økologisk produksjon og forbruk blir realisert

Prosjektet Økt Økologisk

Strategi 4 Arbeide med klima- og miljøspørsmål

Landbrukets energi- og klimautvalg, eget internt klimautvalg, deltakelse i styringen av tiltaksprogrammet over jordbruksavtalen, arbeid med klimameldingen fra landbruks- og matdepartementet.

Strategi 5 Styrke vårt internasjonale engasjement
Medlem i Via Campesina og ECVC, reorganisering av internasjonalt utvalg.

Kommunikasjon og samarbeid

Mål:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal målbære sin politikk på en engasjerende og truverdig måte

Strategi 1 Arbeide for å tydeliggjøre politikk og verdigrunnlag

Utvikle en egen mediestrategi, revidering av prinsipp-programmet, lansering av ny hjemmeside

Strategi 2 Styrke samhandlingen mellom de forskjellige nivåene i organisasjonen

Fysiske møter, telefonmøter

Strategi 3 Utnytte samarbeidende organisasjoner i framføring av politisk argumentasjon

Samhandling med andre organisasjoner med samme verdi- og politikkgrunnlag

Organisasjon og økonomi

Mål:

Norsk Bonde- Småbrukarlag skal framstå som en attraktiv organisasjon for bønder og alle som er opptatt av landbruk og matproduksjon.

Strategi 1 Styrke økonomien i laget

Fokus på verving, søke prosjektmidler

Strategi 2 Motivere til økt innsats i organisasjonsarbeidet

Arrangere møter av faglig og politisk karakter, økonomisk støtte til arrangement på fylkes- og lokalplan

Strategi 3 En løpende og kritisk gjennomgang av arbeidsoppgaver, prioriteringer og organisering i hele organisasjonen

Strategi 4 Drive en effektiv og god forvaltning av medlemsregister og medlemskontakt

Nytt medlemsregister

Strategi 5 Kartlegging av ”ressursene” i organisasjonen

Ressursdatabase

Strategi 6 NBS 2013

Strategi 7 Utvikle strategier for et godt arbeidsmiljø i hele organisasjonen

Ferdigstille internkontrollen, plan for etter- og videreutdanning, medarbeidersamtaler
Strategi- og arbeidsplanen blir lagt fram for styret til behandling to ganger i året og justert fortløpende dersom det er behov for det. Det er primært de mer konkrete tiltakene under hver strategi som blir justerte. Strategiene ligger fast over lenger tid.

Arbeidet med strategi- og arbeidsplanen er noe av et viktigste arbeidet som styret gjør gjennom året. Styret har i løpet av året nedsatt et eget utvalg som skal bidra spesielt i denne sammenheng. Utvalget har fått frist med å komme med en tilbakemelding til styret innen landsmøtet 2009.

6.7 Ny sentral advokatavtale

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i løpet av året inngått en rammeavtale med advokatfirmaet Hjort DA i Oslo om ny sentral advokatavtale for organisasjonens medlemmer og for organisasjonen sjøl.

Hjort DA vil innen rammen av avtalen sikre at Norsk Bonde- og Småbrukarlag og dets medlemmer får tilgang til de juridiske tjenester og annen relevant assistanse fra Hjort som Norsk Bonde- og Småbrukarlag og organisasjonens medlemmer har behov for.

Kontaktperson hos Hjort vil være advokat og partner Halvard Leirvik. Andre advokater og advokatfullmektiger hos Hjort vil også brukes i arbeidet på de ulike oppdragene slik at avtalens formål blir ivarettatt på en god måte. Avtalen har en varighet på to år. Partene vil en gang i året gjennomføre et eget møte for evaluere samarbeidet.

Hjort er i likhet med andre advokatfirmaer pålagt å undersøke om det foreligger interessekonflikt i hver enkelt sak, og tar derfor forbehold om at det ikke kan ytes juridisk bistand dersom det avdekkes en interessekonflikt.

Hjorts salærer beregnes i slike saker med utgangspunkt i medgått tid og timepriser som varierer ut fra kompetanse- og erfaringsnivået til den advokaten som har hatt saken. Salæret vil kunne bli lavere enn antall registrerte timer på oppdraget skulle tilsi basert på en totalvurdering av oppdragets kompleksitet og intensitet, verdier, resultat og avtalens formål.

I saker der oppdragsgiver er et medlem i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, vil Hjort ikke fakturere for den første halvtimen av arbeid som påløper fra Hjorts side. Dette gjelder uavhengig av sakstype. Formålet med førstekonsultasjonen vil være, om mulig, å klargjøre hvorvidt medlemmet har en sak som juridisk bør eller kan forfølges. Førstekonsultasjonen bør fortrinnsvis gjennomføres pr. telefon/e-post, men kan også gjennomføres ved frammøte hos Hjort.

Det videre arbeidet fra Hjort i slike saker vil bli fakturert med utgangspunkt i de ordinære timesatser som Hjort benytter for ulike typer oppdrag. Hjort forplikter seg imidlertid til å innrømme Småbrukarlagets medlemmer en avtalebestemt rabatt sammenlignet med den timesats som Hjort normalt ville ha lagt til grunn.

Hjort vil ved starten av hvert oppdrag utarbeide en skriftlig oppdragsbekreftelse til klienten der det skal fremgå hva oppdraget omfatter og hvilke timesatser som gjelder for oppdraget.

Avtalen gjelder fra tidspunktet for signering og to år fram i tid. Partene står fritt til å fremforhandle en ny avtale etter avtalens opphørstidspunkt.

6.8 Samarbeidsavtale med Dekar

Avtalen etablerer et samarbeid mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag og firmaet DEKAR as. Gjennom samarbeidet skal medlemmene i NBS få tilgang til eiendomsjuridiske tjenester som DEKAR as tilbyr.

Samarbeidet innebærer bl.a.:

- Medlemmene gis gratis første konsultasjon, oppad begrenset til 1 time.
- Medlemsrabatt på 10 % i forhold til de enhver tid gjeldende timepriser.
- DEKAR as kan brukes som forelesere i medlemsmøter, kurs o.l. i regi av NBS, både sentralt og lokalt. DEKAR as skal videre, etter ønske fra NBS, bidra med inntil 2 årlige fagartikler i aktuelle tidsskift o.l. som NBS bruker ut mot sine medlemmer (medlemsblad, nyhetsmail o.l.).
- DEKAR as kan brukes som rådgiver i høringssaker/-uttalelser. Den kostnadmessige delen avtales i hvert tilfelle.

Foreligger forhold som medfører at DEKAR as ikke kan, eller bør påta seg oppdrag, plikter DEKAR as snarest å gjøre NBS oppmerksom på dette. Avtalen varer i 3 år.

6.9 Rådgivning i forsikring, økonomi, pensjon med mer

Svein Løken, Oppland, er engasjert i deltidsstilling for å svare på spørsmål fra medlemmene på disse områdene. Tilbudet er en del av samarbeidsavtalen med Gjensidige forsikring.

Løken er tilgjengelig på e-post og telefon. Han har fast kontortid to dager i uken, men får også mange henvendelser utenom disse tidene. De fleste tar direkte kontakt med ham, men noen blir formidlet via sekretariatet i Oslo.

Løken har sin faste spalte i Bonde- og Småbruker hvor bl.a. en del spørsmål som er tatt opp fra medlemmer, blir omtalt. Han får også en del henvendelser i etterkant, med bakgrunn i det som blir omtalt i Bonde- og Småbruker. Mange kjenner seg igjen i det som blir skrevet, og vil ha ytterligere informasjon.

Antall henvendelser til Løken fra høsten 2008 til våren 2009 ligger omtrent på samme nivå som året før, ca 120. Mange henvendelser kan avklares raskt, mens andre må arbeides mer med.

Løken sitter i det sentrale samarbeidsutvalget med Gjensidige, og dette er både nyttig og nødvendig for å være oppdatert på det som skjer på forsikringsområdet.

6.10 Forsikringssamarbeid

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i flere år hatt forsikringssamarbeid med Gjensidige. Vår nåværende avtale går ut 2009.

Gjennom avtalen får medlemmene i NBS rabatt på forsikring i Gjensidige. De som har en eller to forsikringer, får 14 %. De som har tre eller flere, får 20 % rabatt. På personforsikringer har vi også noe rabatt.

I tillegg til rabatt på forsikringer for medlemmene, får NBS en årlig kompensasjon fra Gjensidige for arbeidet med forsikringsrelaterte spørsmål. Inkludert her er støtte til egen rådgiver i forsikring, økonomi med mer. Det avsettes en egen bevilgning på kr 100 000 til skadeforebyggende tiltak. Denne deles mellom lokallag, fylkeslag og landslag, og er avsatt til dekning av møtekostnader. Lokal- og fylkeslag som har møte der forsikring er tema, får en pengesum pr møte. John Petter Løvstad er kontaktperson i sekretariatet for midlene.

Som et ledd i samarbeidet med Gjensidige, er det opprettet et kontaktutvalg og samarbeidsutvalg på landsplan. Det er også samarbeidsutvalg i regionene.

Samarbeidsutvalget på landsplan har hatt tre møter i perioden oktober 2008 til september 2009. For Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitter Anne Lise Aass, Svein Løken og John Petter Løvstad i utvalget.

Kontaktutvalget har hatt et møte sist år. Der møter leder og generalsekretær for NBS.

I forbindelse med landsmøtet i Stjørdal høsten 2008 var det forsikringssamling for fylkesledere, sekretærer m.fl. Hovedtema var ny forsikringsavtale.

I og med at nåværende avtale går ut 31.12.09 har mye av arbeidet i samarbeidsutvalget i 2009 bestått i drøfting av fremtidig avtale. Denne vil være klar til signering høsten 2009. Den nye avtalen vil inneholde ytterligere medlemsfordeler og vil bli lansert i forbindelse med landsmøtet høsten 2009.

Gjennom samarbeidsavtalen med Gjensidige får medlemmene i Norsk Bonde- og Småbrukarlag betydelige rabatter i sine forsikringer. NBS kan også ha innvirkning på Gjensidiges produkter, skadeforebyggende arbeid m.m.

6.11 Solidaritetsfondet for Småbrukere

Styret for fondet består av:

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Helene Skogli, Oppland

Olav Randen, Buskerud

Terje Holen, Oppland

Geir Grosberg, Oppland (leder)

Fondet har bevilget midler til tre saker i løpet av perioden. Pr. 1. september er fondskapitalen 82.000 kroner.

Fondstyret har det siste året hatt flere henvendelser om bistand i beitesaker. Vi har i den grad vi har hatt ressurser til det, prøvd å bistå i disse sakene. Dessverre har disse sakene ofte kommet så langt i en rettsprosess, at det har vært begrenset hvilke muligheter vi har hatt til å yte bistand. Rådet må være; havner noen i tvister, så søk råd på et tidlig stadium i prosessen. Når dommen har falt, er det som oftest for sent.

Det har det siste året vært lite tilsig av midler til fondet. Til høsten vil det bli organisert en landsdekkende innsamlingsaksjon til fondet. Drivkraft her er Småbrukarlagets spesialrådgiver, Åge Hovengen. Vi oppfordrer medlemmer, lokal og fylkeslag til å bidra i denne aksjonen.

Selv om dette har vært et stille år for fondet, er det ting som tyder på at det ikke blir slik framover. Vi ser en tendens til at kampen om beiterettighetene tilspisser seg i takt med annen bruk av utmark, og sviktende gjerdehold over det ganske land. I denne kampen trengs det både menneskelige og økonomiske ressurser.

Vi ser også at det fortsatt er mennesker som blir utsatt for overgrep fra myndigheter og privatpersoner. Så langt det er råd, må også fondet bistå disse i en vanskelig situasjon.

6.12 Studiearbeid

Den lokale kursaktiviteten har stor betydning for Norsk Bonde- og Småbrukarlag, både for organisasjonen som helhet og for det enkelte medlem. Gjennom vårt medlemskap i Studieforbundet Natur og Miljø får vi muligheten til å kvalitetssikre denne aktiviteten. Forutsetningen for kurstilskudd er at det foreligger en godkjent studieplan som beskriver innhold og arbeidsmåter for opplæringen.

For å få tilskudd må kurset være på minst 12 timer med minimum 5 deltakere over 14 år. Tilskuddssatsene fastsettes årlig, og for 2008 og 2009 har satsene variert fra kr 75 til kr 60 pr. studietime. Maksimal utbetaling pr. kurs er kr 3.000. I 2008 fordelte Studieforbundet kr 123.239 til ulike lag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, en meget stor oppgang fra året før. 633 kursdeltakere gjennomførte til sammen 1828 kurstimer på 98 kurs.

Kursaktiviteten har gått litt ned igjen i 2009 med 73 avsluttede kurs første halvår. Den mest brukte studieplanen har vært "Foran jordbruksforhandlingene". Nest flest kurs har det vært om "Dyrevelferd hos storfe". Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i perioden laget en studieplan: Foran jordbruksforhandlingene 2009, Det rødgrønne ettermæle.

6.13 Familien Lies fond til fremje av småbruk

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag er fondsstyre i Th. Eriksen Lies fond til fremje av småbruk. Styret har vedtatt at det ikke kan deles ut fondsmidler om kapitalen er under 500 000 kroner. Fondsstyrer er Ole-Jacob Christensen

I 2008 tildelte styret Alf Pedersen fra Troms 20.000 kroner.

Styrets beslutning om å tildeling grunnes ut fra at Alf Pedersen ønsker å skjøtte kulturlandskapet og sikre gården for til eget bruk. Driften er allsidig og han tar godt vare på de ressurser han råder over.

6.14 Samarbeid med Norsk Landbrukssamvirke

Avtalen med Norsk Landbrukssamvirke består av to avtaler. Den første avtalen har som formål å sikre en samordning av/samarbeid om viktige saker som Norsk Bonde- og Småbrukarlag og samvirkeorganisasjonene arbeider med. Avtalen gir Norsk Bonde- og Småbrukarlag representasjon i styret og rådet for Norsk Landbrukssamvirke mens Norsk Landbrukssamvirke er representert i representantskapet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Avtalen sikrer dessuten Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltakelse i de faglig/politiske arbeidsgruppene som drives i regi av Norsk Landbrukssamvirke. Dette gjelder rådgivende utvalg næringspolitikk, rådgivende utvalg kommunikasjon, landbrukets risikogruppe, og rådgivende utvalg for forskningsbasert innovasjon. Dette gir oss innsikt og kompetanse på mange viktige områder som vi ellers ville brukt mye tid og energi på å skaffe oss.

Den andre avtalen er utformet med tanke på å forankre et regionalt samarbeid om viktige saker gjennom utvikling av samarbeidsnettverk og møtearenaer mellom samvirket, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Denne avtalen sikrer Norsk Bonde- og Småbrukarlag et visst økonomisk bidrag som skal gi organisasjonen mulighet til å delta i dette samarbeidet. For 2009 vil bidraget være 458.000 kroner.

7 Internasjonalt arbeid

7.1 Internasjonalt utvalg

NBS er medlem av den internasjonale småbrukerbevegelsen La Via Campesina.

På utvalgsmøte den 6. februar 2008 ble det foreslått endringer i sammensetningen av Internasjonalt utvalg (IU). Leder Ingeborg Tangeraas trakk seg som leder og det samme gjorde medlemmene Berge Furre og Inger Dag etter mange år i utvalget. Alle tre ønsket imidlertid å fortsette som uavhengige ressurspersoner.

Styret i NBS godkjente i sitt møte 9. mars utvalgets forslag til ny sammensetning. Den nye sammensetning består av Stein Brubæk (leder), Marit Jordal (nestleder), Ole Jacob Christensen, Anne Røde, Ilona Drivdal, Ann Merete Furuberg og Hans Steinar Staaland. Berge Furre, Inger Dag og Ingeborg Tangeraas ble godkjent som ressurspersoner for utvalget.

IU har hatt 6 møter (fysisk/tlf). 4 av de ble avholdt i første halvår mellom 1.7.08 og 31.12.08. 2 ble avholdt i siste halvår mellom 1.1.09 og 30.6.09

Tidl. leder Ingeborg Tangeraas har i løpet av arbeidsåret vært representert på en rekke arrangement: Via Campesina sine møter i Madrid 7.-13. september 2008, NBS sitt internasjonale landsmøteseminar 31. oktober 08 og FN sitt klimatoppmøte i Poznan, Polen 5.-10. desember 2008. I januar 2009 besøkte hun det Cubanske småbrukarlaget ANAP i Havana, hun deltok også på samarbeidsmøte med Friends of the Earth International og World Woman March i Amsterdam 17-21 april 09. Tangeraas møtte i den europeiske koordinasjonskomiteen 25.-26. mai 09 og representerte Via Campesina i forbindelse med det alternative G8-møtet på Sardinia, Italia 1.-6. juli 09.

Tangeraas deltok også på verdenskonferansen i La Via Campesina i Maputo, Mosambik fra 19.-23. oktober 2008 sammen med Anne Røde og Marit Jordal. NBS stilte med sterke kandidater til internasjonale verv, og disse representerer organisasjonen de neste fire årene:

- Stein Brubæk i arbeidskomiteen for matsuverenitet
- Ann Merete Furuberg i komiteen for bærekraftig småskalalandbruk
- Anne Røde i komiteen for menneskerettigheter

I tillegg er Marit Jordal medlem av koordinasjonskomiteen i Via Campesina Europa. Ingeborg Tangeraas er ferdig med sin 4-årige valgperiode i Via Campesina sin internasjonale koordinasjonskomité, og er valgt som fast vara i perioden 2008-2012.

Stein Brubæk har deltatt på internasjonal konferanse om Matsuverenitet i Paris 8.-9. januar 2009 samt en konferanse om internasjonal finansiering av prosjekter i Bilbao, 3.-4. juni 2009. Brubæk har også laget en uttale som fordømmer angrepet på kontorene til vår samarbeidsorganisasjon "National Front Against the Coup" i Honduras.

IU har arbeidet med en konferanse om Matvaresikkerhet på verdens matvaredag den 16. oktober 2009. IU deltar også med innledere på Workshop om Kvinner, miljø og matkrise i et nord-sør perspektiv den 19. september 2009.

Flere av utvalgsmedlemmene har hatt innlegg om internasjonalt arbeid.

ECVC/CPE

Det europeiske nettverk CPE ble oppløst i 2008. Den nye organisasjonen som erstatter CPE ble stiftet i Madrid 27.6.2008 og heter European Coordination Via Campesina, forkortet til ECVC. Administrasjon i ECVC består av 4 ansatte og kontoret ligger i Brussel. Styret består av 6 bønder fra ulike land og organisasjoner. NBS har en representant i styret, Marit Jordal, som ble valgt inn for 2 år. Hun har deltatt på styremøter og på en mobilisering i Frankrike i forbindelse med et ministermøte ang. EU's landbrukspolitikk. NBS's deltakelse i styret i ECVC ligger ikke inn under NBS eller IU sine budsjett.

De største utfordringer for ECVC har i 2009 bestått i å utfordre de nye delegatene til Europaparlamentet. I tillegg har melkekrisen i Europa vært et viktig arbeidsområde. ECVC arbeider også for å mobilisere til de viktige møtearenaene hvor premisser legges for landbruk i Europa.

IU hadde et årsbudsjett på kr. 30.000 som var oppbrukt før det nyvalgte utvalget kunne starte med sitt arbeid. Uten et realistisk budsjett og manglende samhandling med styret og administrasjonen kan IU vanskelig fungere. Det må være et tankekors at man helst må ha sitt arbeid utenfor landbruket med permisjonsrettigheter for å delta i utvalgsarbeide før man kan ha råd til å ha tillitsverv i Norsk Bonde- og Småbrukarlag som ikke har vedtatt godtgjøring. Flere av medlemmene har også internasjonale oppgaver i regi av andre fora i organisasjonen. En samordning av internasjonalt arbeidet har derfor vært vanskelig.

IU har store ambisjoner om internasjonalt engasjement, samt gode forslag til prosjektplaner, men mangler en koordinerende innstans som har kompetanse på samarbeidspartnere og finansieringsmuligheter.

8 Prosjekter

8.1 Slipp oss til – ungdom inn i landbruket 2008-2009

Prosjektet ”Slipp oss til – ungdom inn i landbruket” ble startet i 1998 som et samarbeid mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bygdeungdomslag og Natur og Ungdom. Målet har hele tiden vært å øke rekrutteringen til landbruket, bidra til miljøvennlig matproduksjon og styrke bosetningen i distriktene.

Gardsbruk.no

Nettsiden Gardsbruk.no er en sentral del av prosjektet, og er blitt den viktigste møteplassen for kjøp, salg og utleie av gårdsbruk i Norge. I løpet av våren 2009 har nettsiden fått en massiv oppussing, og det har blitt satset på videreutvikling og modernisering av sidene. Vi har valgt å gi sidene en ny fasade og et nytt uttrykk gjennom designet, blant annet for å nå en enda større målgruppe. Det har vært spesielt viktig at de nye sidene skal være mer appellerende til målgruppen vår som er ungdom, men som samtidig ikke frastøter oss våre eldre besøkende og brukere.

Økt brukervennlighet av sidene har også stått i fokus, og det er nå lettere for selgere å selv kunne legge ut egne annonser med bilder. En forenkling av den tekniske platformen frigjør mer arbeidskraft i forhold til at man ikke i like stor grad må bevilge tid til vedlikehold av nettsiden. Man kan nå i større grad fokusere på å formidle budskapet om viktigheten av å få ledige gårdsbruk ut for salg. For eksempel ved større fokus på å få ut nyheter og informasjon om prosjektet og landbruk i seg selv. Ved siden av dette kan også prosjektleder i større grad fokusere på forankring av nye prosjekter i forhold til kartlegging av ledige bruk i kommunene og i våre egne fylkeslag.

Den nye nettsiden har også en ny funksjon, som gjør det mulig for interessenter å legge inn ”ønskes kjøpt”-annonser på nettsiden, hvilket gjør kommunikasjonen mellom kjøper og selger enklere.

Gardsbruk.no har hatt stigende besøkstall siden starten, og har i dag mellom 20.000 og 30.000 besøkende hver måned. Omkring 130 gårdsbruk er til enhver tid annonsert på siden. Vi har sett en liten nedgang det siste året i forhold til utlagte annonser. Vi anser finanskrisen som en mulig årsak til den lille nedgangen. På grunn av urolig marked, venter folk med kjøp og salg av eiendom. Det er en forholdsvis rask omsetning av gårdene som legges ut på Gardsbruk.no og annonsørene melder om stor interesse på grunn av nettsiden.

Det ble sendt ut 170 eksemplarer av håndboken ”Bruk for deg” som ble bestilt av enkeltpersoner gjennom nettsiden Gardsbruk.no. Det er også sendt ut gratis eksemplarer av heftet ”Bruk mulighetene” til forskjellige kommuner som jobber med bosettingsprosjekter.

Arbeid med å få ledige gårdsbruk ut for salg

Prosjektet arbeider også aktivt for at kommuner skal kartlegge ledige gårdsbruk og arbeide for å få dem ut for salg. Arbeidet som ble startet opp i Møre og Romsdal, Nordland, Sør-Trøndelag, Vest-Agder, Rogaland og Oppland høsten 2005 er videreført. I løpet av våren 2009 har det også blitt startet opp prosjekt i Hordaland. Prosjektkoordinatorne i de forskjellige fylkene jobber for å vise kommunenes muligheter i å sette i gang småbruksprosjekt, og de

bidrar i kommunenes arbeid med å omsette gardsbruk. Mange kommuner ser potensialet i slike prosjekter og har satt i gang med arbeidet.

Media:

Prosjektleder har gjennom året prøvd å få til mediaoppmerksomhet rundt prosjektet. I oktober 2008 skreiv avisen Nationen en sak om Jan Erik Kjær fra Oslo som fant drømmegården etter tjue år. Dette gjorde han gjennom nettsiden vår, gardsbruk.no. Det har også blitt trykket flere leserinnlegg i perioden. Ved siden av dette har også flere av fylkeskoordinatorerne har fått oppslag lokalt om arbeidet med å få ledige gardsbruk ut for salg.

Økonomi:

Arbeidet i prosjektet 2008-2009 er finansiert med tilskudd fra Landbruks- og matdepartementet og Innovasjon Norge, samt annonsører på Gardsbruk.no. Målet er å sikre at dette blir faste inntekstposter i prosjektet.

Ansatte i prosjektet:

Sentral prosjektleder:

Ola Skaalvik Elvevold (01.01.08 – 01.01.09)

Malin Jacob (01.01.09 – d.d)

Prosjektkoordinator i fylkene:

Rogaland: Jørgen Sørbø

Nordland: Eirin Bjune

Sør- Trøndelag: Tore Horten

Oppland: Katharina Sparstad

Møre og Romsdal: Lars- Olav Tunheim Valsø

Vest-Agder: Ragnar Gulowsen

8.2 Prosjekt ØktØkologisk

Prosjektet er et samarbeid mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Bioforsk Økologisk og har som målsetning å øke interessen for økologisk landbruk blandt medlemmene i NBS. Dette er tenkt som et bidrag til at regjeringens mål om 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2015 og norske bønder generelt skal kunne oppfylles. Prosjektets tidsramme er i utgangspunktet 01.01.07 – 31.12.09 og prosjektets tre hovedmål er:

1. Gjennom økt informasjon og kunnskapsoppbygging bidra til å motivere konvensjonelle bønder til å legge om til økologisk drift.
2. Nettverksbygging mellom økologiske kompetansemiljø og bønder.
3. Økologisk mat på flere fat.

Referansegruppen for prosjekt ØktØkologisk ledes av leder for referansegruppen fram til april Grimm Melø (Vestfold BS). Prosjekt ØktØkologisk har tilbudt støtte til møter i lokal- og fylkeslag der økologisk drift har vært et av temaene. Interessen for dette har dessverre vært mindre enn vi hadde håpet på.

Det har i regi av prosjektet vært skrevet fagartikler med temaer rundt økologisk produksjon i hvert nummer av Bonde- og Småbruker og tre temamøter på fylkesplan.

Prosjektleder sitter i følgende utvalg: Referansegruppen for økoløft, Møtearenaen for økologisk produksjon og forbruk, Regelverksutvalget for økologisk og i referansegruppene for prosjektene "Hvorfor økobønder slutter" og "Økobonden skal lykkes".

8.3 Valg 09

Prosjekt Valg 09 ble finansiert av midler fra Norsk Landbrukssamvirke samt egne midler. Politisk nestleder Merete Furuberg har vært deltidsansatt som prosjektleder. Arbeidet ble bygget opp rundt følgende hovedpilarer:

1. Åpne møter med "førstekandidatene" i regi av fylkeslagene
2. Premissleverandør/overvåking av valgkampen mht tema og vekting
3. "Folkeopplysning" overfor Stortingskandidatene

Prosjektet ble delt opp i flere faser:

- A. Før partilandsmøtene: Å gi innspill til partiprogrammene
- B. På landsmøtene: Å spille inn til landbrukspolitiske innlegg og uttalelser fra landsmøtene
- C: Under valgkampen: Å sette landbrukspolitikk på dagsorden
- D: Etter valget: Å sikre best mulig landbrukspolitisk resultat i den nye Regjeringserklæringen

Landsstyret har fungert som styringsgruppe, og det har vært flere referansegrupper og ulike personer som har fungert som testpersoner for materiell og aktiviteter til de ulike fasene av prosjektperioden.

Før partilandsmøtene plukket prosjektleder ut en til flere personer i hvert politisk parti som ble kontaktet med tanke på å kunne sikre innspill til partiprogrammene, ved siden av at skriftlige innspill ble sendt. De samme personene ble motivert til å holde innlegg samt å foreslå uttalelser fra landsmøtene. Det ble hele perioden sendt stoff til lokale medier. I forbindelse med Senterpartiets landsmøte ble prosjektleder fulgt i ei uke før og under landsmøtet. Det ble også gjort opptakt under fylkesledersamlingen den 25. mars. Opptakene ble satt sammen til en 5 minutters sending under Lørdagsrevyen på NRK 1.

I løpet av våren ble adressene til alle partienes Stortingskandidater samlet inn og spørsmål til en spørreundersøkelse blant Stortingskandidatene ble utviklet.

Det ble arrangert noen møter med fylkeslederne på telefon, og prosjekt Valg 09 ble omtalt under fylkesledersamlingen. Flere forslag til slagord ble fremmet, og et flertall landet på: "Brakk eller Bruk? Folk i arbeid. Jord i hevd"

Fylkene ble oppfordret til å komme med forslag til materiell og arrangement under valgkampen. Det viste seg at det er svært ulike ønsker, og fylkenes behov og "smak" er svært forskjellig. Derfor ble det laget flere "produkter", slik at noe kunne falle i smak og bli brukt.

Det ble produsert egne økologiske T-skjorter med teksten "Brakk eller Bruk?" på ryggen og logoen til Norsk Bonde- og Småbrukarlag og ordene "Folk i arbeid. Jord i hevd" på brystet.

Alle parti-programmene ble analysert. I tillegg til arbeidene fra Landbrukets Utredningskontor laget prosjektleder egne hefter med utdrag av partienes rovviltpolitikk og et hefte med partienes landbrukspolitikk. Heftene ble trykket og delt ut under valgkampen. I tillegg ble disse også sendt til fylkessekretærene for bruk i fylkene.

Det ble laget spørreskjemaer til publikum (velgerne) slik at det ble lettere å stoppe folk i forbindelse med stands eller lignende under valgkampen.

Flyveblad med 3 forskjellige tema ble trykket i A5-format og sendt fylkene. Det samme ble plakater i forskjellige format.

Under hele perioden er det foretatt en mengde møter med Storingskandidatene, dels for å intervju kandidatene og dels for å gi informasjon. Media ble tipset kontinuerlig. Overraskende positiv var interessen fra for eksempel Aftenposten, mens overraskende negativ var den labre interessen fra Nationen. Lettest var det selvfølgelig å få oppslag da statsråder besøkte arrangementene våre.

Store og små aktiviteter ble utført i alle landets fylker: stands, debattmøter, vandring med Storingskandidatene i kulturlandskapet m.m.

Arbeidet med storingskandidatundersøkelsen var tidkrevende, da det viste seg at det ble mye purring. Purringene var på en måte ikke bortkastet, fordi det ga muligheter til samtaler og informasjonsutveksling med kandidatene.

Spørreundersøkelsen ble offentliggjort flere steder i landet. De største oppslagene oppnådde man i Hedmark, idet strategien med hvordan resultatene skulle offentliggjøres, viste seg å være fullt ut effektiv. Det ble 4 dager sammenhengende med jordbrukspolitik, der førstekandidaten for Hedmark AP: justisminister Knut Storberget og prosjektleder ble gjengangere.

Resultatene fra spørreundersøkelsen er verdigfull også etter valget og gir gode muligheter for oppfølging i kommende Stortingsperiode.

Det er umulig å kunne måle effekten av innsatsen i prosjekt Valg 09. Tegneren i Hamar Arbeiderblad laget en flott tegning om hvordan Den lille Bonden og Norge ser ut når det er "Bedre Bruk enn Brakk!"

8.4 Forprosjekt Klima

I februar 2009 ble Silje Lundberg ansatt i 50% stilling for å arbeide med forprosjekt Klima. Forprosjektet var et 3 mnd engasjement. Forprosjektet var et samarbeid mellom Natur og Ungdom, Fagforbundet og NBS. Hovedmålet med forprosjektet er å etablere et 3-årig klimaprojekt med hovedvekt på:

- Systematisering av kunnskap om produksjonsmåter av mat som har negativ/positiv effekt på klima.
- Systematisering av kunnskap om klima og forbrukermønster primært av mat i Norge og internasjonalt.
- Bidra til spredning av kunnskap om sammenhenger mellom matproduksjon, forbrukermønster og klima, nasjonalt og internasjonalt.
- Bidra til debatt om klimaspørsmål i de organisasjoner som er med i prosjektet samt bygge allianser til ”nye” organisasjoner.
- Bli en politisk premissleverandør i klimadebatten knyttet til hele verdikjeden.

Det er ambisjonen at klimaprojektet skal være etablert innen utgangen av 2010.

8.5 Grønt Spå tak

Natur og Ungdom og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har arrangert Grønt Spa'tak siden 1993. Formålet med prosjektet er formidling av sommerjobb til ungdom som er interessert i landbruk, øke kunnskap og samarbeid mellom bønder og miljøvernere, samt stimulere til et mer miljøvennlig jordbruk.

Norske Felleskjøp har vært en sentral samarbeidspartner i prosjektet og dessuten en økonomisk støttespiller vi ikke hadde klart oss uten. I år jobber vi for å inngå en bindende sponsoravtale med Felleskjøpet. Fra 2001 har også Norsk Sæterkultur vært samarbeidspartner, men deltar ikke lenger like aktivt. Prosjektet har i tillegg til midler fra Norske Felleskjøp fått økonomisk støtte fra Direktoratet for Naturforvaltning.

For å realisere visjonen om et miljøvennlig landbruk, trengs det samarbeid. Det er nettopp dette samarbeidet en har fått til gjennom Grønt Spa'tak. Næringa har satt seg sammen med miljøungdommen for å finne løsninger for framtidens jordbruk i Norge.

I 2009 har 42 ungdommer deltatt på Grønt Spa'tak. Dette er en solid økning i antall deltakere i forhold til i fjor. I år har mobiliseringsarbeidet av deltakere vært fokusert på Natur og Ungdoms medlemsmasse. Vi har også fokusert på Folkehøgskoler og fått mange deltakere herfra. Imidlertid er det mange av deltakerne som ikke har bakgrunn fra NU, og potensialet for å få med flere deltakere utenfra er trolig stort. Dette kan utnyttes bedre ved senere gjennomføringer av prosjektet. I mai arrangerte vi et skoleringsseminar for alle Spa'tak-deltakerne med 25 deltakere.

Som i fjor har Grønt Spa'taks politiske budskap vært norsk jordbruk og jordvern. Det faglige fokuset, både på seminaret og i informasjonsmateriellet som ble laget til deltakerne

gjenspeilet dette. Deltakerne har derfor lært om miljøvennlig jordbruk, og hvorfor vi i Norge må ta vare på den matjorda vi har igjen.

Det er et mål å få mye presseoppmerksomhet rundt Grønt Spa'tak, og gjennom all forberedelse av deltakere til oppholdet på gård og seter har vi oppfordret dem til å ta kontakt med sin lokalavis for å få et oppslag. Vi er i all hovedsak fornøyd med årets pressedekning av prosjektet.

Høsten 2009 vil det bli satt ned en ny gruppe for Grønt Spa'tak i regi av Natur og Ungdom. Målet er at denne gruppen av frivillige kan legge et ytterligere politisk grunnlag for Spa'tak. Gjennom arbeidet denne gruppen gjør håper vi å øke deltakerantallet, politisk utbytte og presseomtale.

Eirik Gran har vært prosjektkoordinator for prosjektet. John-Petter Løvstad er prosjektansvarlig i NBS.

9 Bonde og Småbruker

Bonde og Småbruker 1. juli 2008 – 30. juni 2009

Avisa gir fortsatt ut ti nummer per år. I meldingsåret er det gitt ut fire nummer siste halvår 2008 og seks nummer første halvår 2009. I tillegg til vanlige distribusjon til medlemmer og abonnenter er to av avisene sendt ut som landsnummer også dette meldingsåret, nr 8/2008 og nr 4/2009.

Landsnummeret høsten 2008 blei sendt ut på vanlig måte gjennom postens system for uadressert reklame sendt til de gårdbrukere posten har i sitt register. Men fra 2009 har posten avvikla tilbudet om uadressert reklame til gruppa gårdsbruk. Det vil si at vi eventuelt måtte kjøpe adresser av posten og betale vanlig porto for adressert reklame i stedet. Denne endringa hos posten kom overraskende på oss, uten forvarsel. Merkostnaden ville vært omlag 200 000 kroner for et landsnummer. I stedet blei avisa sendt ut til lokale tillitsvalgte som sørger for distribusjon i sitt nærområde. Det er rett å benytte denne anledningen til å takke de tillitsvalgte for deres innsats. Og vi håper at vi ikke i framtida skal gi tillitsvalgte en slik ekstrabelastning. På den andre sida kunne vi glede noen av lokallaga med et lite ekstra økonomisk bidrag på grunn av deres bruk av det landsnummeret til spesielle tiltak for å spre informasjon om organisasjonen og avisa.

Totalt opplag for avisa er fortsatt fallende, men heldigvis ikke med samme hastighet som antall gårdsbruk i landet. Antallet abonnenter på Bonde og Småbruker er økende, men kompenserer likevel ikke for nedgangen i antall medlemmer som får avisa. Om opplaget faller så stiger i hvert fall antall sider per avis. I snitt hadde avisa vel 23 sider per nummer i meldingsåret. Dette er ei økning på to sider i snitt per nummer.

Økonomi

Finanskrisen og annonsesvikt i aviser flest har ikke slått ut på Bonde og Småbruker. Heldigvis, for ryggraden i avisas økonomi er fortsatt annonseinntektene som heller viser ei liten økning. Sikkert takket være god innsats av vår annonseselger i HS Media. Sammen med lagets bidrag på 300 000 kroner i året, og Landbrukssamvirkets knappe 200 000 kroner går avisa som før, omtrent i balanse med fortsatt forsiktig drift. Men det var til og med utgangen av 2008. Med den omlegginga posten har gjort for distribusjonen av våre landsnumre ser utsiktene ut for å være vesentlig dårligere.

Bemanninga

Avisas bemanning er som før med en fast ansatt, Leonid Rødsten, i full stilling som redaktør/journalist.

I tillegg gjør flere i sekretariatet i NBS en viktig jobb for avisa ved å administrere økonomien, abonnementslistene og småannonser samt forefallende arbeid.

Mari Tylden i Target Reklamebyrå står fortsatt for brekking av avisa. Annonsesalget er det HS-Media på Kirkenær som står for. Dette arbeidet er basert på provisjonsbasis og fungerer fortsatt godt med Mia Berg som vår kontaktperson.

Redaksjonelt

Som alltid før er landbrukspolitikken, med jordbruksforhandlingene som et naturlig årlig høydepunkt, det viktigste stoffet i avisa. I tillegg bringer avisa informasjon om alternative driftsformer og reportasjer fra gårdsbruk rundt om i landet.

Faste spalter som "Løkens spalte" er fortsatt populære innslag. Gjennom samarbeid med Bioforsk Økologisk har prosjektet Økt Økologisk ei fast spalte som gir godt faglig påfyll for

de interesserte. Mens vi for de mer lyrisk og humoristisk interesserte har våre stunt, levert av Arne-Martin Dahle, stuntpoet og bonde fra nord.

Økologisk landbruk har vært mye oppmerksomhet i avisa i meldingsperioden. Likeså rovdyrproblematikken og klimadebatten.

Landbrukssamvirke ser ut for å bli angrepet fra mange kanter, også både innefra og utenfra. Konkurransetilsynets angrep på Tine og dårlig økonomi i Nortura er noe av dette. Avisen prøver så godt det er mulig å følge den spennende debatten rundt samvirkets framtid.

Med hjelp fra diverse forskningsinstanser i landet prøver vi også å forsyne leserne med relevant forskningsnytt. Avisen prøver også å følge opp bokmarkedet med relevante bokanmeldelser. Her har styremedlem Ole-Jacob Christensen vært en betydelig bidragsyter også dette meldingsåret. Han har også levert mye WTO-nyheter som før.

Nytt er ”Tre på pallen”, ei spalte som kommer regelmessig fra medlems- og organisasjonskonsulent Kjell Buraas. Dette, sammen med etter hvert flere og flere gode innspill fra lokal- og fylkeslagene, bidrar til ei bedre spredning av informasjon om organisasjonslivet rundt om i landet.

Stofftips fra medlemmer og en rimelig god aktivitet på leserbrevsida bidrar positivt til avisas mulighet for å dekke hele landet og alle interesser.

Trykkeri og distribusjon

På dette området er det små endringer bortsett fra ovennevnte problemer med posten. Avisen har fortsatt trykkeriavtale med Agderposten Trykk A/S i Arendal, og Posten står fortsatt for distribusjonen, i den grad de er i stand til å gjøre jobben. Portoutgiftene øker, men det kan dessverre ikke sies om servicen. Ifølge Postens egne beregninger holder de måla som er stilt til distribusjon. Men dette beregnes etter et gjennomsnitt for landet. Av erfaring veit vi alle at forskjellen mellom by og land er stor. Dette rammer aviser som Bonde og Småbruker spesielt. Og vi må prøve å leve videre med det.

10 Regnskap for laget og avisa

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2008 ble behandlet på styremøte, den 9. mars 2009. Styret fattet følgende vedtak:

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på kr. 12.664.435, driftskostnader på kr. 13.111.999, resultat av finansposter på kr. 448.133 og et årsresultat på kr. 569.

Enstemmig.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2008 ble behandlet på representantskapsmøte den 25. mars 2009. Representantskapet fattet følgende vedtak:

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med, driftsinntekter på kr. 12.664.435, driftskostnader på kr. 13.111.999, resultat av finansposter på kr. 448.133 og et årsresultat på kr. 569.

Enstemmig.

Vedlagt følger regnskap for:

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Bonde og Småbruker
- Noter til regnskapet
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine fond
- Th. S. Eriksens legat
- Revisjonsberetning for 2008 fra Vardens Revisjonskontor

Resultatregnskap Samlet			
DRIFTINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	NOTE	2008	2007
Driftsinntekter m.v.			
Inntekter	(avisen)	1 574 629	1 087 232
Medlemskontingent		7 347 941	7 376 656
Økn. støtte Samvirke	(avisen)	280 000	280 000
Prosjekter	1	1 295 700	1 799 650
Andre inntekter	2	2 166 165	2 122 936
SUM DRIFTSTINNEKTER		12 664 435	12 666 474
Driftskostnader			
Lønnskostnader (laget og avisen)		3 965 576	3 248 808
Driftskostnader		938 916	652 564
Driftskostnader	(avisen)	1 451 295	1 108 720
Kjøp materiell	(laget)	54 505	80 251
Kvinneutvalget	3	18 762	55 294
Ungdomsutvalget		8 390	2 285
Internasjonalt utvalg		32 773	35 981
Tilbakeført til fylkene		3 378 278	3 196 117
Andre kontingenter		48 156	54 213
Tilskudd til avisen		300 000	300 000
Tilsk. Bonde og Småbruker		390 515	329 289
Samlet reisekostnader		961 785	750 917
Bidrag til samarb. Organisasjoner		75 000	68 500
"Gardsbruk.no"		409 758	791 624
"Grønt Reiseliv"		36 106	312 556
"Nord-Sør - Spørsmål"		0	157 457
"Økt Økologisk"		817 096	555 456
"Verdiskapning i landbruket"		0	626 297
"Grønt Spatak"		225 088	201 948
SUM DRIFTSKOSTNADER		13 111 999	12 528 277
DRIFTSRESULTAT		-447 564	138 197
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Aksjeutbytte		408	170
Renteinntekter		447 725	317 967
RESULTAT AV FINANSPOSTER	12	448 133	318 137
ÅRSRESULTAT		569	456 334
OVERFØRINGER			
Overført til Egenkapital		528 859	741 452
Overført fra Egenkapital		-356 334	-1 106 652
Overført fra "Avsetning til fremtidige prosjekter":			
Medlemsregister		-114 567	
Styrets disposisjon		-15 000	-23 294
Opplæring sentralt		-68 320	-150 000
Uravstemming		-125 000	
Styrking av sekretariatet		-92 158	-32 372
Fylkesledersamling i juni		-50 000	
Styrking av Finnmark BS		-30 000	
Interne utvalg		-12 697	
Internasjonalt arbeid		-20 548	-79 452
Overført til "Avsetninger til fremtidige prosjekter":			
Styrke Finnmark BS		30 000	350 000
Fylkesledersamling i juni		50 000	250 000
Interne utvalg		20 000	50 000
Uravstemming		125 000	100 000
Styrets disposisjon		31 334	156 652
Prosjekt 2013		100 000	0
Medlemsregister		0	200 000
SUM DISPONERINGER		569	456 334

Resultatregnskap Laget

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	Note	2008	Budsjett 08	2 007
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter m.v.				
Kontingenter		7 347 941	7 450 000	7 376 656
Salg av matriell		2 285	0	2 717
Prosjekter	1	0	0	0
Kvinneutvalget	3	0	0	12 000
Tilskudd fra Landbr.samvirke		444 000	400 000	433 000
Div innt.	2	1 029 365	1 000 000	1 045 930
SUM DRIFTSINNTEKTER		8 823 591	8 850 000	8 870 303
Driftskostnader				
Lønn fast-ansatte, inkl feriepenger		2 406 419	2 043 000	2 042 272
Honorar,tillitsvalgte, inkl feriepenger		491 649	716 000	620 847
Honorar, næringsdrivende		6 500	0	0
Arb.g.avgift		456 371	416 000	419 209
Pensjons/yrkeskadeforsikring		212 873	160 000	148 867
Andre personalkostnader		56 815	0	14 178
Ovf Prosjektene		-247 619	0	-514 488
Kompetanseutvikling		0	0	-30 434
SUM LØNN		3 383 007	3 335 000	2 700 451
Husleie / strøm		411 395	337 000	370 336
Vedl.hold / rep.		237 513	112 000	224 778
Kontorrekv.		107 088	60 000	70 449
Telefon og porto	4	293 064	200 000	213 668
Andre adm. Kostnader		142 243	145 000	139 050
Revisjon		69 875	60 000	47 750
Ovf til Bonde og Småbruker		-239 315	-183 000	-203 289
Ovf til Prosjektene		-82 947	-50 000	-210 178
SUM ADM. KOSTNADER		938 916	681 000	652 564
MØTER OG REISER		939 560	846 000	735 192
Medlemskontingent		2 314 885	2 302 000	2 259 207
Sekr. Lønn til fylkene		450 000	450 000	340 000
Medlemsverving		36 500	0	0
Annen støtte til fylkene		333 232	505 000	332 711
Målrettet møtevirksomhet		243 661	75 000	264 199
SUM TILBAKEFØRT TIL FYLKENE		3 378 278	3 332 000	3 196 117
Kjøp av matriell		54 505	50 000	80 251
Tilskudd til Bonde og Småbruker		300 000	300 000	300 000
Tilskudd til Bonde og Småbruker		390 515	350 000	329 288
Kontingent ECVC		48 156	50 000	54 213
Ungdomsutvalget	3	8 390	10 000	2 285
Kvinneutvalget	3	18 762	20 000	55 294
Internasjonalt utvalg		32 773	30 000	35 981
Bidrag til samarb. Org.		75 000	60 000	68 500
SUM ANDRE DRIFTSKOSTNADER		928 102	870 000	925 812
SUM DRIFTSKOSTNADER		9 567 861	9 064 000	8 210 136
DRIFTSRESULTAT		-744 270	-214 000	660 166
Nto. Finansinntekter	13	448 132	175 000	318 137
ÅRSOVERSKUDD / UNDERSKUDD	14	-296 138	-39 000	978 303

Resultatregnskap Bonde og Småbruker

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	Note	2 008	Budsj. 2008	2007
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter m.v.				
Annonseinnt., landsnr og vanlig nr.	5	1 472 015	800 000	982 277
Avisabonnement		102 614	120 000	104 955
Andel kontingent fra NBS		300 000	300 000	300 000
Tilskudd fra landbr.samvirke		280 000	320 000	280 000
Tilskudd fra laget	2	390 515	350 000	329 289
SUM DRIFTSINNEKTER		2 545 144	1 890 000	1 996 521
Driftskostnader				
Lønn, honorarer, arb.g.avg, feriep. m.v		431 369	462 000	422 356
Lønn ovf fra laget		151 200	151 000	126 000
Trykking		363 826	250 000	431 933
Provisjon annonsesalg		364 960	235 000	218 211
Setting av avisen		86 140	80 000	0
Kontor og trykksaker		5 137	4 000	7 276
Administrasjonsutg		239 315	199 000	203 289
Telefon		3 333	14 000	4 763
Porto		489 330	400 000	463 353
Reisekostnader		22 225	60 000	15 725
Kontingent / abonnement		10 278	15 000	10 097
Utg.ført inventar og utstyr		5 123	20 000	10 729
Andre kostnader		633	0	0
Kjøp tjenester avisa		0	0	6 300
Ovf. Økt Økologisk		-116 780	0	-54 558
Ovf. VIL		0	0	-67 968
Ovf Grønt reiseliv		0	0	-57 156
Ovf Slipp oss til		0	0	-67 548
SUM DRIFTSKOSTNADER		2 056 089	1 890 000	1 672 802
DRIFTSRESULTAT		489 055	0	323 719
FINANSINNEKTER OG KOSTNADER				
Ekstraordinære utgifter		0	0	0
RESULTAT AV FINANSPOSTER		0	0	0
ÅRSOVERSKUDD / UNDERSKUDD	14	489 055	0	323 719

Balanse Samlet			
Norsk Bonde- og Småbrukarlag			
	Nett	2008	2007
OMLØPSMIDLER			
Kundeforligger	7	140 722	71 020
Andre forligger	8	497 417	920 514
Alasje	10	3 500	2 500
Lisensider	F	6 711 360	6 209 609
SUM OMLØPSMIDLER		7 351 930	7 203 643
SUM EIENDELER			
		7 351 930	7 203 643
GJELD OG EGENKAPITAL			
Egenkapital		4 289 675	4 117 154
Avsetning til beredtelege prosjekter	11	1 727 033	1 908 988
SUM EGENKAPITAL	14	6 016 708	6 026 142
KORTSIKTIG GJELD			
Levnedsgjeld		304 135	303 330
Arrett kortsiktig gjeld	9	206 467	214 460
Gjensidige tekk og øyglifer		321 059	280 543
Pålypse forligger		403 547	375 209
SUM GJELD		1 035 208	1 173 542
SUM EGENKAPITAL OG GJELD			
		7 351 930	7 203 643

Oslo 9. mars 2009.

Ole Anton Tveeg
 Arvid Mentebrunberg
 Bjørn Løkke
 Katharina Sparstad
 Vanda Olsen
 Ole Jacob Christensen
 Håvard Jordal

Noter pr. 31. Desember

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

		2008
Note 1	Prosjekter	
"Gardsbruk.no"	Salg av "Bruk for deg"	20 700
	Annonse salg "Gardsbruk.no"	30 000
	Tilskudd fra Gjensidige	25 000
	Landbruks og Matdepartementet	250 000
	Statens	
Økt Økologisk	Landbruksforvaltning	450 000
	Statens Landbruksforvaltning, oppgjør 08	150 000
Grønt Reiseliv	Innovasjon Norge	100 000
Grønt Spatak /	Norske Felleskjøp	100 000
Beitetilsyn	Dir. for naturforvaltning	170 000
		<u>1 295 700</u>
Note 2	Diverse inntekter	
Laget	Forsikringsprosjekt	994 365
	Salg av Dokkemosen, Eidsvoll	35 000
	Landbrukssamvirke	444 000
	Overført til Bonde og Småbruker	300 000
	Overført til Bonde og Småbruker	390 515
	Salg	
	Matriell	2 285
		<u>2 166 165</u>
Note 3	Kvinneutvalget	
	Inntekter:	
	Tilskudd fra Fokus til Kvinneseminar	17 000
		17 000
	Utgifter:	<u>-35 763</u>
		<u>-18 763</u>
Note 4	Telefon og porto	
Telefon		80 658
Porto		<u>212 406</u>
Telefon og porto laget		<u>293 064</u>

Note 5 Bonde og Småbruker

Det er utgitt 10 nummer av Bonde og Småbruker i 2008. Av dette er 3 stk. såkalte landsnummer og 7 medlemsnummer. Annonseinntekter og trykkekostnader for utsendelse av landsnummerene er ikke skilt ut i egne poster i regnskapet.

Note 6

Av likvide midler utgjør 173 271,00 bunden kapital, som står på egen skattetrekkkonto. Dette dekker skyldig skattetrekk pr. 31/12.

Note 7 Kundefordringer

Kundefordringer	155 722
Delkrederavsetning	-15 000
	<u>140 722</u>

Det er avsatt 15.000 kr. For dekning av usikre fordringer.

Note 8 Andre kortsiktige fordringer

Forskudd lønn	5 000
Jæren BS	1 327
Orkdal BS	1 640
Nedre Gauldal BS	1 450
Nortura	117 600
Tine	120 400
Norske Felleskjøp, Grønt Spatak	100 000
Statens Landbruksforvaltning, "Økt Økologisk"	150 000
	<u>497 417</u>

Note 9 Annen kortsiktig gjeld

Prosjekt 2009	
Klima forprosjekt	50 000
Valg 2009	200 000
Refusjon	145 610
Periodiserte leverandører	-230 888
Tilbakeført fra nedlagte lokallag	18 993
Studietur, økologisk	14 153
Ungdomsutvalget, lotteri LM 2008	9 793
Kortsiktige kreditorer	88 807
	<u>296 467</u>

Note 10 Aksjer

Regnskapsverdi er satt til kr. 2.500, etter laveste prinsippverdi.

Note 11	Avsetning til fremtidige prosjekt			
	1/1-2008	Avsatt	Benyttet	31/12-2008
Uravstemming	0	125000	125 000	0
Fylkesledersamling juni	0	50000	50 000	0
Prosjekt 2013	0	100000		100 000
Finnmark BS	0	30000	30 000	0
Styrets disposisjon	0	31334	15 000	16 334
Avsetning Gardsbruk	60 000			60 000
Styrke Sekretariatet	317 628		92 158	225 470
Org.arbeid/utvikling	250 000			250 000
Internasjonalt Arbeid	20 548		20 548	0
Bonde og Småbruker	156 652			156 652
Kvinneutvalget	24 798			24 798
Generalsekretærens disp	50 000			50 000
Opplæring sentralt	80 661		68 320	12 341
Opplæring desentralt	40 000			40 000
Medlemsregister	579 701		114 567	465 134
Avsatt til Interne utvalg	29 000	20 000,00	12 697	36 303
Avs. Til utredningdprsj. Ny landbr.politikk	100 000			100 000
Avsatt til opplæring/rekruttering	200 000			200 000
	1 908 988	356 334,00	528 290	1 737 032

Note 12	Finansinntekter / kostnader	
Bankgebyrer		-21 412
Renteinntekter		469 136
Aksjeutbytte		408
		<u>448 132</u>

Note 13	Forklaring av årets resultat	
Årets samlede resultat på	569	fordeler seg slik :
Bonde og Småbruker	489 055	
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	-296 138	
Prosjektresultat(underskudd) :		
"Økt Økologisk"	-217 096	
"Gardsbruk.no"	-84 058	
(Overskudd):		
"Grønt Spa'tak"	44 912	
"Grønt Reiseliv"	63 894	
	<u>569</u>	

Note 14	Egenkapital		
	Egenkapital	Avsetning Prosjekter	Sum Egenkapital
Per 01/01-08	4 117 154	1 908 988	6 026 142
Overført til Avsetning prosjekter	-356 334	356 334	
Årets resultat	528 859	-528 290	569
Per 31/12-08	4 289 679	1 737 032	6 026 711

Aksjonsfondet**Norsk Bonde- og Småbrukarlag**

	2008	2007
Beholdning 1/1	<u>209 722</u>	<u>205 199</u>
Inntekter		
Renteinntekter	<u>7 444</u>	<u>4 523</u>
Resultat, overskudd	<u>7 444</u>	<u>4 523</u>
Beholdning 31/12	<u>217 166</u>	<u>209 722</u>
Består av følgende innskudd:		
Bank 8101 66 12170	<u>217 166</u>	<u>209 722</u>

Pensjonsfondet
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2008	2007
Beholdning 1/1	53 406	68 905
Inntekter		
Renteinntekter	2 042	1 487
	2 042	1 487
Kostnader		
Utbetalt pensjon, inkl arb.g.avg.	17 805	16 957
Bankgebyr	30	30
Sum kostnader	17 835	16 987
Resultat	-15 793	-15 499
Beholdning 31/12	37 613	53 406
Består av følgende innskudd:		
Bank 6011 66 91526	37 613	53 406

Th. Eriksen Lies Legat
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2008	2007
Beholdning 1/1	<u>571 496</u>	<u>548 298</u>
Inntekter		
Renteinntekter	<u>34 077</u>	<u>23 198</u>
	34 077	23 198
Utgifter		
Tilskudd	20 000	0
Gebyr	<u>30</u>	<u>0</u>
	20 030	0
Resultat	<u>14 047</u>	<u>23 198</u>
Beholdning 31/12	<u>585 543</u>	<u>571 496</u>
Består av følgende innskudd:		
Bank 6011 66 91542	<u>585 543</u>	<u>571 496</u>

VARDENS REVISJONSKONTOR

Vardens Revisjonskontor as
Statsautorisert Revisor

Medlemmer av
Den norske Revisorforening

Øyvind Løvstad
Statsautorisert revisor
Per-Arne Auster
Statsautorisert revisor

Til Landsmøte i
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

REVISJONSBERETNING 2008

Vi har revidert årsregnskapet for Norsk Bonde- og Småbrukarlag for regnskapsåret 2008, som viser et overskudd på kr. 569. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse og note-opplysninger. Laget er ikke regnskapspliktig etter regnskapsloven. Ved utarbeidelsen av resultatregnskap og balanse er regnskapslovens vurderingsregler og god regnskapsskikk i Norge anvendt. Oppstillingsplanen er imidlertid fraveket i forhold til regnskapslovens regler. Årsregnskapet er avgitt av lagets styre. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av lagets formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontroll-systemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

Vi mener at

- årsregnskapet gir et rettviseende bilde av lagets økonomiske stilling 31. desember 2008 og for resultatet av virksomheten i regnskapsåret i overensstemmelse med god regnskapsskikk
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Vi har også revidert regnskapene for prosjektet Aksjonsfondet, Pensjonsfondet Th. S. Eriksen Lies legat og Heges Minnefond. Disse regnskapene viser følgende resultater:

Aksjonsfondet	Overskudd	kr.	7 444
Pensjonsfondet	Underskudd	kr.	15 793
Th. S. Eriksen Lies Legat	Overskudd	kr.	14 047
Heges Minnefond	Overskudd	kr.	923

Oslo, den 16. mars 2009

VARDENS REVISJONSKONTOR AS

Per Arne Auster
statsautorisert revisor

Postadresse:
Postboks 806 Sentrum
0104 Oslo

Besøksadresse:
Skippergt. 33
www.vardens.no

Telefon: 24 34 12 00
Telefax: 22 42 67 72
Bankgiro: 8200 01 64840

Foretaksregisteret NO 930 462 551 MVA
e-post: vardens.revisjonskontor@vardens.no

**NORSK BONDE- OG
SMÅBRUKARLAG**

Adresse: Øvre Vollgate 9, 0158 Oslo
Telefon: 24 14 89 50
Telefaks: 24 14 89 51
Internet: www.smabrukarlaget.no
E-post: post@smabrukarlaget.no